

EL VERKOJ DE E. LANTI

- ★ **ADAMAĴOJ**
- ★ **EL LETEROJ**
- ★ **ABSOLUTISMO**
- ★ **HEREZAĴO**

Cercle espérantiste de l'Agenais
"Laŭte!" * F 47340 Laroque Timbaut

1982 * 15 FF

Broŝurservo de S.A.T.

ADAMAĴOJ

N O B L A S E N N A C I U L O

(15 Decembro 1855 - 14 Aprilo 1917)

Ĉiu esperantisto pli malpli scias pri la admirinda vivo de la aŭtoro de esperanto. Liaj sindonemo, modesteco, altanimeco fariĝis kvazaŭ proverbaj ĉe esp. rondoj.

Sed oni ne metis sufiĉe en plenan lumon la ĉefajon el la spirito de Zamenhof : lian sennaciemon. Tiu karakterizaĵo lia estis preskaŭ ĉiam vualita de ti-kiuj sin kredas la disĉiploj de la genia hebreo.

Hebreoj estas ja fakte sennaciuloj. Sed multaj ne estas tiaj spiritaj. Pliparto el ili revas pri restarigo de hebrea nacio en iu Palestino. Aliaj fariĝis ŝovinistoj el la nacio en kiu la hazardo naskigis ilin.

Zamenhof ĉiam superstaris tiujn aĉe etajn ideojn. Li volis esti nur homo, ne naciانو. En sia ruslingva libro, kies titolo estas Hilelismo, laŭ la nomo de la profeto Hillel, li klarigis sian penson pri tio. Subsignante tiun verkon per la du latinaj vortoj Homo sum (mi estas homo) li sufiĉe precize montris la esencon de sia penso.

Mi estas homo, nur homo, ne iu ajn naciulo. Jen la bazo mem sur kiu ripozas la Zamenhofa etiko; jen la deira punkto de lia agado kaj vivcelo.

En 1914, petite partopreni kunvenon por fondo de Hebrea Ligo, li skribis al la organizantoj :

"Mi mem bedaŭrinde devas stari flanke de la afero ĉar laŭ miaj konvinkoj, mi estas "homarano", kaj mi ne povas ligi min kun celado kaj idealoj de speciala gento aŭ religio. Mi estas profunde konvinkita, ke ĉiu nacionalismo prezentas por la homaro nur plej grandan malfeliĉon, kaj ke la celado de ĉiuj homoj devas esti : krei harmonian homaron. Estas vero, ke la nacionalismo de gentoj premataj - kiel natura sindefenda reago - estas multe pli pardoninda, ol la nacionalismo de gentoj premantaj; sed, se la nacionalismo de fortuloj estas nenobla, la nacionalismo de malfortuloj estas neprudenta; ambaŭ naskas kaj subtenas unu la alian, kaj prezentas eraran rondon de malfeliĉoj, el kiuj la homaro neniam eliros, se ĉiu el

ni ne oferos sian grupan memamon kaj ne penos stariĝi sur grundo tute neŭtrala.

Tio estas la kaŭzo, pro kiu mi, malgraŭ la korŝirantaj suferoj de mia gento, ne volas ligi min kun hebrea nacionalismo, sed volas labori nur por interhoma justeco absoluta. Mi estas profunde konvinkita, ke per tio mi alportos al mia malfeliĉa gento multe pli da bono, ol per celado nacionalisma."

Tiuj noblaj vortoj lasas nenian dubon en nia spirito pri la sennaciemo de "Dro Esperanto". Cetere en 1905, ĉe la Kongreso de Boulogne-sur-Mer, li jam samsence parolis:

"... Ni ĉiuj sentas nin kiel membroj de unu nacio, kiel membroj de unu familio... Ni konsciu bone la tutan gravecon de la hodiaŭa tago, ĉar hodiaŭ inter la gastamaj muroj de Bulonjo-sur-Maro, kunvenis ne Francoj kun Angloj, ne Rusoj kun Poloj, sed homoj kun homoj..."

Mi estas homarano. Ni estu ĉiuj nur homoj jen kvazaŭ la leitmotiv de la penso Zamenhofa.

Iu "eminentulo", blufamanto kaj sciigisto de falsaj novaĵoj, povas malŝate paroli pri nove bakitaj esperantistoj. Lia elokventeco povas tondri. Li ne timigos nin kaj daŭre ne sukcesos monopoligi Zamenhof. La sennaciuloj tre konscias, ke ili sekvas la vojon montritan. Ili estas konvinkitaj, ke la "interna ideo" estas io plena, se ĝi entenas nian sennaciismon, kaj certe malplena se ĝi estas nur temo por paroladi antaŭ ministroj kaj reprezentantoj de kapitalistaj ŝtatoj, sed sufiĉe !...

La "nove bakitaj" honoros la "Majstron" ne per solenaĵoj, nek per preĝoj, nek per festoj, sed relegante kelkajn pecojn el lia verkaro. Ili penos pli funde scipovi la sennaciecan lingvon; ili provos varbi al ĝi novajn anojn.

Zamenhof estis religiulo liberkreda. Konsekvence, ne per ritoj, nek per ceremonioj ĉiuspecaj oni pli bone povas honori lian memoron. Nek per ŝtonaj aŭ bronzaĵaj monumentoj, sed per senlaca laborado por trudi al la homaro la de li kreitan universalan interkomprenigilon.

La litero mortigas, la spirito vivigas. En niaj koroj, en nia hardita volo ni starigu idealan monumenton, la sole indan de la genia sennaciulo el Bjalistok. E.L.

(El "Sennacieca Revuo", dec. 1921)

T E O R E M O J

1) La senĉesa kaj nehaltigebla malvolviĝo de l'maŝinismo (permaŝina produktado kaj transportado) pli kaj pli alproksimigas la popolojn kaj interdependigas iliajn interesojn.

Konsekvenco. Tiu ekonomia interdependiĝo devigos la popolojn unuiĝi kaj kunfandiĝi.

2) Unu grava malhelpo en la unuiĝo de l'popoloj estas la subjektivaj fortoj, kiujn konsistigas malsamaj tradicioj kaj kulturoj, esprimataj per apartaj lingvoj.

Konsekvenco. Kvankam estante nesufiĉa rimedo por estigi unuiĝon inter la homoj, tamen komuna lingvo estas nepre necesa, por ke ili povu interkonatiĝi kaj poste unuiĝi.

3) Ĉiuj naciaj idiomoj estas tre komplikaj, nelogikaj kaj sekve tre malfacile lerneblaj.

Konsekvenco. Estus malsaĝe esperi, ke iu el tiuj idiomoj povus fariĝi la komuna lingvo de ĉiuj homoj sur la tero.

4) Ekzistas jam de kelkaj jardekoj artefarita lingvo, kiu estas kvazaŭ la kvintesenco de la grandaj kulturlingvoj; ĝi nomiĝas esperanto, estas simpla, logika, facile lernebla, tre esprimoriĉa kaj jam disvastiĝis en ĉiuj mondpartoj. Esperanto fariĝis viva lingvo de vivanta popolo kaj solvis la problemon pri tutmonda inter-kompreniĝo.

Konsekvenco. Kiuj deziras efike kaj celkonforme batali por la unuiĝo de ĉiuj popoloj, tiuj havas la devon ellerni kaj praktikadi esperanton.

5) Per la praktikado de artefarita lingvo inter homoj el ĉiuj landoj disfalas la tradiciaj muroj, interpenetriĝas la diversaj kulturoj; plie, per la senĉesa pliriĉiĝo de originala literaturo en esperanto kreiĝas nova, sennacieca kulturo ampleksanta la tutan mondon.

Konsekvenco. Sama kiel ĉe 4.

6) La klaso, kiu plej bezonas esperanton, estas la proletaro, tial ke ĝenerale la laboristoj estas nekleraj kaj ne havas kiel burĝoj la eblon lerni kelkajn fremdajn lingvojn.

Konsekvenco. Kiuj volas efike kaj celkonforme labori por la emancipo de l'proletoj, tiuj nepre devas propagandi,

lerni kaj praktikadi esperanton.

7) Jam de 13 jaroj ekzistas prolettendenca asocio, kies anoj estas unuigitaj per esperanto kaj ignoras inter si la landlimojn. Ĝi nomiĝas : Sennacieca Asocio Tutmonda. Konsekvenco. Kiu deziras la starigon de senklasa, senlandlima socio, unuvorte la regadon de l'socialismo sur la tuta tero, tiu havas la devon aliĝi al tiu organizo, tial ke ĝi konsistigas la embrion de la estonta socio.

Kara leganto, kiel vi sendube scias, teoremo estas aserto, kiu bezonas demonstracion, por ke ties vero vidigu klare. Al vi mi lasas tiun taskon. Pripensu mem, rezonadu logike, konsekvence kaj mi estas certa, ke tiuj teoremoj fariĝos por vi, kiel ili estas jam delonge por mi, disvastigindaj veraĵoj, nepre obeendaj principoj.

E. Lanti.

(El "Sennaciulo", 25. Aprilo 1934)

M E T I E S P E R A N T O N

S E R V E A L L A P R O L E T A R O

En la gvidrezolucio, unuanime akceptita ĉe la fond-kongreso de SAT, troviĝas interalie jeno : "...nur per faktoj ni sukcesos veki veran intereson pri esperanto ĉe niaj klasbatalaj organizoj... (La Kongreso) sendas al ĉiuj esperantistaj proletoj sian elkoran saluton kaj petas, ke ili aniĝu la Asocion, por ke, per komuna, frateca kaj sindonema kunlaborado, ni metu kiel eble plej rapide en la manojn de ĉiuj proletoj la ilon, kiu permesos al ili la forrenversiĝon de la lingvaj baroj..."

Tiu kompreno pri la rolo kaj signifo de nia movado ĉiam gvidis la konsciajn SAT-anojn en ilia agado. Renversinte inter si la lingvajn barojn, spertinte mem kiom faciligas komuna lingvo la homajn interrilatojn, ili ĉiam klopodis, kiel eble plej laŭcele, por ke esperanto estu akceptata kaj uzata de kiom eble plej multaj proletoj. Meti la mirinde riĉan kaj facilan lingvon en la servon de ĉiuj laboristoj, tio klare signifas, ke nia tasko estas konvinki ilin pri la neceso lerni esperanton, ke la devo de ĉiu sincera homo, deziranta la tutmondan unuiĝon de l'proletaro, estas, imite al la SAT-anoj, unue detrui inter si la lingvajn barojn.

Estas ja aferoj, kiuj dependas de ni mem kaj aliaj kontraŭ kiuj ni ofte estas senpovaj. Lerni esperanton povas ĉiu homo. Tion ni scias laŭsperte. Oni ne povas riproĉi al laboristaj organizoj, ke ili ankoraŭ ne sukcesis forrenversi la kapitalismon kaj starigi socialismon. Malebligis tion diversaj kaŭzoj, kiuj ne dependas de gvidantoj aŭ de simplaj anoj. Sed ni plene rajtas diri, ke la internaciistoj povas, se ili volus, fariĝi ĉiuj samlingvanoj per la lernado de esperanto. Se tiel ne okazis, estas eble pro tio, ke ni, esperantistoj, ne sukcesis sufiĉe lerte kaj trafe propagandi nian aferon. Tro da diletantismo ĉiam regis en la esperantistaj rondoj ĝenerale. Kaj lastatempe eĉ disvastiĝis iu stranga, sofisma, vere ridinda koncepto, laŭ kiu "meti esperanton serve al la proletaro", tio ne plu signifas klopodi por

ke la laboristaj organizoj alprenu tiun lingvon kaj maldungu tradukistojn kaj interpretistojn, sed simple utiligi la esperantajn organizojn por ricevi informojn el eksterlando en la celo meti ilin al la dispono de iuj, ne de ĉiuj, partiaj tendencoj. Laŭ tia kompreno pri la rolo kaj signifo de nia movado, evidentiĝas, ke la propagando kaj instruado de nia lingvo estas tute akcesora, duagrada afero kaj sekve ne tre konsiderinda.

Sufiĉas tamen rapida ekzameno super tia elpenŝaĵo por tuj ekvidi, ke ĝi estas tute fantazia, tute malracia kaj povis ĝermi nur en la kapo de demagogoj aŭ de malsaĝuloj. Per la angla, franca, germana aŭ aliaj multe disvastigitaj lingvoj estas nuntempe multe pli facile akiri el la tuta mondo informojn, kiuj estas ofte pli interesaj kaj seriozaj ol tiuj akireblaj per esperanto. Anglalingvano povas trovi korespondantojn en la tuta mondo kaj aboni interesajn gazetojn el Usono, Hindio, Japanio k.a. landoj, kie la angla lingvo estas larĝe disvastigita. Mi persone plurfoje spertis en Germanio, Aŭstrio, Hungario, Italio, Rumanio, Turkio, Sovetio, Svedio, Norvegio, eĉ en Laponio, ankaŭ en aliaj landoj, ke la franca lingvo estas multe pli disvastigita ol esperanto. Esperantisto, ano de iu ajn el la grandaj kulturlingvoj, trompas sin mem aŭ celas trompi aliajn, kiam li rekomendas kiel ĉefan taskon utiligi esperanton por kolekti informojn por gazetoj. Tia kolektado li ja povus fari pli bonrezulte per la utiligo de sia gepatra lingvo.

Agadi por "meti esperanton serve al la proletaro", tio tute ne povas signifi tiun peresperantan kolektadon de informoj, ofte tre banalaj kaj nepresindaj. Nur malsaĝulo povas aserti tion; nur demagogo povis elpensi tian sofismon por logi naivulojn.

Kompreneble esperantisto devas praktikadi sian lingvon; li agus malsaĝe, se li preterlasus iun ajn okazon tiucele. Kaj kiam grupo aŭ individuo ricevis el eksterlando presindan materialon, li ja devas meti ĝin al la dispono de gazetoj. Sed tion li faru kun la celo montri la ekziston, la vivantecon de nia lingvo, unuvorte kun la celo propagandi nian aferon.

SAT estis fondita ĝuste por ebligi, faciligi tian prak-

তিকাদon de esperanto. Estis tempo, kiam la Jarlibro de nia Asocio, ĝia 12-paĝa semajna ĵurnalo, ĝiaj aliaj gazetoj (La Nova Epoko kaj Sennacieca Pedagogia Revuo) liveris relative multan represindan materialon. Informservo eĉ funkciis per la zorgoj de la Lajpzigaj K-doĵ. La landaj asocioj aŭ grupoj tiel havis en sia dispono materialon, uzindan por tradukite utiligi en sia por-esperanta propagando. La ĉefa tasko ĉiam celis instigi per nia ekzemplo la laboristajn organizojn, ke ili rekomendu al siaj membroj la lernadon kaj aplikadon de esperanto. Neniam envenis la kapon de la respondecaj gvidantoj de nia movado, ke la ĉefa celo estas eldoni nacilingvajn gazetojn per materialo tradukita el esperanto !... Tio estus absoluta manko de kompreno pri la rolo kaj signifo de mondlingvo.

Meti esperanton serve al la proletaro, tio povas nur signifi, ke ni celas atingi, ke la gravaj internaciestaj organizoj laboristaj alprenu, apliku, uzadu nian lingvon kaj ne plu funkciu kiel ĝis nun nur per la helpo de tradukistoj kaj interpretistoj. Meti esperanton al la servo de l'proletaro, tio signifas, ke la plej simplaj laboristoj povos interrilati senpere kun siaj samklasanoj aŭ sammetianoj el la tuta mondo...

Iam ni havis la esperon, ke Sovetio donos grandan antaŭenpuŝon al la movado, celanta la forrenversiĝon de la lingvaj limoj. En 1920 aperis en gazetoj la informo, ke esperanto estos devige instruata en ĉiuj lernejoj tieaj. Ĉe la ekscio de tiu novaĵo Roman Rolan (Romain Rolland) skribis al ni jenon :

"Brave pri la novaĵo ! La decido ĵus alprenita de la Sovet-registaro pri la deviga instruado de esperanto en ĉiuj lernejoj de Rusio estas evento de historia gravo, kies sekvoj estos grandegaj; ĝi estos farinta por la homara internacio pli ol ĉiuj teoriaj diskutoj, aŭ disputoj de partioj, en kiuj absorbiĝas la agado de la okcidenta socialistaro... Tutkore."

Sed poste evidentiĝis, ke la "decido" - se fakte decido okazis - restis nur surpaperaĵo ; neniam ĝi efektiviĝis.

Malgraŭ ĉio, rilate la gravon kaj utilon de la espe-

ranta movado laborista, ni restas ĉe la sama opinio kiel tiu de l'fama verkisto. Nia celo daŭre estas klopodi, batali, ĉiel instigi la internaciistojn, ke ili agu konsekvence, rilate la lingvan problemon. Per 15-jara praktikado, per siaj 15 kongresoj, per sia eldonagado, SAT pruvis nekontesteble, ke esperanto taŭgas por laboristoj kaj sekve devas esti utiligata de ĉiuj. Nur tiele ili ĉesos esti fremdaj unuj al la aliaj; nur tiam ilia samlingveco ebligos realan interfratiĝon. Nun la laborfratoj diverslandaj estas inter si kvazaŭ mutuloj. Meti esperanton al la servo de l'proletaro, tio signifas ĉesigi tiun malnormalan staton.

Sed eble poliglotaĵ gvidistoj kaj taĉmentoj da tradukistoj kaj interpretistoj preferas, ke daŭru la nuna stato. Tio estas alia temo de artikolo...

E. Lanti

(El "Sennaciulo", 25. dec. 1935)

L A S I G N I F O

de la E S P E R A N T I S T A L A B O R I S T A

M O V A D O kaj la R O L O de S. A. T.

(parolado de E. Lanti en Svedio, 1933)

Estimataj Sinjorinoj kaj Sinjoroj,
karaj Gekamaradoj !

La organiza Komitato de la XIII-a Kongreso de Sen-
nacieca Asocio Tutmonda komisiis al mi la taskon klar-
igi antaŭ sveda publiko la signifon kaj la rolon de nia
movado. Mi volonte akceptis fari tian servon, sed kun
la supozo, ke vi ne atendas ian sciencoplenan, metafizike
nebulan traktadon pri artefarita lingvo. Cetere,
ne estante lingvisto, mankas al mi la necesa aŭtoritato
por tion fari. Plie, mi tuj diros al vi tute malkaŝe
kaj senĝene, ke teoriaĵoj pri eblo aŭ neblo krei kaj
vivantigi lingvon, ŝajnas al mi absolute senvaloraj.

Pri tiu temo estis skribitaj multe da verkoj. Aŭto-
ritataj profesoroj neis; aliaj, ne malpli eminentaj,
jesis kaj de tio rezultis nenio certa kaj pozitiva. Pli
konvinka ol ĉio ŝajnas al mi la simpla, tuj konstatebla
fakto, ke mi nun staras antaŭ vi, estimataj ĉeestantoj,
kaj paroladas en artefarita lingvo. Kaj estas ankaŭ
kontrolebla, se ne tuj konstatebla fakto, ke relative
multaj el la aŭskultantoj ĉi tie sidantaj min bone kom-
prenas. Ankaŭ same bone komprenas la malproksimaj espe-
rantistoj, kiuj nun aŭdus per sia radio-aparato, se la
sveda radiostacio ne estus malpermesinta la dissendon
de nia hodiaŭa programo. Vi certe konsentos, ke tiuj
faktoj havas multe pli grandan valoron ol ĉiaj teoriaĵoj.

Cetere nur eksperimento, sperto povas meti finon al
pure teoriaj diskutoj. Sekve, eksciu do, ke jam de 46
jaroj pli kaj pli ofte la eksperimento sukcese ripet-
iĝas ĉiutage, tra la tuta mondo.

Ni vivas en epoko, dum kiu la homo flugas per maŝinoj,
aŭdas el malproksime per aparatoj; en nemalproksima tem-
po oni ne nur povos aŭdi, sed vidi la foran kunparolanton.

Tamen pri la ekzisteblo de tiuj teknikaj mirindaĵoj multaj homoj ne volis kredi antaŭ kelkaj dekoj da jaroj. Hodiaŭ la maljunuloj el inter la plej obstinaj nekredantoj devas konfesi al si, ke ili eraris.

Same okazos, rilate la problemon pri mondlingvo. Pli kaj pli cetere la nombro de skeptikuloj malgrandiĝas. Iel estus ofendi la svedan publikon, kies progresema spirito estas bone konata, se mi insistus pri tiu punkto per akumulado de pruvoj, ĉu teoriaj aŭ faktaj. Mi do limigos min per la facile pruvebla aserto, ke esperanto vivas, funkcias, senĉese pliriĉiĝas kaj elastiĝas per la uzado, ke ĝiaj progresoj en la vastiĝado, kvankam malrapidaj, estas tamen konstantaj kaj ke ĉiuj surgatoj naskiĝintaj poste fiaskas unu post aliaj, tial ke ili venas tro malfrue por solvi problemon jam kontentige solvitan.

Tial mi do simple transiros al la du ĉefaj punktoj de mia parolado, nome :

1) Kial laboristoj kaj avangardaj esperantistoj aparte kongresas ?

2) Kiajn avantaĝojn la proletaro povas trovi en la ĝenerala tutmonda aplikado de esperanto ?

Necesas ja diri, ke ĵus finiĝis en Kolonjo la XXV-a tiel nomita neŭtrala Universala Kongreso de esperanto, dum ni kolektiĝis ĉi tien.

En la fruaj tempoj de la esperanta movado, kiam temis ĉefe montri al la skeptika publiko, ke lingvo artefarita povas funkcii; kiam la nombro da esperantistoj estis tre malgranda, tiam estis memkompreneble, ke la intereso de tiuj unuaj pioniroj postulis malatenton inter klasoj kaj inter opinioj. Burĝoj kaj proletoj, katolikoj kaj framasonoj, reakciuloj kaj revoluciuloj estis ligitaj per unu sama komuna ideo kaj deziro, nome konigi al la mondo la mirindan kreaĵon de d-ro Ludoviko Zamenhof. Cetere la aŭtoro de esperanto estis tiom altspirita homo; el lia modesta persono elradiis tia unuiga forto, ke harmonio povis regi dum la universalaj kongresoj inter homoj plej diversaj laŭ deveno, kulturo kaj opinioj. Sed laŭgrade kiel vastiĝis la movado, kiam

ĝi penetris pli kaj pli en laboristajn rondojn, tiam neeviteble devis elmontriĝi la klasaj antagonismoj.

Dum la lasta mondmilito esperanto estis metata en la servon de nacieca propagando. Esperantaj organizoj en Germanio kaj Francio uzis nian lingvon por diskonigi dokumentojn kaj propagandilojn, favorajn al sia respektiva nacio. Tio kompreneble devis havi kiel sekvon, ke internaciistoj ne plu emis renkontiĝi en sama kongreso kun ŝovinistoj; same la laboristoj, kiuj estas nemalofte persekutataj de sia propra registaro, ankaŭ ne plu povis silente aŭskulti la flatajn kaj malsincerajn vortojn, kiujn kutime eldiras la gvidantoj de la neŭtrala movado al la registaroj, kies gastoj ili estas. Ĉu, ekzemple, niaj komunistaj kaj socialistaj K-doĵ povus nunjare kongresi en Kolonjo kaj neŭtrale rilati kun reprezentantoj aŭ laŭdantoj de la Hitlera barbareco? Tio estas neebla. Tia neŭtralo estus tute kontraŭnatura kaj mi sekve deklaras, ke la XXV-a k.a. tiaj kongresoj havas nenian rajton, nenian pravon en sia pretendo reprezenti la tutan esperantistaron...

Antaŭ dek tri jaroj aŭdiĝis la krio: "For la neŭtralismon!" kaj ĝi trovis largan resonon en la laboristaj esperantaj rondoĵ. De tiam nia movado iras laŭ sia propra vojo, kvankam ĉiuj esperantistoj uzas la saman esperanton. Jen do kial nunjare ni estas la gastoj de la demokratie regata ĉefurbo de Svedio, dum la neŭtraluloj honoris Hitlerion per sia ĉeesto en Kolonjo...

La laborista esperantismo pruvis eksperimente, ke ĝi estas natura kaj vivkapabla entrepreno; sed oni komprenu min bone: tia apartiĝo neniel signifas niaflanke deziron, ke esperanto ne prosperu en burĝaj kaj eĉ faŝistaj rondoĵ. Male, kun maliceta kontento ni ĝojas, kiam nition konstatas. Ni havas la firman konvinkon, ke la artefarita lingvo portas ion en si revoluciecan. Tiun "ion" Zamenhof malprecize nomis "interna ideo de esperanto", kaj estas fakto, ke tiu pli malpli nebula koncepto pri la signifo de tutmonda lingvo forte ligis kaj subtenis la unuajn pionirojn de la esperanta movado; tiu ideo ligilo estas eĉ unu el la kaŭzoj de la sukceso de esperanto super konkurencaj projektoj.

Ĉio, kio helpas faligi la murojn inter la popoloj, estas ja en si mem revolucieca. Estus tute utopie prezenti al si mondon, sur kiu regus socialismo, t.e. paco, libero, foresto de ĉia ekspluatado kaj en kiu mankus la modernaj komunikiloj kaj produktiloj. Sekve sur la teknika kampo eĉ faŝistoj povas senkonscie labori al la detruo super tio, kion ili glorigas kaj deziras pluigi. Al tiaj homoj bone aplikigas la penso de la antikva greka poeto :

"Kiujn volas Jupitero pereigi, tiujn li malsaĝigas."

La apartiĝo inter la laborista kaj burĝa movadoj okazis en Prago dum la jaro 1921. De tiu tempo ĉiujare kaj sen interrompo Sennacieca Asocio Tutmonda flirtigis sian standardon en iu grandurbo el Eŭropo : kvarfoje en Germanio, po unu fojo en Belgio, Aŭstrio, Sovetio, Francio, Britio, Nederlando kaj estas jam la dua fojo, ke Svedio gastigas nin : en 1928 ni ja kongresis en Gotenburgo kun la partopreno de K-doĵ el Sovetio kaj eĉ unu el Afriko.

Kaj tio estas ebla ? vi certe demandos, kiam vi ekscios, ke nia organizo en la plej prospera tempo havis nur 7 000 membrojn. Tio estas tiom pli miriga, ke la SAT-anoj estas ĉiuj neriĉaj homoj, eĉ multaj estas malriĉaj, senlaboraj, tiom pli ke en Italio jam delonge nia Asocio estas malpermesita, ke en Sovetio antaŭ tri jaroj trafis ĝin la sama sorto, kaj ke en aliaj diktatorecaj landoj ĝi renkontas multajn barojn kaj malhelpojn. Tamen malgraŭ ĉio ni sukcesis venigi en ĉi tiun belan urbon el la Nordo 599 K-doĵn el 15 landoj. Trude ja staras la demando : kiel tio estas ebla ?

Pli faciligos la respondon, se mi tuj konigas al vi la fakton, ke, ekzemple, 5 K-doĵ venis el Parizo bicikle kaj unu el Hispanio samrimede. Dum la tuta jaro ili ŝparigis kun la celo akiri la necesan monon por libertempe vojaĝi al la SAT-kongreso. Ĉiun jaron okazas tiaj faktoj, kaj ili klarigas la miraklon, ke Asocio havanta nur kelkajn milojn da anoj povas tamen okazigi ĉiujare kongreson same imponan, kiel tiuj de organizoj kun milionoj da membroj. La forto de nia movado kuŝas en tio, ke la SAT-anoj forte konscias, ke ili estas pioniroj de nova, gran-

da ideo, kiu pli malpli frue konkeros la mondon.

La nombro da anoj cetere ne ĉiam estas por organizo sufiĉa pruvo pri ĝia efektiva forto. La lastatempaj okazintaĵoj en Germanio bedaŭrinde montras tion tre klare...

Nia movado estas forta kaj nedetruenda, tial ke naskis ĝin entuziasmo, idealismo kaj forta konscio pri tio, ke la proletaro povos definitive emancipiĝi nur, se ĝi estas mondscale unuigita. Ĉiuj facile konsentos, ke tia unuiĝo por esti reala, natura kaj efika, postulas komunan lingvon kaj senperajn rilatojn inter la membroj.

La nuna furoro de la faŝismo, de la naciismo en pluraj landoj ne devas trompi nin. Tiuj movadoj povas dume triumfi kaj eble alkonduki la homaron al nova milita katastrofo la mondon ampleksanta, sed ili neniel kapablas solvi la problemojn, kiujn la senĉesa kaj nehaltigebla vastiĝo de la permaŝina produktado metas antaŭ nin. Malgraŭ ĉiaj naciismaj penoj la landaj kadroj krakas, fendiĝas; pli kaj pli evidentiĝas, ke la industria kaj financaj problemoj ne povas trovi solvon naciskale. Tion montras la senrezulta sinsekvo de mondkonferencoj. Eble kelkaj ties partoprenantoj komprenas la problemon kaj ekvidas solvon; sed evidente neniu kuraĝus ĝin proponi pro timo esti konsiderata kiel malbona patrioto, kiel naciperfidulo. La ĝusta solvo ja postulas forlason de la naciaj suverenecoj kaj forfalon de la landlimoj.

La problemoj, estimataj aŭskultantoj, estas ja tutmonda. La fakto, ke Japanio forlasis la Ligon de Nacioj, pruvas tion tre bone. Oriento ne plu toleras la hegemonion de Okcidento, tial ke pli kaj pli enplantiĝas tie la okcidentaj produktometodoj. Kaj tio havos kiel rezulton, ke venos nepre la tago, kiam la eŭropaj merkatoj estos surŝutataj de malkaraj varoj. La salajroj de la aziaj laboristoj estas ja tre malaltaj; iliaj vivkondiĉoj estas mizeraj kaj tio okazigos en tempo pli malpli proksima, ke salajroj tendencos egaligi tra la tuta mondo. Sed, se la okcidentaj laboristoj ne konatiĝos kaj unuiĝos kun tiuj el la Oriento, la egaligo okazos al la malsupro, dum ĉiuj havas intereson, ke ĝi okazu al la supro. En kia ajn direkto okazu la egaligo, ĝi estas neevitebla.

Estas utopie kredi, ke oni povas haltigi la teknikan progreson. En pasinta tempo laboristoj disrompis maŝinojn; hodiaŭ ekzistas burĝaj ekonomiistoj, kiuj rekomendas limigi, reguligi la instalon de maŝinoj. Sed tio estas neebla : neniam la kapitalistoj el la tuta mondo interkonsentos pri tio.

La invento de artilerio havis dum la mezepoko kiel sekvon, ke baronoj, grafoj kaj dukoj perdis sian suverencon super la malgrandaj teritorioj de ili regataj, tial ke la dikaj muroj de iliaj kasteloj ne plu ŝirmis ilin kontraŭ la kanonoj. La hodiaŭa tekniko havos nepre similan rezulton rilate al la nacia suvereneco. La limoj devas malaperi; kaj ne nur Eŭropo, sed la tuta mondo estos vole nevole devigata unuiĝi - se ĝi ne volas refali en primitivan barbarecon.

Kiel okazos tiu unuiĝo ? Ĉu milite, aŭ pace ? La nunaj nacioj rezultas de la kunfandiĝo de provincoj kaj tio okazis ĝenerale per milito. Ĉu same okazos rilate al la mondunuiĝo ? Estus tro riske respondi tian demandon. Antaŭ kelkaj jaroj oni povis esperi, ke la IIa aŭ IIIa Internacio sukcesos unuiĝi la tutan laboristaron tiom forte ke ĝi kapablos starigi novan ordon en la mondo. Bedaŭrinde montriĝis, ke la nacikonscio estas nun ankoraŭ multe pli forta ol la klaskonscio. Necesas esti blinda por tion ne vidi. Kaj la konsekvenco de tio estas, ke oni ne povas esperi fare de la proletaro baldaŭan plenumon de la historia misio, kiun Karlo Marks atribuis al ĝi...

Kiuj kulpas en tio ? Ne estas mia tasko pri trakti tiun demandon. Sed mi opinias, ke ne necesas klarigoj por kompreni, kian grandan rolon povas ludi esperanto en la necesa, urĝa tasko ĝisradike detruigi la naciismon, kiu infektas diversgrade la tutan mondon kaj malhelpas ĝian unuiĝon...

Se la laboristoj volas eviti kompletan sklaviĝon, kiel nun okazas en kelkaj landoj, ili estos devigataj serĉi novajn vojojn por atingi sian celon, nome la starigon de l' socialismo. Kaj, parolante pri socialismo, mi pensas pri sociordo, el kiu ne nur la klasoj malaperis, kie ne plu estas burĝoj nek proletoj, nek privilegiita burokrataro, sed ankaŭ kie regas libero, kie la homo konservas, aŭ pli

bone, akiris sian tutan dignon. Tia vera socialismo, miaopinie, ne povas ekzisti nur en unu sola lando, sed devas havi kiel kampon la tutan mondon.

Mi jam diris, ke la tekniko pli kaj pli penetras en Azion. En tiu procezo unuavice marŝas Japanio kaj estas tre karakteriza fakto, ke tie ankaŭ la esperanta movado larĝe vastiĝas. Antaŭ nelonge eĉ la eksurbestro de Tokio, S-ro Hidejiro Nagata, faris perradian paroladon, en kiu li forte akcentis la neceson de esperanto. Ĉi-okaze mi altiras la atenton de la svedaj laboristoj al tio, ke ili havas tute apartan intereson konatiĝi, intertrakti kaj unuiĝi kun japanaj K-doĵ.

Ne kredu, ke mi fantazias aŭ ŝercas. Per raporto publikigita en Sennaciulo, la oficiala organo de nia asocio, mi eksciis kun intereso pri la laŭdinda entrepreno de via kooperativa movado fabriki kaj disvendi elektrajn lampojn. Nu, malmultan tempon poste mi legis en iu revuo represon de informo, aperinta en la bulteno de la franca Komerca Ĉambro de Tokio, laŭ kiu elektraj lampoj, fabrikitaj en Japanio, komencas invadi la mondmerkaton; ili jam konkurence venkis en Usono, en Sud-Ameriko kaj en Afriko; ili penetris en Brition, Holandon kaj Germanion. Per tiu simpla fakto vi nun certe pli facile komprenas pri la intereso de svedaj laboristoj interrilati kun japanaj fratoj.

Por tion fari, ĉu vi lernos la japanan lingvon, ĉu vi atendos, ke la japanoj lernu la svedan, aŭ ĉu ne estas preferinde sekvi la konsilon de S-ro Nagata, nome lerni esperanton? La respondo al tia demando ne povas esti duba.

Aliflanke la sperto instruas, ke por esti efika, la interligiĝo ne devas okazi nur de supre, burokrate. Sekve necesas de malsupre plekti retaron el multaj fadenoj, kaj tiele krei fortan, nedisŝireblan klasan unuiĝon.

Tian plektadon jam povas komenci esperantistoj. Estas ĝuste la celo kaj la tasko de SAT liveri la fadenojn. Per eldono de Jarlibro, en kiu aperas adresoj de membroj kaj grupoj el la tuta mondo, ni ebligas kaj faciligas al ili la interrilatojn; same per la publikigo de korespondetoj en niaj gazetoj. La SAT-anoj interŝanĝas leterojn,

fotojn, informojn kaj per tia daŭra interrilatado kreiĝas fortaj amikecaj ligiloj. Tio bedaŭrinde okazas ankoraŭ tre limigite; sed kiu neos, ke tia demalsupra, grandskala kreiĝo de ligiloj povus tre helpi al la malfortigo de la naciismo kaj al la estigo sur la tuta tero de spiritostato, ebliganta la aplikon de la sennaciecaj solvoj, kiujn diktas pli kaj pli trude la senĉese vastiĝanta tekniko ?

La nuna malharmonio kaj ĥaoso en la mondo rezultas grandparte de tio, ke la ideoj kaj sentoj ĉe la plimulto da homoj ne evoluis paralele al la sciencaj progresoj. La tradicioj pezas tiom forte sur la mensojn, ke tio malebligas ekvilibriĝon, harmoniĝon inter la materio kaj la spirito. Modeste, sur limigita kampo nia Asocio laboras efike al la efektivigo de tiu necesa harmoniigo.

Morgaŭ kelkaj centoj da kongresanoj el 15 landoj komencos pritrakti siajn komuninteresajn aferojn kaj la tuta kongreso aspektos, kvazaŭ sidus kune nur homoj de sama nacio. Forestos tradukistoj kaj sekve neniu parolonto povas timi, ke liaj diroj ne estos ĝuste interpretataj. La protokolaro de la kongreso estos publikigita nur en unu sola lingvo. Per tio tempo kaj mono estos ŝparataj, kaj multaj eraroj kaj malagrabloj evitataj. Se troviĝas skeptikuloj inter vi, mi kore invitas ilin ĉeesti unu aŭ du kunsidojn de nia kongreso kaj iliaj duboj baldaŭ elbloviĝos. Ĉiu sincera homo, kiu konsentas esplori la aferon, devas konsenti, ke nia Asocio konsistigas por la laboristaro modelon de organizado, kiu prezentas grandajn avantaĝojn.

Pli malpli precize vi jam povas prezenti al vi nian movadon kaj restas al mi nur aldoni unu trajton, por ke la bildo estu finskizita antaŭ viaj spiritaj okuloj. SAT ne havas partie politikan karakteron kaj laŭstatute ne povas trudi al siaj membroj ion ajn kontraŭan al ilia politika konvinko. Ne difinante al si politikajn taskojn, kiujn cetero ĝi tute ne povus plenumi, sed nur edukajn kaj kulturajn, nia Asocio ebligas al anarkistoj, komunistoj, socialistoj, sindikatistoj kaj senpartiuoj, ke ili kunlaboru kun reciproka kompreno kaj toleremo. En

kelkaj landoj tia kunlaboro estas malfacila pro la tie reganta partia fanatiko, sed ni ne timis entrepreni malfacilan taskon. Cetere mi ne bezonas insisti pri tiu punkto, ĉar ni troviĝas en lando, kie funkcias la al SAT similcela Laborista Kleriga Asocio, kiun vi nomas A.B.F. Kiam en la jaro 1928 mi por la unua fojo aŭdis pri tiu laŭdinda entrepreno de la sveda laboristaro, mi sentis fortan deziron fari el SAT per esperanto iun mondiskalan A.B.F. Vi eble pensas, ke tio estas troa ambicio, kvankam tre nobla. Povas esti!... Sed estas vero, ke por homo la vivo estas vivinda, nur se li havas altan idealon, al kiu li senĉese penas alproksimiĝi...

Estimataj Sinjorinoj kaj Sinjoroj, karaj Gekamaradoj!

Eble mi parolis tro longe kaj tedis vin; permesu tamen, ke mi konigu al vi ankoraŭ kelkajn pensojn, kiujn vi konsideru fantaziaj aŭ ne.

Antaŭ du monatoj oni celebris en Kutans (Coutances), urbo el la departemento Manŝ (Manche), la miljaran datrevenon de la alveno de normandoj en Francio. Tiuj homoj venis el Skandinavio. Tial ke mi mem naskiĝis en Normandio, tio sendube instigis min fari belan revon, kiu tamen povas fariĝi realaĵo. Unue mi vidis per la imago la antikvajn vikingojn, kiuj rabe kaj venke trakuras la mondon kaj starigas en la mezo de l'XIa jarcento la t.n. Skandinavian Imperion, kies limoj etendiĝis de Konstantinoplo al Nov-Jorko, pasante tra Kievo, Novgorodo, Stokholmo, Kopenhago, Oslo, Jorko, Dublino, Rejkjaviko kaj kiu posedis Groenlandon, Novan Teron, la duklandon de Normandio kaj la reĝlandon de la Du-Sicilioj. Poste okazas reciproka asimiliĝo inter la konkerintoj kaj konkeritoj. Maristoj fariĝas terkulturistoj kaj ĉe ili la aventuremo malfortiĝas aŭ almenaŭ ekdormas por longa tempo. Kaj, Skandinavio mem, de kie foriris la batalemaj vikingoj, fariĝis en nia epoko uhu el la plej pacemaj mondpartoj. Sed la konkeremo tamen ne tute elsekiĝis; ĝi nur aliĝis en metodan organizemon kun larĝa horizonto. La skandinavaj idiomoj ne estante multe disvastigataj tra la mondo, modernaj vikingoj alprenas esperanton kaj konkereme vastigas ĝin sur la tutan teron...

Ĉu tio estos nur revo? Vi, estimataj skandinavoj,

respondu mem al tiu demando. Ni konas kaj alte taksas vian organizkapablon, vian seriozon kaj obstinon; tial ni havas la konvinkon, ke nenie troviĝas pli taŭga grundo ol en ĉi tiu norda duoninsulo por dissemi nian esperantismon. Pli kaj pli nia SAT-movado renkontas barojn kaj malhelpojn en la diktatorecaj landoj. Estas eĉ timinde, ke la diktatorema frenezo infektu ĉiam pli kaj pli larĝan kampon. Eble Skandinavio estos la lasta rifuĝejo por nia movado. Se tiel devus okazu, mi estas certa, ke vi ne lasos fali la standardon, sed gardos ĝin fidele, ĝis forpasos la febro, kiu nun skuas grandajn potencojn. Frenezo kaj pasio ne povas daŭre regi la mondon; venos certe tempo, kiam la racio kaj prudento eniros la kapon de la homoj.

En tiu espero, kun la neŝancelebla konvinko, ke pli malpli frue nia SAT-movado konkeros la tutan mondon, mi finos per ĉi tiuj esperigaj vortoj de la aŭtoro de esperanto :

"Tra densa mallumo briletas la celo,
Al kiu kuraĝe ni iras.
Simile al stelo en nokta ĉielo,
Al ni la direkton ĝi diras.
Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj,
Nek batoj de l'sorto, nek mokoĵ de l'homoj,
Ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita
Ĝi estas, la voj' elektita."

E. Lanti.

(El "Sennaciulo", aŭg. 1933, sept. 1933, oktobro 1933)

K-do L A N T I

ĉe la N E Ŭ T R A L U L O J !...

El la enkonduko far la Plenum-Komitato de S.A.T.
 ("Sennaciulo", 25.marto 1939) :

"Okazis antaŭnelonge en Uelingtono la Naŭa Kongreso de Nov-Zelanda Esperanta Asocio. K-do Lanti estis invitita ĝin partopreni kaj tie eĉ paroladi. Kredeble niaj legantoj legos kun granda intereso la tekston de lia parolado el la antipodo. Kaj ili certe rimarkos, ke nia K-do ne ŝanĝis sian vidpunkton rilate al la neŭtralismo. Ni substreku la fakton, ke Lanti facile povis pravigi sian ĉeeston inter neŭtraluloj, kiuj permesis al li tute libere paroladi, kaj ĉi-okaze montri, ke neniam li celis malutili al la neŭtrala movado..."

Estimindaj Gesamideanoj !

Se ni ne estus la samtempuloj de Ajnŝtajn (Einstein); se ni ne vivus en la epoko de l'relativismo, mi estus iom embarasata por pravigi mian ĉeeston inter vi. Sed se fakte ĉio estas relativa, estas facile klarigi, ke antaŭ 18 jaroj mi kriis en Parizo : "For la Neŭtralismon!" kaj nun en Uelingtono, por la unua fojo en mia vivo, mi partoprenas neŭtralan kongreson. Situacio kaj cirkonstancoj ja ne tute similas ĉe ambaŭ lokoj, kiuj situas antipode unu de la alia.

En Nov-Zelando - ial mi ne volas diri : "via lando" ! - la klasdiferenco estas apenaŭ perceptebla kaj sekve esperanto povas esti pli malpli sukcese propagandata laŭ neŭtralisma maniero. Sed en Eŭropo ĝenerale tia propagando estas tute senefika en laboristaj rondoj. Tial mi iniciatis la neneŭtralan propagandmanieron kaj poste la starigon de Sennacieca Asocio Tutmonda (S.A.T.). Kaj la sperto montris, ke tiu organizo estas utila kaj vivkapabla, ĉar en aŭgusto de l'lasta jaro ĝi havis sian dek-okan kongreson kun partopreno de pli ol 600 personoj...

Por la bono de l'tuta esperanta movado necesas, ke nia lingvo disvastiĝu kaj enplantiĝu en ĉiuj medioj. Kaj la

sperto montris al mi, ke ne eblas efike varbi al esperanto klaskonsciajn laboristojn per propagandiloj, uzindaj, ekzemple, ĉe la Sav-Armeo...

Pri tio mi ne volas insisti. Sed por ke vi povu okaze tute konvinkiĝi, ke neniam mi deziris la malprosperon de l'neŭtrala movado, mi mencias kontroleblan faktan: En la broŝuro: "For la Neŭtralismon!", kiun mi verkis en 1921, vi povos legi sur la 16-a paĝo de la 3-a eldono jenan frazon: "Kiam esperanto sukcesas en burĝaj rondoj, tiam mi kompreneble ĝojas..." Kaj sur la 17-a paĝo: "La komercistoj propagandu en komercistaj rondoj, la katolikoj en katolikaj rondoj, ktp - kaj la revolucioj en revoluciemaj rondoj! Tiel nia varba agado plej rapide sukcesigos esperanton..."

Ĉar la sorto faris, ke hodiaŭ mi troviĝas en Nov-Zelando, kie la objektivaj kondiĉoj, rilate al la propagando por nia afero, ne tute similas al tiuj ekzistantaj en Eŭropo, ne estas do vera kontraŭdiro en mia antaŭa sinteno kaj la nuna. Kaj se iu el vi dubas pri la sincero de miaj diroj, rilate al tio, ke mi deziras la prosperon de l'neŭtrala movado, sufiĉu al mi mencii, ke S.A.T. eldonis neŭtralan vortaron, verkon, kiu povas esti uzata de esperantistoj el la plej diversaj medioj kaj kiun fakte uzas homoj, apartenantaj al tute malsamaj partioj.

Ĉar vi ne timis inviti al via kongreso iun diablan SAT-anon, supozeble vi ankaŭ ne timos aŭdi pri la kialo de lia esperantisteco. Mi rakontos al vi pri tio, ne kun la intenco pravigi mian vidpunkton, sed faros kvazaŭ konfeson. Kaj se mi sukcesos sufiĉe klare eldiri mian penson, tiam vi certe ne dubos pri mia sincera deziro, ke nia lingvo disvastiĝu senescepte en ĉiuj medioj.

Homoj varbiĝas al esperanto pro diversaj motivoj. Iujn ĉefe interesas la lingva flanko de la afero. Tiuj estas relative multaj en nia movado kaj sendube pro tio senĉese okazas viglaj diskutoj, eĉ disputoj pri lingvaj demandoj. Komercistoj povas varbiĝi, se ili kredas, ke nia lingvo helpas ilian negocon. Poŝtmarko-kolektantoj ankaŭ facile konvinkiĝos, ke nia lingvo utilos en ilia distra okupo.

Pro aliaj motivoj, same bagatelaj, homoj fariĝis esperantistoj kaj partoprenis nian movadon dum pli malpli lon-

ga tempo. Sed ĝenerale tiaj varbitoj ne restas ligitaj al nia afero dum tre longa periodo. Rilate al mi, la varbmotivo estis la logika konsekvenco de mia tiam konvinko politika. Antaŭ la milito mi estis internaciisto kaj eksciinte pri la ekzisto de internacia lingvo, tiam mi decidis, ke mi ĝin ellernos, tuj kiam mi havos tempon. Sed, verdire, mi konsideris la aferon akcesora kaj ne tre urĝa. Nur pli poste, kiam mi estis praktikinta esperanton dum kelka tempo, mi konvinkigis, ke fakte la lernado de internacia lingvo devus esti la unua faro de ĉiu konsekvenco internaciisto. Tiam konvinkon mi sukcesis komuniki al Henriko Barbus, sufiĉe fama aŭtoro franca, kiu eldiris en artikolo, publikigita en kelkaj multe legataj ĵurnaloj, ke "esperanto estas la Aboco de la internaciismo".

Bedaŭrinde la plej elokventaj diroj ne estas konvinkaj, se ties eldirinto mem ne agas konsekvence. Vortoj nur emocias, necesas agoj por efektive altiri, varbi. Se Barbus mem ellernus esperanton kaj poste parolus kaj verkus en nia lingvo, la varba efiko estus milfoje pli granda. Tion saman oni povas diri pri aliaj famuloj, kiuj laŭde parolis pri esperanto kaj tamen neniam lernis ĝin.

Se fakte la scio de esperanto estas la Aboco de la internaciismo, tio signifas, ke la plej aŭtoritataj kaj famaj internaciistoj estas analfabetaj, ĉar ili ne lernis nian lingvon kaj ĝenerale ignoras nian movadon. Aliparte, ĉiu scias, ke unu sekcio de la Tria Internacio regas jam de 20 jaroj super 170 milionoj da homoj. Nu, se ties regantoj ne estus internaciiste analfabetaj, ili jam delonge enkondukus la devigan instruadon de esperanto en ĉiuj lernejoj de Sovetio.

Tiaj konstatoj igis min forte dubi pri la valoro de la internaciismo, kiel doktrino por starigi pacon kaj juston en la mondo, aŭ se vi preferas, por "konstrui socialismon".

Atakite de duboj, tiam mi estis instigata cerbumi pri la "interna ideo de esperanto". En la unuaj jaroj de mia esperantisteco mi emis moki kaj fakte kelkfoje mokis tiun nebulan ideologion de Zamenhof. Tamen unu frazo en lia parolado ĉe la Unua Universala Kongreso ĉiam forte impresis min. La aŭtoro de nia lingvo diris :

"Ni konsciu bone la tutan gravon de la hodiaŭa tago, ĉar hodiaŭ inter la gastamaj muroj de Bulonjo-sur-Marco kunvenis ne francoj kun angloj, ne rusoj kun poloj, sed Homoj kun Homoj."

Karaj Gesamideanoj! tiu frazo estas pensoriĉa; eble pli riĉa ol opiniis Zamenhof mem. Ĝi ja entenas la esencon de l' sennaciismo; ĝi signifas, ke la homeco devas venki la naciecon en la koro kaj cerbo de ĉiu homo. Kaj tiucele ili devas lerni ĉefe praktikadi esperanton, lingvon sennaciecan.

Ĉu eblas, ke la homeco venku kaj detruu la naciecon? Mi estas konvinkita, ke jes. Plurfoje mi havis la okazon konstati dum la kongresoj de S.A.T., ke ĝenerale la malnovaj, spertaj esperantistoj kondukas kvazaŭ ili apartenus al unu sama popolo. Ne eblis diveni ilian civitanecon. Kaj tiam mi pensis: "Se homoj povas dum kelkaj tagoj konduti kiel anoj de unu sola popolo; se ili povas forgesi sian naciecon, ekzistas do la eblo atingi per laŭcela edukado, ke post kelkaj generacioj la homeco tute venku la naciecon..."

Aliflanke, mi rimarkis nemalofte, ke la internaciismo estas nur ia bremse haltigita naciismo, kiu tuj refunkcias, kiam diplomatoj ne sukcesas akordigi la interesojn de siaj respektivaj landoj. Tial mi forlasis la internacismon kaj fariĝis sennaciisto; tial esperanto akiris grandan signifon antaŭ miaj okuloj, kaj tial mi provis sistemigi la penson, kiun eldiris Zamenhof en Bulonjo-ĉe-Marco. La "interna ideo de esperanto" ja entenis ĝerne la sennacismon, kiun mi provis pli malpli sukcese formuli en miaj verkaĵoj.

Mi diris sufiĉe por ke vi komprenu, ke por mi la sennacieca lingvo Zamenhofa ne estas io akcesora. Male, ĝi estas io tre grava, kvazaŭ la unua ŝtupo, kiun devas suriri ĉiuj sinceraj homoj, kiuj celkonforme volas labori al la konstruado de mondo, kie regus justo, paco kaj frateco.

o°o

Mi faris al vi konfeson, sed tuj aldonas, ke mi ne emus fari ĝin nacilingve antaŭ neesperantistoj. Estas ĝuste kaj trafe diri al la ĝenerala publiko, ke esperanto estas nur interkomprenilo kiel ĉiu ajn nacia lingvo. Ilo

ne povas havi celon. La unua lokomotivo, la unua aŭtomobilo ne "celis" anstataŭi la ĉevalojn por la transportado. Kaj certe tio neniam okazus, se tiuj iloj ne taŭgus. Esperanto ne "celas" anstataŭi la naciajn lingvojn. Sed ne necesas longe cerbumadi por kompreni, ke se iam nia revo efektiviĝus, t.e. se nia lingvo estus devige instruata en ĉiuj lernejoj, tiam la naciaj lingvoj havus certe similan sorton al tiu de la ĉevaloj, rilate al la transportado.

Por ke vi pli facile komprenu mian penson, mi mencias konkretan ekzemplon. Vi sendube scias, ke la irlandaj naciistoj konsekvence penadas por revivigi la gaelikon kaj tiel havi nacian lingvon. Ili verŝajne sukcesos. Sed ni supozu, ke jam ili sukcesis, ĉu vi kredas, ke la irlandanda verkisto Bernar So (Shaw) forlasus la anglan lingvon por gaelike verki? Al tia demando oni povas senhezite fari nean respondon. Verkisto ĉiam sin turnos al kiel eble plej granda publiko - kaj sekve, se nia lingvo fariĝus la plej multe sciata, estas evidente, ke aŭtoroj preferus verki en esperanto ol nacilingve. Tiel la naciaj idiomoj iom post iom perdus sian kulturan rolon, falus al la rango de nuraj dialektoj kaj eĉ finfine mortus.

Tio estas la logika konsekvenco de la esperanta movado, kiam ĝi estos atinginta sian celon. Kaj en tio kuŝas la profunda signifo de la "interna ideo de esperanto". Almenaŭ, se mi mem fariĝis ne nur ĝisosta, sed ĝismedola esperantisto, estas pro tio ke, prave aŭ malprave, mi opinias, ke esperanto devas fariĝi la kultura lingvo de sennacieca mondo. Se mi sentas min tiel forte ligita al la esperanto-movado estas ĉefe pro tio, ke mi pensas sekvi la direkton de la historia procezo, kiu el klanoj faris tribojn; el triboj, civitojn; el civitoj, provincojn; el provincoj, naciojn. Mi ne kredas, ke la nacioj konsistigas la lastan stadion de la evoluo. Ni ja vivas en la epoko de l'radio kaj aviado. Por la tekniko landlimoj jam ne ekzistas. Sed la menso de l'homoj tre malfruas, rilate al la scienca progreso. En tio kuŝas la ĉefa kaŭzo de l'krizoj, kiuj minacas la tutan mondon, sed precipe Eŭropon. La nura solvo al tiu problemo estas atingi, ke sur la tuta tero ne plu estu angloj, ĉinoj, francoj, germanoj, japanoj, rusoj ktp., sed nur Homoj. Kaj tio estas la konkreta realiĝo de la "interna ideo de esperanto";

tio estos la efektiviĝo de l'sennaciismo.

o°o

Kompreneble tia idealismo vekas ĉe krudaj realistoj nur moka rideton. Sed nun mi ne intencas argumenti pri tiu temo. Mi celas nur altiri vian atenton al tiu konstatebla fakto, nome, ke ĝenerale restas fidelaj al nia movado nur homoj, kiujn instigas idealismo, kiujn entuziasmigas la pli malpli nebula "interna ideo de esperanto". Kaj oni povas pruveble aserti, ke la idista movado fiaskis, precipe pro tio, ke ĝiaj anoj estis interasataj nur pri la lingva flanko de la afero kaj mokis la Zamenhofan idealismon. Sed mi ne bezonas insisti pri tio, ĉar evidente vi ĉiuj estas intern-ideanoj; tion almenaŭ sugestas la titolo de via gazeto.

Kiel mi jam diris, esperanto per si mem ne havas celon; sed tio ne signifas, ke la esperantistoj povas agi sencele. Kaj ju pli alta kaj malproksima estos tiu celo, des pli ili strēcos la fortojn por antaŭeniri al ties direkto. Kaj tio neeviteble okazigos miskomprenojn kaj eĉ persekutojn. Esperanto havas signifon, nur se ĝi estas utiligata por interrilati kun homoj el trans la naciaj limoj. Tiu simpla fakto sufiĉas por klarigi, kial nia afero aspektas suspektinde en la okuloj de ĉiuj diktatoroj.

Feliĉe la historio instruas, ke neniam la persekutoj sukcesis malebligi la finan venkon de bona, racia, utila entrepreno. Malgraŭ la teruraj persekutoj de l'katolika inkvizicio dum la mezepoko, tamen la movado por religia libero venkis. Hodiaŭ tra la tuta mondo preĝejoj el diversaj konfesioj staras en la samaj urboj; plie, liberpensuloj kaj ateistoj povas libere eldiri siajn pensojn. Kaj se ni tempe reiras plimalproksimen, ĝis la frua epoko de l'kristanismo, ni vidas, ke dum tri jarcentoj la kristanoj estis persekutataj kaj povis kulti al sia dio nur kaŝe en la katakomboj...

Nun en Eŭropo kaj Japanio milionoj da internaciistoj devas silenti aŭ sidi en malliberejo. Nu, ni supozu, ke la menso de tiuj homoj estas saturita per la "interna ideo de esperanto"; ni supozu, ke ili konscie celas al sennacieca mondo. Se tiel estus, neniu forto povus mal-

ebligi ke ili ellernu nian lingvon kaj per tio kaŝe, senbrue subfosu la bazon de l'naciismo, sur kiu sin apogas la diktatoraj reĝimoj. Se la diktatoroj malpermesus la eldonon de esperantaj libroj, tiam la subfosantoj povus ilin mane kopiadi; la unuaj kristanoj tion faris, rilate al la "sanktaj skriboj".

Sed tiuj internaciistoj ne imitas la kristanojn, tial ke neniam ili fakte celis al sennacieca mondo; tial ke ĉiam ili ignoris nian movadon. Kaj ne peninte elradikigi la naciismon, ili finfine per ĝi estis venkitaj. Nur esperantistoj, mondlingvanoj, povas ignori la limojn kaj prezenti al si mondon, kie vivus nur homoj, ne diversaj nacioj. Necesas ja ne samigi internaciismon kun sennaciismo !...

Estimindaj Gesamideanoj! Ĉar vi havas la bonŝancon vivi en lando, kiu situas ekster la detruaj uraganoj de l'naciismo; ĉar vi povas libere propagandi kaj agi, necesas, ke vi ekkonsciu pri la respondeco, kiun trudas al vi tia stato antaŭ la tuta homaro. Eble la civilizo militte disrompiĝos en Eŭropo, kaŭze de l'freneza naciismo; tial vi devas iel prepariĝi por kolekti okaze ties fragmentojn. Vi devas almenaŭ profunde konvinkiĝi, ke esperanto ne estas bagatela afero, ke nia movado estas unu el la plej gravaj faktoroj en la evoluado de l'homa socio.

Kompreneble estus malsaĝe pretendi, ke vi devas fariĝi ĝismedolaj esperantistoj, kiel mi, kiu sentis sin fremda en sia naskiĝlando kaj pro tio fariĝis sencela vagulo tra la mondo. Almenaŭ vi povas mediti pri tiu fakto, ke antaŭ vi ĉeestas homo, ĉe kiu la ĉiutaga praktikado de esperanto kaŭzis ke li sentas sin kore kaj spirite ligita al Esperantio. Kaj ne kreu, ke tiu regno estas tute fikcia, kiel oni povas unuapense opinii. Jam de tri jaroj mi spertis multfoje tra la mondo, ke ĉie, kie mi troviĝas inter esperantistoj, tie mi sentas min hejme. Ĉie en Esperantio mi trovis helpon kaj fratecon.

Esperanto fariĝis al mi tiel kara, ke se hazarde esperantisto parolas al mi franclingve, tiam mi sentas min preskaŭ ofendita. Kaj eble tio klarigas, kial mi ne kapablis ellerni la anglan lingvon. Tiu lernado ĉiam donis al mi la senton, ke mi pekas, ke mian tempon mi fuŝ-

uzas. Tiun konfeson mi faras, ne kun la intenco konsili, ke vi penadu por akiri mian sentmanieron kaj iel imiti min, sed nur por ke vi komprenu kiel forte la esperanta afero povas influi la menson de homo, kiun tamen ĝis nun oni ne bezonis loki en frenezulejon.

Esperanto ja ne estas por mi bagatela afero. La fakto, ke ĝi estis artefarita lingvo, kaj sekve sennacieca, kaŭzas, ke mi ŝatas ĝin treege; mi eĉ povus diri, ke mi kva-zaŭ amas ĝin. Kaj mia granda ĉagreno estas, ke mi ne povas gravedigi tian lingvon per ĉefverko. Mi malŝatas ĉian naciaĵon kaj ĵaluzas al la naciaj lingvoj, kiuj trovas pli talentajn amantojn ol nia juna, kara lingvo sennacieca. Sed mi forte esperas, ke iam en Esperantio troviĝos geniulo, kiu donacos al la tuta homaro ĉefverkon.

Hieraŭ vespere ni aplaudis al teatraĵoj, al spritaj komikaĵoj, al lertaj magiaĵoj ktp. Mi tamen devas diri, ke plej forte impresis min la fakto, ke sep-jara knabo bele deklamis kaj kantis en nia lingvo. Mi fidas al la generacio de homoj, kies lulila lingvo estos esperanto. Inter ili devas logike troviĝi la dezirata kaj bezonata geniulo. Dume ni ĉiuj plenumu modeste, sincere kaj persisteme nian esperantan taskon. Ni lertiĝu en la praktikado de nia lingvo kaj tiucele ni forte konvinkiĝu, ke por funde scipovi esperanton, por esti kapabla elfosi ĝiajn kaŝitajn trezorojn, necesas unue atingi staton en kiu ni estus tute liberigitaj el ĉia influo de naciaj lingvoj...

Se malfacile estas konvinki homojn pri la pravo de l' sennaciismo rilate al la soci-politiko, mi kredas, ke esperantistoj povas almenaŭ konsenti, ke sur la lingva kampo tiu ismo estas tute prava.

Estimindaj Gesamideanoj! mi dankas al vi pro via pacienca toleremo. Mi konscias, ke plurrilate mi herezas incite. Miaj diroj povis iafoje sulkigi la brovojn, eĉ hirtigi la harojn de kelkaj aŭskultantoj. Sed vi ĉiuj estas sufiĉe largmensaj, por ne deziri persekuton al herezuloj, kiel tio okazas ankoraŭ nun en kelkaj partoj de l'mondo.

Pro tia toleremo vi estu kore gratulataj - kaj samtempe mi gratulas al mi mem pro tio, ke mi troviĝas en la suda hemisfero de nia terglobo kaj ne en la norda... Tia memgratulo estas la plej bona komplimento, kiun mi povas direkti al vi... Dankon!

E. Lanti.

R A C I I G A D O

(Tiu ĉi lekcio farita ĉe laborista e-grupo, aperis en "Sennacieca Revuo", 10. Januaro 1937)

Vi certe konsentos kun mi pri la neceso unue difini la vorton raciigado. Ĝi estas ofte komprenata malsame de diversaj personoj. Multaj ja uzas ĝin kun la senco de normigado. Estas vere, ke por normigi la fabrikadon de objektoj, oni devas apliki raciecajn principojn, sed tio tamen povas havi nenion komunan kun la raciigado, kiel mi ĝin komprenas.

Klarigcele mi donu konkretan ekzemplon. En Usono, sekve de instigoj de la prezidanto Huver (Hoover), starigis antaŭ kelkaj jaroj komitato el teknikistoj, kiuj konsilis redukti la nombron da tipoj de diversaj objektoj. Ekzemple, konstatinte la ekziston de 210 tipoj de boteloj, ili konsilis redukti ilin ĝis 20; konstatinte la ekziston de 175 specoj de aŭtomobilradoj, ili konsilis redukti ilin ĝis 4; same pri la 66 dimensioj de brikoj, kiujn ili konsilis redukti ĝis 7. Praktike, la usona ministro por komerco konstatis, ke de la jaro 1921 ĝis 1928 okazis meza reduktado de 73 %, koncerne 50 diversajn objektojn.

Evidente tia normigado estas racieca en si mem, ĉar ĝi ebligas grandan ŝparon de homa energio kaj eĉ de materialo. Produktado de malsamaj objektoj ja necesigas la ekziston de malsamaj iloj kaj instaloj, kio postulas apartan laboron kaj sekve nenecesan elspezon de energio. Laŭ iu statistiko la normigado pligrandigis en Germanio la produktokapablon je 30, 45 % en pluraj industrioj.

Sed ĉu tio signifas, ke ĉiu ajn normigita produktado estas racia? Certe ne. Oni ankaŭ povas normigi la produktadon de kanonoj, militŝipoj aŭ maŭzoleoj, kaj tio havas nenion komunan kun la racio.

Studante la historion pri la homaj socioj, oni povas konstati, ke la homoj plibonigis sian sorton, proporcie kiel kreskis la racio en ilia cerbo. Kiam regis male la mistiko, ili suferis mizeron kaj turmentojn. Kiam homoj adoras diojn, konstruas por ili templojn, buĉas por ili bestojn kaj eĉ homojn, unuvorte faras plej egajn sensencaĵojn, tiam ne regas la racio, sed absurda mistiko. Kaj

tamen, por konstrui plej senutilan kaj sensencan objekton, oni devas, konscie aŭ ne, apliki, obei raciecajn leĝojn. En la homa cerbo sekve ĉiam estis pli malpli granda kvanto da racieco; sed la proporcio da mistiko estis, kaj ĉe multaj homoj ankoraŭ estas, pli granda ol la proporcio da racieco. La mistiko eĉ plej ofte tute servutigis al si la racion.

Sed mi rimarkas, ke mi ne ankoraŭ difinis la vorton raciigado, kiu estas la temo de mia traktaĵo. Laŭ mia kompreno la raciigado estas la ago fari, ke io estu racia; ĝi estas apliki la principojn, kiujn eltrovas la racio. Nu, bone, sed necesas ankaŭ difini ĉi tiun lastan terminon. La racio estas la kapablo koncepti, abstrakti, starigi aksiomojn, regulojn, leĝojn, metodojn kaj ankaŭ hipotezi, anticipi. La racio estas la plej alta funkcio de la intelekto.

Ekzistas alia vorto iel parenca kun la racio, ĝi estas la saĝo. La Plena Vortaro difinas tiun terminon jene: "kapablo ĝuste juĝi pri ĉiaj aferoj." Por ke vi pli bone komprenu la parencecon kaj la diferencon inter ambaŭ vortoj, jen estas konkreta uzo de ili: La saĝo instigis Zamenhof elpensi esperanton. Li konstatis, ke la neeblo ĉe homoj interkompreniĝi pro manko de komuna lingvo estas malbona afero kaj nepre forigenda stato. Lia racio helpis lin eltrovi ĝeneralajn prilingvajn principojn, kiuj kondukis lin al normigo de la lingvoj ĝis unu sola tipo: esperanto. Zamenhof, instigite de sia saĝo, celis do raciigi la rilatojn inter la homoj sur la tuta tero per lingva normigo. Iarilate Zamenhof estis do raciulo; sed kiam en sia "Preĝo sub la verda standardo" li deklamas:

"Al Vi, ho potenca senkorpa mistero,
Fortego la mondon reganta,"

estas tute evidente, ke tiam en la menso de la aŭtoro de esperanto superregas la mistiko. Tiam dualismon ni povas konstati ĉe preskaŭ ĉiuj homoj. Ili estas treege malmultaj tiuj, kiuj tute liberigis je la mistiko.

Se oni normigus la fabrikadon de la krucoj, kiuj estas ordinare metataj sur tombojn ĝis unu sola tipo; aŭ se oni decidus, ke estonte ĉiu mortinto estos konservata en maŭzoleo kiel estas la kadavro de Lenin, mi ne

opinius, ke tia normigado estas racia.

Kiam mi do parolas pri raciigado, temas pri dezirinda, ke la homoj agadu, konduku racie kaj ne mistike; mi pensas pri la neceso starigi socisistemon, laŭ kiu homoj ne malsatus pro normigado de la produktado.

Vi ja scias, ke la terura senlaboreco nuna estas grandparte kaŭzata de la normigado. Kaj tamen, se oni ĉesus konstrui militŝipojn, kanonojn k.a. malutilajn objektojn kaj ankaŭ la neutilajn, kiel estas funebraj monumentoj en tombejoj, la nombro da senlaboruloj povus eĉ pligrandiĝi, se nenio alia estus ŝanĝita en la socio.

Kio instigas la kapitalistojn normigadi la produktadon, tio ne estas la racia deziro plibonigi la vivkondiĉojn de la produktistoj, sed nur la freneza avido al ĉiam pli granda monprofito.

Okazas tamen, malgraŭ la indiferento de la kapitalistoj pri tio, ke normigado en la produktado profitas ankaŭ al la laborista klaso. Per la aplikado de raciecaj principoj en la konstruado de maŝinoj kaj en organizado de la laboro, oni ja povas atingi grandkvantan kaj sekve malmultekostan produktadon, kio ebligas al pli granda nombro da personoj aĉeti la tiele produktitajn objektojn. Nuntempe ĉiu dungita laboristo povas, ekzemple, posedi poŝhorloĝon, bicikleton, pli malpli komfortajn vestojn kaj meblojn; li povas legi ĉiutage gazetojn kaj eĉ aĉeti librojn. Antaŭ 100 jaroj nur malmultaj burĝoj povis havi similan bonstaton.

Sed tia stato ne estas atingita per la nura normigo en la produktado. Necesis por tio, ke la laboristoj klasbataladu por povi iom profiti de la industriaj perfektigoj. Kie la laboristoj ne estis postulemaj, tie la burĝa klaso simple plibonigis siajn proprajn vivkondiĉojn, lasante la laboristojn vivadi en mizero kaj laŭ la plej primitiva maniero. Bonan ekzemplon liveras al ni la stato de la kulioj en Ĉinio. Prezentu al vi, ke en Ŝanhajo ne ekzistas sur la kajoj de tiu granda haveno arganoj por ŝargi kaj malŝargi la ŝipojn. Tiun tre penigan laboron faras 20-30.000 kulioj, kiuj laboras tage 12, 13 horojn por ridinde malalta salajro. Ili nutras sin nur per rizo kaj loĝas en kabanoj sen ia ajn komforto. La tieaj kapitalistoj - la ĉinaj kiel la aliaj - diras, ke la "rizmotoro" kostas malpli kare ol la petrolmotoro. Tial ili ne instalas arganojn en la haveno.

En tiu granda moderna urbo, ja pro la sama motivo, oni ankaŭ vidas homojn, kiuj faras ĉevallaboron; ili kure trenadas veturilojn, en kiuj sidas sinjoroj aŭ sinjorinoj. Kiu ŝoforo en Eŭropo konsentus fari tian humiligan, sklavecian laboron ?

Kredeble vi jam pli malpli klare komprenas, kia estas mia vidpunkto, koncerne tiun tiom ofte debatitan demandon pri raciigado. Ĝenerale en tiuj debatoj oni ne interkonsentas, tial ke la debatantoj uzas vortojn, pri kiuj ili ne havas saman komprenon. Mi do aprobas la normigadon en la produktado, kiam ĝi estas racia t.e. kiam ĝi malpligrandigas la penon de la laboristoj kaj plibonigas iliajn vivkondiĉojn. En mala okazo, ne povas temi pri raciigado, sed nur pri sklavigado.

En kapitalisma mastrumado vera raciigado estas tute neebla, ĉar ĉe kapitalistoj la instigo al la produktado ne estas krei bonstaton por ĉiuj homoj, sed nur la deziro akiri personajn profitojn.

Malgraŭ tio la laboristoj ĝenerale ne agas saĝe, kiam ili kontraŭstaras al la instalo de maŝinoj. Ili prefere batalu organizite, por ke la maŝinoj okazigu plimallongigon de ilia labortempo. Cetere en la pasinta tempo neniam la maŝindetruantoj povis atingi sian celon. Kontraŭstari al la maŝinismo estas kvazaŭ naĝi kontraŭflue. Kiam la pratempa homo utiligis ŝtonon aŭ bastonon, tio jam estis la unua paŝo sur la vojo, kiu kondukis la homaron al la nuntempa maŝinisma epoko. Ne estas eble iri malantaŭen, nek halti.

Kaj jen ni trafas nun la kernon, la esencon de l'problemo. Kial la homo scipovis unue fabriki tre simplajn ilojn kaj poste plej komplikajn kaj delikatajn maŝinojn? Ekzistas bestoj, precipe insektoj, kiuj posedas naturajn ilojn tre perfektajn kaj delikatajn. Ekzemple, termitoj posedas borilojn, segilojn kaj tondilojn. Sed tiuj iloj ne troviĝas ekster la korpo de la termito. Tute aliel statas la afero ĉe la homo. Li inventas kaj fabrikas mem siajn ilojn kaj maŝinojn, kiuj staras ekster lia korpo. La homo scipovis fabriki ilojn, ne nur pro tio, ke lia dikfingro kontraŭas al la aliaj fingroj, kio sendube estas grandega avantaĝo, sed ĉefe pro tio, ke en lia cerbo

naskiĝis la kapablo abstrakti, koncepti kaj poste rezoni, alivorte kiam naskiĝis la racio.

Kiel kaj kial naskiĝis tiu kapablo en la homa cerbo? Neniu povas doni tute kontentigan respondon al tiuj demandoj. Sed la fakto, ke mi parolis pri naskiĝo de la racio, tio montras, ke mia opinie la homoj ne ĉiam posedis tiun kapablon. Kaj nuntempe ne ĉiuj samgrade posedas ĝin. En la antaŭparolo al Naciismo mi parolis pri du tendencoj, kiuj kunekzistas en la menso de l'homoj: la mistikeca kaj la teknikeca. La teknikeca tendenco havas kiel bazon la racion. Kaj mia espero estas, ke la racio okupos pli kaj pli grandan lokon en la homa cerbo, ĝis finfine la tuta mistikeco estos elpelata, sufokata. Sendube pasos kelkaj jarcentoj, ĝis tiu rezulto estos atingita. Sed oni povas tamen racie havi tiun esperon. Levi-Brül (profesoro ĉe la Pariza Universitato) en siaj verkoj pri la menso de la primitivuloj tre klare montris, ke ĉe ili mankas la kapablo abstrakti; racio sekve tute ne ekzistas en ilia cerbo; ili estas sub kompleta influo de la mistiko. Ili eĉ ne konscias pri sia individueco. La totema klano konsistigas por ili unu tuton, kiun nur la anoj de alia totemo povas diferencigi. Primitivuloj scipovas kalkuli ĝis dek aŭ dudek laŭ tio, ĉu ili konas siajn manojn aŭ piedfingrojn. Sed la abstrakto unu aŭ dek estas por ili nepensebla. Nu, se oni komparas la menson de tia primitivulo kun tiu de iu Ajnŝtajn, kiu konceptas kvaran dimension, en kiu enestas la ideo pri tempo, oni tuj vidas, kiom granda estas la aliĝo, kiu okazis en homaj cerboj.

Pro tio, ke mi konsentas pri la ekzisto de tiu dualismo - mistiko-racio - en la homa menso, okazis, kiel eble vi scias, ke ortodoksaj marksistoj riproĉe emfazis, ke mi estas idealisto aŭ pli ĝuste ideisto, kaj tio por la anoj de la nova materialisma religio estas plej abomena kaj kondamninda. Tiuj ortodoksuloj estas ĉu tre nesciaj aŭ pli verŝajne tre malsinceraj. Konstati la ekziston de ideoj ĉe la homo kaj la grandan rolon, kiun ludas tiuj ideoj, tio neniel signifas, ke mi kredas je ilia memstara ekzisto. Kaj jen vidu, kiom stranga ŝajnas ĉi tio: mi faris la apologion de la racio kaj tamen mi ne estas raciisto en la senco, kiun havas tiu termino ĉe filozofoj. En filozofio oni ja komprenas sub la nomo raciismo la

sistemon, kontraŭdiran al la empiriismo, laŭ kiu la racio estus originala kapablo, kiu donas al ni unuajn ideojn, unuajn principojn, malsamajn je tiuj akiritaj per la sperto. Se tiel estus, ĉiuj homoj havus tiun originalan kapablon, kaj ĵus mi diris, ke la primitivuloj estas senigitaj je racio, ke ilia menso estas tute sub la regado de la mistiko. Ĉe la origino ne ekzistas do ia ajn dualismo. Sed kiam la racio, sekve de la sperto, naskiĝis kaj kreskis en la homa cerbo, tio estis nova kaj grandega faktoro en la evoluado de la homaro. Mia vidpunkto estas do pure monisma - ne dualisma, kiel ortodoksuloj volas kredigi tion al simplanimaj K-doĵ.

Sed kiam oni scias, ke la homo aliĝis kaj daŭre aliĝas la mondon ĝuste pro tio, ke la racio naskiĝis kaj kreskis en lia cerbo, estus malsaĝe forgesi tion, kiam oni volas akiri mondpercepton. Kiel diris la filozofo Alen (Alain) : "...Kiam vi priskribos la homan animalon, ne forgesu la Ideon. Ĝi estas la ungego de l'homo kaj lia bleko."

Eble vi atendis tute alian pritraktadon super la temo; eble vi deziris ekscii, ĉu mi aprobas aŭ ne la labororganizon kun ruliĝantaj stabloj. Mi devas konfesi, ke mi ne havas personan opinion pri tio. En sia verko "Mia vivo kaj mia laboro" Ford asertas, ke la granda plimulto de la laboristoj ŝatas fari laboron, kiu postulas de ili nenian iniciativon. Ĉu tio estas vera aŭ ne, mi ne scias. Kiam mi laboris en la industrio, mi ĉiam preferis la malfacilajn taskojn, kaj fariĝinte sperta en iu fako, mi baldaŭ forlasis ĝin por iri en alian, kie mi devis denove lerni. Mi kredas sekve, ke mi povus malfacile adaptiĝi al monotona, teda labormaniero. Tamen se tia laboro ebligus, ke mi laboru 5 horojn anstataŭ 8, kred-eble mi penus adaptiĝi. Sed tio estas nur spekulativa rezonado, ĉar mi ne spertis la aferon.

Konklude mi diru, ke se la laboro ĉe ruliĝanta stablo estas tiom teda, ke ĝi riskas stultigi la laboristojn, tia labormaniero ne estas racia; la instalon de ruliĝantaj stabloj mi do ne nomus raciigado. La racio ne povas diriĝi de la saĝo. Se oni malsaĝe aplikas raciecajn principojn kaj metodojn, tio havas nenion komunan kun mia

kompreno pri raciigado. La racio naskiĝis en la homa cerbo kaj ĝi devas utili al la tuta homaro kaj ne nur al unu klaso da ekspluatistoj. Mia raciismo estas ilo, kiun mi deziras meti en la manojn de ĉiuj laboristoj, por ke ili uzu ĝin en sia batalo kontraŭ la burĝa klaso; mia raciismo kondukas al la socialismo, t.e. al la starigo de socio sen ekspluatado de homoj al homoj. La ĝenerala kompreno de esperanto estas plej efika kaj laŭcela raciigado kaj la laboristaj gvidantoj, kiuj ignoras ĝin, kondukas tute malracie, kio pruvas, ke en ilia cerbo la proporcio da mistiko superas la proporcion da racio.

E. Lanti.

S E N N A C I I S M O

(Tiun artikolon verkis k-do Lanti en 1941 por la E-gazeto "Renovigo", Meksikio. Represis ĝin "Sennaciulo", dec.1948 kaj jan.1949)

La termino per si mem estas tute klara: ismo laŭ kiu ne ekzistus nacioj kaj sekve ĉiuj homoj sur la tero estus samregnanoj, mondciivitanoj.

Sed tia ismo estas sensencaĵo, kredeble pensos legantoj; ĉar nacioj ekzistas kaj ilin ignori ne eblas. La nacioj ja estas realaĵo. Bedaŭrinde! Malsanoj ankaŭ ekzistas kaj tamen neniu - krom eble kuracistoj - deziras, ke oni ĝoju pro tio kaj penadu por ilin eternigi.

Nacioj ekzistas kaj ĝuste pro tio la homaro malsanas, elspezante nekalkuleblan kvanton da energio kaj materialo por detruaj, mortigaj celoj. Sed regnestroj, ambasadoroj, generaloj kaj similaj parazitoj profitas ilian ekziston - simile al la kuracistoj, kiuj havas komfortan vivon dank'al la ekzisto de malsanuloj.

Kompreneble neniu kuracisto volus eldiri publike sian deziron, ke estu sufiĉe da monhavaj malsanuloj, por ke ili povu enspezi grandan honorarion. Ĉiuj ja volonte asertus, ke ili deziras la kiel eble plej rapidan resaniĝon de siaj pacientoj.

Same ĉiaj registoj kaj regaspirantoj asertas, ke ili klopodas por starigo de surtera paco kaj tiucele penadas por ekvilibri la fortojn de la nacioj per armado kaj aliancoj. Diplomatoj trovas en tio agrablan okupon kaj ĝuas plezuron, sciante, ke en la ĵurnaloj el la tuta mondo oni raportos pri la intertraktadoj, kiujn ili faras kun siaj kolegoj alinaciaj.

Kaj tial ke tiaj intertraktoj neniam sukcesis eviti militojn, ĉiam troviĝas ruzaj registoj, kiuj, de tempo al tempo, faras proponojn por aliigi la ludon, kun la celo malebligi, ke la popoloj ekkomprenu, ke ili mem estas nur la peonoj de tiu fia ŝakludilo internacia. La lasta tia trompo estis la starigo de Ligo de Nacioj, kio havis nur kiel rezulton doni oficojn al miloj da parazitoj kaj kaŭzis la elspezon de miliardoj da ormoneroj.

La Ligo de Nacioj estis subtenata de ĉiaj internaci-

istoj. Ili kritike rekomendis nur kelkajn modifojn en la strukturo de tiu institucio. Etimologie kaj historie la internaciismo ja estas nur iu politika sistemo, celanta trovi juran kompromison inter la naciismo kaj la postuloj de la ekonomio, kiun senhalte evoluigas la progresoj de l'tekniko (rezulto de la homa elpenskapablo kiu mem rezultas de l'homa volo). La sennaciistoj sekve opinias, ke la internaciismo estas nur paliativo, kiu tute ne garantias daŭran pacon.

Sed kio povas esperigi, ke la sennaciismo iam efektiviĝos?, sendube pensos legantoj. Esperigaj konsideroj estas jenaj: la nacioj signas nur stadion en la historia procezo; ili eĉ jam nun konsistigas ian anakronismon, rilate al la malvolviĝo de l'tekniko, kiu tendencas pli kaj pli tempe malgrandigi la distancojn. Kaj tiu procezo ne haltas. Fakulo eldiris antaŭnelonge, ke post 20-30 jaroj la aeroplanoj rakete funkcios, flugos tra la stratosfero kaj rapidos po 1.500 km. hore kaj eĉ pli. La aŭtoj veturos sur apartaj vojoj kaj ilia rapido hora estos almenaŭ 150-kma. Fervojoj estos utiligataj nur por transporti materialojn kaj la pasagertrafiko longdistanca okazos aviadile. La tutmonda trafiko pli kaj pli intensiĝos kaj tia stato grade sentigos la bezonon de komuna lingvo. Tiam esperanto havos pli kaj pli favoran grundon por sia enplantiĝo. Laŭgrade kiel la artefarita lingvo disvastiĝos, samgrade la propagando por sennaciismo fariĝos facila kaj efika...

Nuntempe la sennaciismo, kiel historia faktoro, ekzistas nur embrie. Ĝi trovis antaŭmilita, favoran grundon en la esperanta organizo Sennacieca Asocio Tutmonda. Tiu asocio, same kiel Universala Esperanto-Asocio, estas sennacieca laŭ sia strukturo, tamen ne sennaciista. Ambaŭ organizoj ignoras la naciojn, sed ne havas kiel taskon propagandi sennacismon.

Tial ke la sennacisma movado nunepoke neniel povas praktike influi sur la eventojn, ties anoj devas havi nur unu celon: ĉiel provi ne viktimiĝi per naciecaj frenezajoj. La sennaciistoj opinias, ke estas tute normale, ke patriotoj diverslandaj buĉu unu la aliajn, kaj ili sekve neniel celas malebligi tion. La nacioj ekzistas por la registoj kaj regaspirantoj kaj per la amaso da naivaj patriotoj. Se la sennaciistoj atentus nur sian racion,

ili dirus : ju pli da naciistoj buĉas sin reciproke, des pli bone. Sed ilia koro kompatas al la trompitoj, kiuj mortas por la gloro de malmultaj naciprofitantoj.

La ekzisto de nacioj estas la plej terura plago de la homaro. La tekniko tendencas unuigi la mondon, sed la homa menso ĝenerale ne evoluas laŭ sama rapido. La sennaciisma propagando celas restarigi la ekvilibron en la historia procezo.

Ĉe prezento de tezo pri sennaciismo oni ĝenerale renkontas nur indiferenton, miron aŭ pasian nekomprenon. Kaj se iu naciisto tamen kapablas brideti sian indignon kaj konsentas diskuti, li proteste emfazos, ke la amo al la patrio estas tiel natura sento, ke tute ne eblas ĝin ignori kaj sekve, ke la sennaciismo estas kontraŭnatura, estas monstraĵo neniel konsiderinda...

En la okazo, ke nia patrioto estas klera homo, li tiam citos la aŭtoritatan opinionon de multaj famuloj, kiuj donis belformajn difinojn pri patriotismo. Da tiaj mi kolektis almenaŭ kvindek el diversaj lingvoj.

Se temas pri internaciisto, tiu certe ne preterlasos la okazon citi almenaŭ la opinionon de la fama oratoro franca Jores (Jaurès) kaj tiun de Lenin. En sia verko La Nova Armeo, parafrazante diron de la angla filozofo Bekn (Bacon) : "iom da scienco malfortigas la kredon je Dio; multe da scienco ĝin fortigas", Jores diris : "iom da internaciismo malfortigas la patriotismon; multe da internaciismo fortigas ĝin".

Kaj en la Kompleta Verkaro de Lenin, volumo 13-a, paĝo 342 de la franclingva eldono, oni povas legi jenon : "En milito reale nacia la vortoj 'defendo al la Patrio' ne estas trompo kaj ni tute ne kontraŭas ilin".

Ĉe la konstato, ke naciistoj kaj internaciistoj interkonsentas pri la esenco de la demando kaj nur disputas pri nuancoj kaj aplikado, oni tuj emas pensi, ke la sennaciismo estas fantazia teorio, kiu malatentas objektivaĵojn. Kaj tamen mi ne timas aserti, ke fakte nur ni, sennaciistoj, prikonsideras la problemon pri mondpaco laŭ ĝia reala aspekto. Ni krome asertas kaj povas pruvi, ke la nacieca sento estas antefarita, rezultas de edukado : el ĉiu ajn infano oni povas fari ĉu meksikan patrioton aŭ usonan, nikaragvan, ĉilan, anglan, japanan ktp; same kiel el la sama infano oni

povas fari ĉu kristanon aŭ islamanon, budaanon ktp.

La "natura" amo al la loko, kie oni naskiĝis, kie estas entombigitaj la prauloj estas limigita al tre malvasta regiono kaj neniel al tuta lando...

Ĉar mi estas ankoraŭ en Meksikio, apoge al mia aserto, mi mencios faktojn, kiuj rilatas al tiu lando. Antaŭ kelkaj monatoj aperis en la grava ĵurnalo "El Universal" serio da artikoloj de profesoro Angel M. Korzo kun jena titolo : La Problemo Indiĝena kaj la Nacieco. En tiu longa studo mencie svarmas faktoj, kiuj senintence apogas mian tezon. Mi limigos min substreki du tre signifajn asertojn de la menciita profesoro : 1) La meksika nacieco ne ankoraŭ ekzistas en la menso de milionoj da indiĝenoj analfabetaj; 2) en Meksikio oni povas kalkuli 80 naciecojn.

Solve al tiu problemo la internaciistoj de la Moskva konfeso proponas la starigon de Unuiĝo de Respublikoj Indiĝenaj de Meksikio kun konsekvenco, ke la dialektoj (60) estu konservataj, ke la moroj estu respektataj; unuvorte, ke la 80 naciecoj estu eternigotaj...

Profesoro A.M.K. prave ridindigas tiun Lenin-Stalinan vidpunkton. Li argumentas, ke ne eblas klerigi la indiĝenojn per ilia respektiva dialekto, ke, ekz-e, estas tute neeble traduki klasikajn verkojn en "otomi".

Estas interese rimarki, ke tiurilate la sennaciistoj konsentas kun la meksike naciista profesoro. Lia vidpunkto fakte estas imperialista, sed ĝi pli kongruas kun la historia evoluo ol tiu de l'bolŝevista internaciismo, kiu fakte estas konservativa, por ne diri reakcia.

Same la sennaciistoj opinias, ke mondregno ne povus ekzisti, glate funkcii, sen mondlingvo. Antaŭ 13 jaroj, en la kvina ĉapitro de "La Laborista Esperantismo", mi ja skribis jenon : "...propagandi sennacismon al malsamlingvanoj estus same malsaĝe, kiel instrui beletristikon al analfabetoj".

Tamen, estas fakto, ke kelkajn jarojn poste, nia propaganda broŝuro "Manifesto de la Sennaciistoj", estis

tradukita kaj eldonita en franca lingvo, poste en la angla, kaj nunjare argentinaj samideanoj aperigis ĝin hispanlingve. Tion mi mem ne konsilis, sed la tradukintoj sinpravige klarigis, ke per tiuj nacilingvaj eldonoj ili celas varbi el esperanto personojn, kiuj revas pri mond-

paco kaj tamen ignoras la lingvan demandon.

Esperanto ja ekzistas, vivas. Per tiu artefarita, do sennacieca lingvo mi mem povis interrilatiĝi kun homoj el ĉiuj mondpartoj; kaj jam de preskaŭ ses jaroj migras mi ĉirkaŭ nia relative malgranda planedo, rilatante nur kun esperantistoj. Laŭsperte mi do scias, ke oni povas interfratiĝi kun homoj el ĉiuj rasoj. Eĉ en Ĉinio kaj Japanio mi sentis min hejme, kiam mi estis inter saridanoj. El tio mi rajtas konkludi, ke la sennaciismo ne estas tiel fantazia teorio, kiel asertas filistoj aŭ individuoj, kiuj havas personan intereson en la eterniĝo de nacioj. Mi aludas al regnestroj, ambasadoroj, konsuloj, generaloj, regaspirantoj kaj similuloj. Tiuj parazitaj ordinaraj ne viktimiĝas dum milito kaj ĉiam sekurigas al si agrablan, komfortan vivon per la mizero kaj morto de malaltranguoj.

Kiuj celas starigi pacon surtere kaj tamen volas konservi la nacian suverenecon, tiuj similas al kuracisto, kiu provus resanigi pacienton kaj ne atentus pri la kaŭzo de lia malsano. Militoj certe okazos, tiom longe, kiom ekzistos suverenaj nacioj; tiom longe, kiom la riĉaĵoj de nia planedo ne estos dispone "al ĉiuj popoloj".

Kiam oni konsideras la nunan malvolviĝon de la tekniko, tiam ne necesas esti fakulo, por tuj kompreni, ke ĉiuj homoj povus ĝui bonstaton, komforton, se la produktfortoj ne estus utiligataj por detruaj celoj.

Lastatempe ĵurnaloj raportis, ke Britio elspezas ĉiutage 11 milionojn da sterlingoj por militaj celoj. Kiom da markoj elspezas Germanio? Kiom da dolaroj Usono? Kiom da ĵenoj, Japanio?... Kiom da energio kaj materialoj estas tiel misuzataj sur la tuta tero? Mi ne povas respondi tiujn demandojn. Sed ĉiu penskapabla homo tamen tuj klare ekvidas, ke se la homaro ne estus naciece malsana, ĝi povus vivi bonstate kaj pace.

La naciismo aŭ patriotismo (mi ĉiam uzas tiujn du terminojn kun la sama senco) estas la plej potenca kaj efika "ideoforto" de nia epoko. Ĝi ne ekzistis en tia grado antaŭ unu jarcento kaj rezultas de edukado - la vorto "dresado" estus eĉ pli ĝusta - . La patriotoj estas iaj fanatikuloj, kiuj similas al la mezepokaj religiuloj el Eŭropo. Same kiel religia kredulo ĉiam estis

preta mortigi anojn de alia religio, tiel same la patriotoj volonte mortigas patriotojn de aliaj patrioj, kvankam tiuj povas esti iliaj samreligianoj.

La naciismo estas tiom efika ideologio, ke per ĝi la malmultaj naciprofituloj en ĉiu nacio facile atingas, ke la popoloj faru la plej grandajn oferojn, kiam la nacia suvereneco estas minacata. En tempo kiam regas senlabor-eco kaj mizero en iu lando, tiam la koncerna registaro kutime diras, ke la nacia buĝeto absolute ne povas solvi tiun problemon, ke la nacio bankrotus ktp. Sed se la intereso de la reganta klaso estas minacataj, tiam la buĝeto ŝveligas ĝis atingo de astronomiaj nombroj. La prezidanto de la plej sensignifa respubliko volas ja daŭre prezidi; la suvereno de la plej eta reĝlando volas ja daŭre reĝi; kaj la ambasadoroj de la plej mizera lando volas reprezenti ĝin en aliaj landoj kaj tie vivi kiel princoj...

Feliĉe la naciismo portas en si mem sindetruan ĝermon, nome la imperialismon. Kiam nacio akiras la senton, ke ĝi superas la najbarajn naciojn, tiam ĝi emas aneksi parton de ili aŭ eĉ entute. Tial, ĉiam estis "subpremataj" nacioj. Kaj la malgrandaj povas ekzisti, nur tial ke ili kvazaŭ ludas la rolon de bufro inter la grandaj. Tia estis, ekzemple, la kazo de Belgio, Luksemburgo kaj Holando rilate al Britio, Francio kaj Germanio.

Ĉiu regnestro estas potencavida kaj sekve ĉiam deziras pligrandigi sian regnon. Ĉia prezidanto avidas prezidi super kiel eble plej granda nombro da regatoj aŭ da partianoj. Inter patrio kaj partio ekzistas multaj similaĵoj; esence ili estas samaj aparatoj, tial ne malofte okazas, ke en la sama lando malsampartianoj buĉas sin reciproke, kiel faras malsamaciaj patriotoj.

Ni tre klare konscias pri tio. Tial en nia organo "Herezulo", inter ĝiaj gvidpunktoj la sesa diras, ke la sennaciistoj "luktas kontraŭ ĉian gvidistecon - kio ne signifas malakcepton al ĉia gvidado".

La homaro ne ĝuos pacon, tiom longe, kiom la regavido ne estos bridata ĉe la homoj. En sennacieca mondregno la organizproblemo ne plu estus politika sed "teknika". La

teknikuloj estus elektataj per konkuro, kontrolataj de samfakuloj. Kaj la problemo tiam solvenda estus kiel eble racie utiligi la riĉaĵojn de nia planedo, profite al ĉiuj homoj senescepte...

Se mi emus sofiste argumenti, kiel ordinare faras politikuloj, kies ĉefa celo estas akiri la regadon en sia propra nacio, mi dirus, ke la sennaciismo estas la plej bona speco de patriotismo, tial ke la bonstato de l' grandega plimulto da patriotoj el la tuta mondo povas ekzisti nur se malaperis la nacia suvereneco.

Dume la sennaciistoj havas la senton vivi en granda frenezulejo; sed de tio ne sekvas, ke ili ankaŭ devas bleki patriote kiel la naciecaj frenezuloj...

Meksiko, 5-10-41.

E. Lanti.

V I V U L A N E Ŭ T R A L I S M O !

(Tiu ĉi artikoleto, kiu origine aperis en "S-ulo" kaj poste en "Vortoj" (p.73), estis represita en "Sennaciulo" de 25. Junio 1933, konsidere la situacion en la tiama Germanio)

Oni jam atentigis min pri neceso ne tro paradoksi en miaj diroj.

Tute prave ! Sed la vivo, la faktoj ne malofte paradoksas. Kaj ni devas atenti la vivon, la faktojn...

Sendube la plej "ortodoksaj" marksistoj konsentos, se mi asertas, ke la socia vivo estas sinsekvo de kontraŭdiroj. Ne ekzistas absolutaj veroj, krom eble en la abstrakta, matematika kampo. Veroj ĉiam rilatas al tempo, loko, forto, cirkonstancoj, ktp.

Sed sufiĉe da ĉirkaŭfrazoj! Mi simple intencas krei : Vivu la neŭtralismo ! Jen cinika konfeso pri "revizemo". (°) Bonvolu tamen ne tro rapide finjuĝi pri tiu mia "krimo" (°)...

Vero estas, ke en la landoj, kie regas blanka teroro, nia SAT-movado ne povas malvolviĝi normale. Tie "S-ulo" kaj aliaj SAT-eldonaĵoj ne povas eniri libere. Sufiĉas esti posedanto de membrokarto de nia Asocio por esti suspektata, arestata, malliberigata.

Nu, ĉu do ni simple notu la fakton kaj rezignu ? Estus tute maltrafa oportunismo ! Kie SAT estas malpermesata, kie niaj anoj ne povas kolektiĝi sub nian ruĝan flagon, tie ili devas ŝirmi sin per la nure verda; ili devas partopreni la neŭtralan, burĝan, eĉ faŝistan esperantan movadon... Ne gravas, se laboristo ricevas esperantan instruon de pastro, de faŝisto. Esperanto estas ilo - ilo nepre necesa por la emancipo de nia klaso. Oni do ne timu ricevi ĝin de malamikaj manoj. La ĉefaĵo estas posedi la ilon kaj scipovi lerte ĝin uzadi. Aliiĝos la cirkonstancoj en la blankaj landoj; venos certe la tago, kiam estos eble utiligi malkaŝe la akiritan kaj bone akiritan ilon por niaj klasaj celoj.

(°) Aludo al riproĉoj faritaj ĉe la Lajpciga Kongreso. E.L.

Kiuj ne komprenas tion, kiuj krias : "For la neŭtralismon!" en la terorlandoj, tiuj, en plej bona okazo, estas blindaj fanatikuloj, aŭ simple provokistoj...

La vera kuraĝo ne konsistas el fanfaronadoj; vera heroo ne oferas senbezone sian vivon; male li ŝirmas zorge sian bruston por batali venke, kiam la cirkonstancoj fariĝos favoraj.

La vera kuraĝo ankaŭ estas diri la veron, eĉ kiam tio povas damaĝi al la verdiranto...

Sed, kompreneble, ju pli la cirkonstancoj devigas nin rezigni provizore niajn principojn en la blankaj landoj, des pli ni devas rigore apliki ilin tie, kie regas ankoraŭ la burĝa demokratio.

Vivu la neŭtralismo ! tie, kie nia obeinda, sed ne obebla agitvorto : "For la neŭtralismon!" riskas detrui tute la esperantan vivon...

25-VIII-1929.

E.L.

El la "NOTLIBRETO de ALFESTO"

("Sennaciulo", 25. junio 1939 - 25. aŭgusto 1939)

Mi ne scias, ĉu estas pli konvene rideti aŭ ploremi, kiam mi aŭdas aŭ legas jenan frazon aŭ similan :

"Esperanto havas kiel celon okazigi amikecon inter la nacioj..."

La modernaj-nacioj estas sangavidaj diaĵoj. Ĉiu naci-ano devas riverenci antaŭ sia aparta idolo, kaj plie, ĉiam esti preta oferi sian vivon por pluigi ties ekziston. Ĉu tiaj blindaj, surdaj kaj senkoraj kreaĵoj de l' homa superstiĉo kapablas interamikiĝi ? Mi asertas, ke ne. Ni do simple laboru por amikiĝo inter la homoj de l' tuta tero. Tiucele necesas detrui la naciojn kaj starigi mondregnon kun esperanto kiel oficiala lingvo.

...

Antaŭ multaj jaroj Karlo Marks elkriis : "La proletoj ne havas patrion." Kia sensencaĵo! Ili ja havas patrion kaj por ĝi eĉ konsentas morti kaj mortigi. La ĝusta devizo estas:

Proletoj el ĉiuj mondpartoj ne havu plu patrion kaj sennaciece unuiĝu.

...

Kiu ne pensas esperantigi sian propran nomon aŭ ne kuraĝas tion fari, tiu ne estas vera esperantisto.

...

Sed kiam esperantano naciece elparolas la nomon de esperantisto, tiam ĉi tiu lasta sentas sin preskaŭ ofendita. Mi parolas laŭsperte...

...

La respekto al la nacia ortografio de nomo fontas el la prapatra epoko, kiam en kelkaj triboj la nomo de estro estis tabuo.

...

Ĝismedola sennaciulo vivas en la lando, kies civitano li estas, kvazaŭ enmigrinto.

...

Kiam mi aŭdas el la buŝo de esp-istoj : "Vi estu bona en nia lando", tiam mi emas proteste eldiri : "Mi ne konsentas, ke ĉi tiu bela terparto estu via; ĝi devas

esti nur ĉa provinco de Esperantio, kies samrajtaj civitanoj ni ĉiuj estu..."

...

Faŭsto ne pravus, hezitante por decidi, ĉu la Parolo aŭ la Ago agis ĉe la komenco de ĉio. Tiam la voĉo kaj la manoj konsistigis iun tutaĵon. Almenaŭ tion mi kredas, kiam mi observas "hispanojn", kiuj interparolas. Kaj ne nur per la manoj kaj la buŝo ili sin esprimas, sed ankaŭ per la okuloj, per la brovoj, per la ŝultroj - per la tuta korpo, mi kredas.

Mi ne diris : la "hispanoj", tial ke ne ĉiuj estas tiel... elokventaj. Havante la okazon observi iun espiston kaj rimarkinte, ke li estas flegma, kiel "anglo", foje mi demandis lin :

- Vi ne estas "hispano", ĉu ?

- Jes, mi estas kaj eĉ tute "purrasa", li aldonis ridetante.

- Sed vi ne estas la unua, kiu faris pri mi tian rimarkon. Kiam mi estis en Hispanio, tie oni eĉ nomis min la "marmora homo".

La leganto bv. rimarki, ke mi signis la vortojn hispano kaj anglo per krampetoj : ne ĉiuj "angloj" ja estas tute flegmaj kaj ne nur "hispanoj" bezonas la manojn por esprimi sin, sed ankaŭ "italoj" kaj "francoj", ĉefe tiuj el la suda parto de tiu landeto.

Oni devas nepre prijuĝi homojn kiel individuojn kaj ne laŭ ilia naskiĝloko.

Estas eraro prijuĝi homojn laŭ ilia religio : ne ĉiu katoliko estas jezuito; ne ĉiu protestanto estas bigoto, ne ĉiu bigoto estas hipokritulo - kaj ne ĉiu ateisto estas tolerema kaj memstare pensanta homo.

- Mi estis ateisto dum longaj jaroj, sed nun ne plu...

- Do vi lasis vin forlogi de teologoj...

- Ne!...

- Nu ?

- Vane mi ja serĉis en la deismaj tezoj argumentojn, kiuj povus konvinki min pri la ekzisto de ĉiopova Estulo, de pura Spirito, senlime bona kaj perfekta, kiu estus kreinta nian fuŝan mondon. Sed mi scias, ke deistoj ankaŭ ne trovas akceptinda la ateisman tezon. Kaj inter ili

troviĝas homoj pli kleraj, kredeble eĉ pli inteligentaj ol mi. Sekve...

Mi ne kredas je la ekzisto de Dio, sed mi ne volas aserti, ke fakte Ĝi ne ekzistas. Mi ne scias... Tial mi ne estas ateisto.

Ne okazu miskompreno : se mi ne plu emas perdi tempon, por argumente pravigi mian nekredon je la ekzisto de Dio, tio neniel signifas, ke mi ne plu emas kontraŭbatali la dogmojn, kiuj fundamentas la religian kredon. Dogmaj religioj, eklezioj, sektoj estas faktoj. Kaj la Historio instruas, ke tiaj institucioj fariĝas maltoleremaj kaj persekutemaj tuj, kiam ili sentas sin sufiĉe fortaj, por tion fari senriske.

Sed soci-politikaj doktrinoj, elpensitaj de ateistoj, povas ankaŭ fariĝi dogmoj en la manoj de kredemuloj aŭ profitemuloj, kiuj siavice persekutas, malliberigas, ekzekutas laŭ maniero, kiu memorigas pri la mezepokaj inkvizitoroj.

Sufiĉas observi faktojn el nia epoko por konvinkiĝi pri tio. Ho ve!...

° ° °

Sennaciisto ne lasas sin trompi per vortoj; li atentas nur faktojn. Kaj la historiaj faktoj instruas, ke la homaj socioj evoluis el klanoj al tribo, el triboj al civito, el civitoj al provinco, el provincoj al nacio. Sekve, oni povas racie antaŭvidi, ke la nacioj ankaŭ malaperos por konsistigi pli grandan unuon.

Ĉio, kio kontraŭas al tiu historia procezo, tio estas esence reakcia. Kaj reakciuloj estas ĉiaj ajn patriotoj. Sed mi volonte konsentas, ke ili havas la rajton oferi sian propran vivon antaŭ la altaro de sia idolo...

...

- Vi fariĝas ŝovinista ano de Esperantio, ŝerco diris al mi iu samideano.
- Nu, eble, sed tia ŝovinismo povus esti danĝera nur por la loĝantoj de Marso...

Humuro estas speco de
 ŝerco, precipe ĉe anglaj aŭ-
 toroj, laŭ kiu verkisto el-
 metas kun seriozo kaj scienca
 ŝajno satirajn burleskaĵojn.
 P.V.

N I P R E P A R U N I N

A L N E E V I T E B L O

Ĉiuj klarvidaj homoj jam delonge konvinkiĝis, ke mi-
 lito estas neevitebla. Ĝi ja povas nur prokrastiĝi.
 Ĉiuj nacioj diligente preparas sin por tiu okazontaĵo.
 Se prokrastiĝo okazas, estas ĉefe pro tio, ke neniu aro
 da interligitaj potencoj kredas havi nuntempe grandan
 ŝancon venki. Nur kelkaj revuloj, utopiuloj, ĝeme kaj
 bombaste parolas pri eterna paco.

Kiam oni konvinkiĝis pri la neeviteblo de milito, ĉu
 konvenus kontraŭstari al la homoj, kiuj preparas ĝin, al
 la generaloj, kiuj gvidos ties partoprenontojn? Ĉu ne
 estas iel kruele diri al ĉi tiuj lastaj, ke la milito
 estas barbaraĵo, krimo ks? Ŝajnas al mi preferinde kaj
 pli humane konvinki la estontajn viktimojn, ke ilia
 morto estos utila, glora, heroeca ktp. Tio efikos sur
 ilin kvazaŭ dormigilo sur operacioton. Tial mi plene
 aprobas la novan sintenon de l'bolŝevistaj gvidistoj kaj
 la kuraĝon de l'junkomunistoj, kiuj laŭte kaj entuziasme
 deklaras, ke ili fieras esti soldatoj. Estas tute laŭdin-
 de, ke ili ne plu kantas la strofon de la Internacio, kie
 estas rekomendita pafi al siaj propraj generaloj.

Kiuj argumentas, ke la milito estas stultaĵo, tial ke
 ĝi pereigas ĉefe la junajn kaj fortikajn virojn kaj tiel
 kontraŭas al la Darŭina leĝo pri natura selektado inter
 la individuoj, al tiuj oni rebatu, ke ili estas papagoj,
 kiuj ne kapablas memstare pensi. Iam tiu riproĉo al la
 milito estis ĝusta, sed en la nuna stato de la primilita
 tekniko ĝi estas maltrafa. En la nun prepariĝanta milito
 ĉefe pereos la maljunuloj, la virinoj kaj infanoj. La

viglaj kaj sanaj mobilizotoj apartenas al kategorio de homoj, kiuj estos la plej bone ŝirmataj. Tial la Darùina leĝo plene efikos, kaj sekve ne plu ekzistas motivo por kontraù la militon.

Kaj rilate al la gvidistoj, al la generaloj k.s. eminentuloj, ni ne bezonas timi. Nedubeble ili estos bone kaj tute speciale ŝirmataj. Cetere, dum la lastdata Granda Milito estis bone spertita fakto, ke aviadistoj ne faligis bombojn al la lokoj, kie troviĝis la reciprokaj staboj de ambaŭ malamikaj armeoj. Kaj nuntempe, nek Franko, en Hispanio, nek Ĉang-kaj-Sek, en Ĉinio, ricevis ĝis nun la plej etan vundon. Ni estu do tute trankvilaj pri la sorto de l'registroj dum la venonta milito.

Rilate al la demagogaj diroj, ke oni devus pafi al Musolini, al Stalin, al Hitler k.a. regnestroj, ili ne estas pli atentindaj ol la paroloj de Loid Gorg kaj Klemenso, kiuj dum la lastdata Granda Milito deklaris, ke post la venko de la demokrataj landoj la germana imperiestro estos juĝata kaj mortkondamnata. Ĉiu ja bone scias, ke li nun tre komforte vivas en Holando kaj kred-eble fariĝos centjarulo.

Tial ke ekzistas nacioj, kies sendependeco devas nepre esti defendata, milito estas neevitebla. Sekve estas la devo de ĉiuj bonkoraj kaj grandanimaj homoj fari ĉion eblan, por ke ties estontaj viktimoj havu la firman kredon, ke ilia morto estos utila, ke ilia heroeco estas sankta kaj ke ili estos honorataj per belaj monumentoj sur publikaj placoj.

Kiuj kontraŭas al tiu saĝa kaj tute ortodoksa vidpunkto, ekzemple, la sennaciistoj, tiuj meritas esti mortigitaj per malhonoriga kuglo, pafota en malhela kelo.

- Almenaŭ tia estas la ŝtate firma kaj tre sincera opinio de

A. Tirlarigo.

ie; la 15.7.1938.

(El "Sennaciulo", 25. oktobro 1938)

K A P R O M P E . . .

Mi neniel dubas, ke hardisfendema metafizikisto povas multvorte - ne dokumente - klarigi, kial la posteularo de Adam konsistas el diversaj rasoj. Alivorte, ni supozu, ke la homo kreita de Dio estis negro, kial do poste en lia idaro troviĝas blank-, brun- kaj flavhaŭtuloj ? - kaj ĝibuloj, blinduloj, surdmutuloj ktp, ks.

Sed mi mem honteme konfesas, ke dum jarcento mi vane cerbumus por trovi kontentigan pravigon pri akordo de la Biblia rakonto kun la konstateblaj faktoj.

Nu, mi emas kredi, ke fiziologoj ankaŭ ne povas facile klarigi la tialon de la bone konstatita fakto pri ekzisto de kvar specoj de homa sango. Kaj tiuj specoj diversas ne laŭ rasoj, sed laŭ individuoj. T.e., ke la sango de negro povas esti samspeca, kiel tiu de purrasa blankhaŭtulo, dum la sango de du blankhaŭtaj kuzoj, ekz-e, povas esti malsamspeca. Tiel ke, se okazis, ke unu el la kuzoj suferus, pro akcidento, gravan hemoragion, kio necesigus transfluigon de sango, povus esti, ke la sango de negro taŭgus kaj ne tiu de la kuzo.

La samon oni povas diri pri du negroj.

Sed malgraŭ tiu science pruvita fakto, ke raso kaj sango havas nenion komunan, tamen en Usono oni tenas en apartaj ujoj la plasmon de negroj kaj tiun de blankhaŭtuloj. Kredeble tial ke la menso de l'popolo estas saturita per bibliaj diroj, el kiuj mi citu jenan : "La sangon de ia korpo ne manĝu, ĉar la animo de ĉiu korpo estas ĝia sango." (Biblio, pĝ.105 de la esp-a eldono).

Tial ke, laŭ la dia aserto, raportita de Moseo, sango estas animo, evidente neniu blankhaŭta usonano povas konsenti, ke en lia korpo vivu duonarja, duonnegra animo...

° °
°

Ne malpli kaprompan problemon konsistigas la demando, kiu estis pridiskutata en la Lorda Ĉambro el Londono, antaŭ kelkaj monatoj. Temas pri arta gravedigo. Se tia procedo aplikigus nur ĉe bestoj, tiam, laŭ la opinio de la anglaj lordoj, ĝi estus akceptebla kaj eĉ tre rekomendinda. En Britio oni ja konsumas abunde bovan karnon kaj tie la bredistoj devas bone nutradi taŭrojn, por ke ili kapablu

gravedigi kiom eble plej da bovinoj.

Nu, la rusa profesoro Ivanof eksperimente pruvis, ke oni povas gravedigi bovinojn eĉ per spermo de taŭro mortinta antaŭ du semajnoj. Sekve, la aplikado de tiu procedo estus konsiderinde ŝpara por la bredistoj.

Sed la afero komplikiĝas, tial ke dum la diskutado lordo Brabanzon menciis, ke en Usono 10.000 virinoj igis sin gravedaj per arta injekto. Tiuj virinoj ne povis gravediĝi, ĉu pro manko de generpovo ĉe ilia edzo, al kiu ili volis resti fidelaj, ĉu pro sia propra manko de gravediĝpovo. En la unua kazo oni injektis al ili spermon de alia viro, kaj en la dua kazo ovulon de alia virino.

La episkopo de "Chichester" intervenis per jenaj embarasaj diroj: "Se patrino ne havis edzon kaj arte gravediĝis, tiam la rilatoj kun ŝia ido povas havi eksterordinaran karakteron kaj abundon, ne nur da danĝeroj, sed eĉ da malfeliĉegaĵoj en la daŭro de longa tempo; kaj la rilatoj inter sterila edzo kaj edzino arte gravedigita povas esti tre maltrankvilaj kaj malfeliĉaj."

Tio pensigas min pri alia tipo de virinoj, nome tiuj, kiuj ne volas gravediĝi kaj celas nur en la seksinterrilatoj spertadi voluptajn spasmojn. Vane mi rompas al mi la kapon, por decidi, ĉu la pli saĝaj estas la arte gravediĝintaj virinoj aŭ la artifice sterilaj?

- Se la gravedevitulinoj estus ĝenerale kaj tutmonde imitataj, tio kaŭzus la ekstermiĝon de la homa gento...

- Nu, ĉu tio estus vere bedaŭrinda? Legante ĵurnalojn, kiuj raportas pri la interbuĉado de diversnaciaj patriotoj, mi konfesas, ke ĉiufoje mi spertas senton de honto, de hontego, pro aparteno al la homa gento, kaj neniel mi bedaŭrus ĝian malaperon. La artifika kaj artisma gravedevitigo voluptodona iel signifas atingi ian nirvanon tre agrablan...

Almenaŭ mia kaprompa cerbumado igis min finfine kompreni la rakonton el la Sanktaj Skriboj pri la sengeiĝa gravediĝo de l'patrino de Jezuo Kristo: ne temas pri miraklo, ĉar estas pruvite, ke, per gravediĝo arta, virino povas naski kaj tamen resti virga.

Kompatinda !...

E. Lanti (2.12.1943)

(El "Sennaciulo", nov. 1949)

K-do 25.623 : MEMORE al PIONIRO

(aù Adamaĵo)

Jena okazaĵo havas lokon en 1946. Tiam mi estis juna esperantisto, ankoraù ano de la neùtrala movado. Sed laù anonco de hazarde ricevita ekzemplero de "SAT-Amikaro" mi aĉetis la libron "Leteroj de E. Lanti". Ĝian enhavon mi multe ĝuis, kaj mi povas aserti, ke ĝi grave kontribuis al mia pli posta SAT-aniĝo. Mi ankaù rimarkis la du portretojn de la aùtoro, kun kaj sen barbo. Tia sen-signifa afero tamen kaùzis, ke mi skribe konatiĝis kun la fondinto de SAT.

Petinte meksikan korespondanton, mi ricevis kelkajn specimenojn de la nun malaperinta gazeto "Renovigo". Lanti, tiam loĝanta en Meksikurbo, riĉigis ĝin per siaj kontribuoj. Sur la naùa paĝo de la julia n-ro troviĝis lia barbata portreto kun surskribo :

"Sinjoro Adam, la mortinto kiu tamen vivas; al ĉiu kiu solvos tiun ĉi enigmon kaj skribos nin, dirante la kompletan nomon de la stranga barbulo, ni sendos sen-koste ekzempleron de la libro : "Meksiko kaj Kardenas" de Jesuo Amaja."

Ĉar mi bone konis la nomon de la barbulo, dank'al la "Leteroj", mi do sendis al Jesuo la ĝustan respondon. Kaj mi atendis. - Tri monatojn poste alvenis la letero, kies tekston mi konigas ĉi-sube :

23.12.46

"Estimata Sinjoro !

"La eldonanto de Reno nun libertempas kaj li komisiis al mi la taskon prizorgi lian korespondadon esp-an. Vi do eksciis, ke alvenis la du libroj, kiujn vi sendis, kaj sekve vi de nun ricevos la revuon. Post kelkaj tagoj mi ankaù sendos al vi ekzempleron de "Meksiko kaj Kardenas", tial ke vi ĝuste divenis la identon de s-ro Lanti.

Ci-okaze mi ne povas deteni min diri, ke mi tute malsamideas kun tiu sennaciulo kaj mi vere ne komprenas, kial s-ano Amaja konsentas publikigi liajn artikolaĉojn.

Klarigcele mi diru, ke mi estas vasko kaj jam de longe agitas, por ke mia patrio, kiu estas subpremata de Francio kaj Hispanio, akiru sian sendependecon, sian suverenecon. Vi certe komprenos facile, ke se tiel okazus, mi

eble povus akiri la postenon de ambasadoro vaska en Meksikio, kaj tiam pliboniĝus mia situacio. Mi eĉ kontentiĝus per ofico de ataŝeo aŭ de konsulo.

En ĉi-tieaj ĵurnaloj mi legis, ke ne ĉio estas bonstata en Francio, sed vi povas esti almenaŭ kontenta je la ekscio, ke ĉi tie la franca ambasadoro vivas lukse kaj de tempo al tempo regalas siajn kolegojn alinaciajn per bankedoj...

Sufiĉe mi diris, por ke vi povu kompreni, ke mi abomenas la sennaciismon kaj deziras, ke estu en la mondo kiom eble plej da nacioj...

"Naciece salutas vin

E.A. Lanieps."

Ĉar la ideoj eldiritaj en tiu letero ŝajnis fonto el la cerbo de fantaziulo, mi ne respondis. Ĉio aspektis stranga, eĉ la nevaskeco de la nomo, kaj tiu naciisto vere scipovis majstre la sennaciecan lingvon.

Pasis kelkaj semajnoj, kaj jen la februara "Renovigo" (1947) informas pri la memmortigo de k-do Lanti. Interesajn artikolojn ĝi enhavis pri lia personeco. Ĝi aludis interalie lian ŝercemon. Lia lasta ŝerco konsistis el sendado de leteroj plendantaj pro la subpremo al la malgrandaj patrioj. Jen li nomis sin normando kun subskribo E.A. Laniepe (nomo de lia patrino), jen li fariĝis vasko. Kaj li certe multe ĝuadis la respondojn, kiel tiujn de juna franca pastro, kun kiu li korespondadis sub la nomo de fraŭlino Laniepe. Laŭdire la juna pastro tre ŝatis la leterojn de tiu "aminda fraŭlino Laniepe" !

Interese estus ekscii pri la rezultatoj de tiuj "testoj". Bedaŭrinde Lanti ne vivis sufiĉe longe, por informi nin pri tio. Li certe estus eltirinta instruon. Ĝi estus potenca satiro kontraŭ la hodiaŭ furiozanta naci-sistemo.

25.623

(El "Sennaciulo", marto 1955).

**EL
LETEROJ**

Nia movado, ĝia granda signifo, la kondiĉoj de ĝia venko *

Sendube la produktofortoj ludas grandan rolon en la vivo kaj aliigoj de l'socio. Oni tamen ne devas forgesi, ke ĉe la komenco, ĉe la deirpunkto troviĝas la Homo - kun sia invent- kaj organizkapablo. La ilojn, la maŝinojn kreas la homoj ; esperanton kreis Zamenhof. Kaj kiuj ne atentigas kaj ne volas utiligi tiun mirindan lingvan ilon, tiuj estas reakciuloj ; ili similas al tiuj kamparanoj, kiuj malemas uzi traktoron kaj preferas fruepokan plugilon.

*

Kiuj sincere deziras la kunfandiĝon de nacioj, la formorton de l'naciaj kulturoj kaj ne estas fervoraj adeptoj de artefarita lingvo, facile lernebla kaj tutmonde uzebla, tiuj ne agas konsekvence, sed perfide al la interesoj de l'proletaro.

*

Hodiaŭ fariĝas okulfrapa por ĉiu klarvida homo, ke la interesoj de ĉiuj popoloj pli kaj pli interplektiĝas, pli kaj pli fariĝas dependaj unuj de la aliaj. La Ekonomio postulas tutmondan mastrumadon kaj estas vanaj ĉiaj provoj de la plej grandaj nacioj por eviti la krizojn per naciecaj rimedoj. Kio plej forte baras al la racia solvo de l'problemo, tio estas la subjektivaj fortoj, enkorpiĝintaj en la tradicioj kaj naciaj kulturoj. Kiuj volas konscie kaj celkonforme agadi por detruigi tiujn fortojn, tiuj nepre devas agnoski la grandan signifon de esperanto kaj de nia movado. Kiuj atendas la kunfandiĝon de l'nacioj kaj lingvoj per ia miraklo, per la mistera agado de l' "produktofortoj", tiuj

* La titolojn aldonis la kompilinto.

estas parte konservativuloj, eĉ se ili estas aliparte revoluciuloj. Kaj la "esperantistoj", kiuj ne komprenas la grandan rolon, kiun povas ludi nia lingvo en la unuecigo de l'homaro, tiuj en plej bona okazo estas nur stultaj aŭ nesciaj ; en mala okazo ili konscie perfidas nian komunan aferon...

*

...plifirmigas mia konvinko, ke mondkulturo ne eblas sen mondliteraturo kaj ke la kreo de ĉi tiu lasta postulas nepre mondlingvon SENNACIECAN...

*

Dum tra la tuta mondo ne ekzistos sufiĉe fortaj kernoj el sennaciistoj, plene konsciaj pri la nepra neceso ignori la naciojn kaj organizi sennaciecan mondmastrumadon, ĝis tiam la demandoj, kuŝantaj nuntempe inter la nacioj, ne estos solveblaj alie ol per la milito.

Neniu Hitler, neniu Musolini povus tute malebligi la lernadon kaj praktikadon de esperanto al la milionoj da komunistoj, socialistoj k.a. revoluciuloj, kiujn ili subpremas, se la subprematoj decidus ellerni nian lingvon kun la firma konvinko, ke per tio ili preparas estontan venkon.

Kristanoj utiligis la katakombojn dum tri jarcentojn por praktiki sian religion. Ili kaŝe kopiis la evangeliojn. Same povus fari la revoluciuloj, rilate esperantaĵojn, se ili estus, kiel ni, firme konvinkitaj, ke por organizi racie la mondon, necesas unue akiri menson de mondciivitano t.e. fariĝi sennaciisto.

Tio estas la "interna ideo de esperanto", pri kiu Zamenhof mem ne havis tute klaran komprenon. Tial vi ne dubu, ke nia movado, ne ankoraŭ sufiĉe surbazita ideologie, indas, ke oni dediĉu al ĝi ĉiujn siajn fortojn, eĉ sian vivon...

*

Movado, kia ajn, ne devas dependi nur de ĝia iniciatinto ; movado devas celi al tio, ke neniu el siaj anoj estus nepre bezona ; movado, kiel junulo, devas emancipiĝi de kuratoroj...

*

Mankas en nia movado individuoj tute memstare pensantaj. Tro da niaj kunlaborantoj papage parolas marksisme. Ili kapablas nur imite ripeti, kion jam diris politikaj gvidistoj. Ni ja devas pritrakti aktualajn temojn, sed rigardante ilin de nia sennacieca vidpunkto. Ni ne devas celi trovi solvon al la nunaj problemoj, sed provi eltrovi en la interpuŝiĝantaj fortoj la kaŝitan fluon, kiu kondukos la homaron al unuigo, al sennacieciĝo. Unuvorte, nia movado devas havi sian propran karakteron, veran originalon. Se ni ne sukcesos doni al ĝi tiun necese originalan fizionomion, restante tamen en kontakto kun ĉiuj tendencoj el la laborista movado, tiam S.A.T. montriĝos kiel superflua organizo ; tiam la sperto estos montrinta, ke U.E.A. tute sufiĉas por la aplikado de esperanto...

4.10.1925

*

Kio ajn okazos, ni almenaŭ konvinkiĝu, ke neniu pli malpli oficiala institucio solvos praktike la mondlingvan demandon. La finfina oficialigo de internacia lingvo okazos, kiam sufiĉe vasta publiko jam utiligos ĝin de kelka tempo. Ĉia alia espero estas iluzia. Aproboj de famuloj kaj institucioj valoras nur kiel reklamiloj. Ni do ne bazu nian laboron sur tia fundamento.

*

Kiuj sincere, konscie kaj laŭcele penadas funde lerni nian lingvon kaj praktikadas ĝin ĉiutage por eltrovi ĝiajn kaŝitajn trezorojn, tiuj faras senbrue, modeste, multe pli utilan kaj valoran laboron ol la oportunistaj kriemuloj, kiuj kredas agi, dum ili nur vane baraktas por akordigi neakordigeblaĵojn.

*

Post diversaj tiaj negativaj spertoj, faritaj ĉe partioj aŭ ĉe influhavaj personoj, mi baldaŭ alvenis al la konkludo, ke nia movado povas kreski nur malrapide kaj venki per la solaj fortoj de la esperantistoj mem.

Estas vere, ke nia movado pli kaj pli altiras al si la atenton de gvidantoj ; estas fakto, ke malgrandiĝas la nombro de tiuj, kiuj mokete levas la ŝultrojn ĉe la aŭdo de la vorto esperanto. Sed estus trompi sin mem, se oni konkludus el tio, ke proksima estas nia venko.

Ni sekve devas daŭrigi la batalon kaj tiucele ni bezonas ĉiujn niajn unuigitajn fortojn. Pli firme ol iam ajn ni konvinkiĝu, ke la venko venos nur de malsupre kaj per la faroj de la esperantistoj mem. Ĉe la konstato, ke longa, tre longa estas la vojo ĝis la fincelo, eble kelkaj K-doĵoj perdos la emon daŭrigi la iradon. Al tiuj mal-kuraĝemuloj mi diru : "Ne la celo estas la ĉefa afero, sed la antaŭeniro al ĝi. En la irado mem, en la batalo mem ni devas trovi la necesan instigilon por daŭrigi."

Filozofio kaj moralo. Neceso de etiko.

La ideoj... kiel ĉiuj aliaj fenomenoj propraj al la materio estas naturaj fortoj. Konsekvence tiuj fortoj kapablas agi, efiki, okazigi aliajn ŝanĝiĝojn en la mondo.

Kiam ideo naskiĝis en la cerbo de homo, kaj se ekzistas favoraj kondiĉoj, por ke aliaj homoj ankaŭ akceptu tiun ideon, tiam gravaj transformiĝoj povas okazi en la socio. Ne ŝajnas al mi eble aliel klarigi la grandan rolon, kiun ludis kaj ankoraŭ ludas la diversaj religioj. Tiuj religiaj ideoj sendube estas eraraj, sed ĝuste pro tio ili tre bone adaptiĝis al la mistikeca tendenco, kiu superregis - kaj ankoraŭ nun bedaŭrinde superregas - la plimulton de la spiritoj ; trovinte favoran grundon por enplantiĝi, ili konsistigis grandegan forton, kies efikoj povas daŭri tre longe.

Agnoski la fakton, ke ideoj estas potencaj faktoroj en la transformiĝado de la homaj socioj, tio neniel signifas, ke oni konsentas kun la ideista skolo, kiu instruas, ke la ideoj estas la spirita substanco de l' mondo, ke ili nedetruible ekzistas per si mem.

Sed erara ankaŭ ŝajnas al mi la vidpunkto de tiuj, kiuj argumentas, kvazaŭ ili ignorus la fakton, ke la homo estas animalo, havanta ideojn. Ne sufiĉas laŭ mi la scio pri la produktokvanto de karbo, ferminaĵo, elektro ktp, en iu lando por antaŭdiri ĝian evoluon. Tiuj materiaj kondiĉoj estas sendube neniel malatentindaj, sed ne sufiĉaj por liveri kontentigan klarigon pri iu historia situacio.

La homo estas unu el la plej malfortaj bestoj en la mondo. Tamen li fariĝis reĝo super la tuta bestaro. Kial? Ĝuste tial ke pro iaj cirkonstancoj en lia cerbo naskiĝis ideoj, kaj organiziĝis lia racio, t.e. la kapablo koncepti, abstrakti, starigi aksiomojn, regulojn, metodojn - kaj ankaŭ hipotezi, anticipi. Kompreneble okazis plej ofte, ke liaj hipotezoj estis eraraj. Tial ekzistas religioj kaj pli malpli fantaziaj metafizikaj sistemoj.

*

Mi ja kredas, ke neniu filozofio povas rezigni pri metafiziko. Sed mi jam delonge konvinkiĝis, ke la diversaj filozofiaj sistemoj estas ĉiuj tre diskutablaj; neniu ĝis nun povis akiri ĝeneralan konsenton. Iu sistemo pli malpli sukcese sin trudas nur dank'al la talento kaj kapablo de la elpensinto. Al la homoj, kiuj por trapasi la vivon, nepre bezonas havi precizajn klarigojn pri la mondo kaj ne povas konsenti kun la ekleziaj klarigoj, mi konsentas, ke filozofia sistemo povas utili al ili. Mi scias proprasperte, ke la dubo estas iafoje peza ŝarĝo; sed kiel ĝin demeti, se la intelekto ne povas kontentiĝi per subtilaj metafizikaĵoj? Almenaŭ mi ne dubas... ke la dubo ne povas kontentigi la amason. Ĝi bezonas kredi, esperi, kaj ŝatas la asertojn aplombe eldiritajn. La potenco de l'marksismo grandparte konsistas el tio, ke ĝi ludas por la amaso la rolon de religio kaj la partio la rolon de eklezio. Moskvo, Romo, du grandaj potencoj!... Mi ne kredas, ke politikaj partioj povas eviti, ke iliaj anoj ofte, eble ne ĉiam - agu aliel ol per la instigo de iluzioj. Unu iluzio mortas kaj estas anstataŭata de alia. Malnovaj iluzioj baras, bremsas, malhelpas. Tial necesas, ke dubantoj, kritikantoj detruu la malnovajn iluziojn por ebligi la naskiĝon de novaj. Tiam laboron faris malgranda nombro da homoj en ĉiuj epokoj. Ĉiam la herezuloj estis utilaj kaj mi ne vidas, ke ilia rolo baldaŭ ne plu estos necesa.

*

Nur kiam homo kapablas rilati al preĝejo kun la sama sento, laŭ kiu li rilatas al megalitoj aŭ al la Egiptiaj piramidoj, nur tiam li povas pretendi esti tute liberigita je religiaj superstiĉoj.

*

Ne multe utilas esti kapabla ektrovi veron, se tiu ektrovo okazas tro malfrue : gvidantoj ne rajtas (morale, spirite) erari...

Erarintoj bonintencaj ne estas punindaj ; sed ilia erarinteco ne donas al ili la aŭtoritaton por aplombe aserti, proponi, konsili...

Oni ja povas lerni el siaj eraroj, sed necesas por tio plene konscii, ke oni eraris kaj klare ekvidi la kaŭzojn de eraremo. Plie, necesas havi la kuraĝon konfesi publike siajn erarojn. Sen tio oni kapablas nur transiri de malnova eraro al nova.

Ekzistas gvidistoj, kiuj bone konscias pri eraroj faritaj, sed ili ne volas konfesi ilin, tial ke ilia ĉefa celo estas teni kaj konservi la gvidadon.

Gvidado estas necesa, sed gvidisteco estas nepre evitinda.

Gvidemo, komandemo, regemo estas ĉe multaj homoj la plej forta pasio. Ĉe kelkaj la riĉiĝemo estas nur la konsekvenco de ordonemo : en kapitalisma socio la mono ja donas pli da ŝancoj por kontentigi sian komandeman pasion.

*

Mi notas el via letero, ke laŭ viaj propraj spertoj vi alvenis al la konkludo, ke eĉ la teorio pri klasbatalo estas kelkrilate revizenda. Tion mi volonte konsentas. La sovetia eksperimento plej klare montras, ke ne sufiĉas detrui la regantan klason por atingi senklasecon en la nova socio. En Sovetio kreiĝas kaj firmiĝas nova klaso, kies reprezentantoj estas, plejparte, pli senkoraj kaj komandemaj ol aristokratoj kaj burĝoj. El tio tamen mi ne konkludas, ke la klasbatalo estas nenecesa, sencela. Male! Eĉ se oni pruvus, ke ĉiam ekzistos klasoj, ke tio estas neevitebla, tamen mi opinias, ke la margeno ekzistanta inter ekspluatantoj kaj ekspluatatoj povas esti pli aŭ malpli larĝa laŭ tio, ĉu la ekspluatatoj estas cedemaj, rozignemaj aŭ male postulemaj. Kontraŭbatali la egoismon, kiel vi proponas, tio certe estas alcelinda. Sed la sperto montras, ke ne ĉiuj homoj estas influeblaj per morala predikado. Ĝi efikas ĉefe al la

malplej egoistaj kaj lasas indiferentaj la aliajn. Mildo de ŝafo ne povas detrui la kruelon de lupo. Kontraŭ ĉi tiun lastan bastono aŭ pafilo estas pli taŭga. En kelkaj okazoj la cedemo de neegoistaj homoj povas havi kiel rezulton pli-potencigi la egoismon de aliaj. Komprenu, ke mi ne kontraŭas al la moralinstruo ; tute male, ... sed mi celas al tio, ke homoj ne nur estu neekspluatemaj, sed ke ili plie ne konsentu esti ekspluatataj. Ĉi tiu lasta postulo entenas ĝerme klasbatalon.

Laŭ la H.M. (Historia Materialismo) moralinstruo estas senefika, sekve senutila, ĉar moralo estas ia rezulto de ekonomiaj faktoroj. Tia vidpunkto ja ŝajnas al mi ne nur erara, sed malbonefika. Ĝi almenaŭ klarigas la fakton, ke multaj proletoj mense ne diferencas de burĝoj ; tiuj kontraŭas la ekspluatadon nur pro tio, ke ili mem ne ekspluatas.

Vi diras, ke homoj povas agi jen bone, jen malbone. Konsentite! Kaj ĝuste pro tio necesas doni al ili idealon pri bono. Bonsana homo povas malsaniĝi, se li tute malatentas higienon. Kiu havas idealon pri morala vivo, tiu devas scii, ke necesas esti ĉiam atenta kaj zorga en sia konduto por ne makuli, perfidi sian idealon. La sperto montras, ke per edukado homoj povas akiri tiel fortan kaj akran senton pri devo, ke kelkaj preferas sin mortigi ol transvivi ties malplenumon... La H.M. ne liveras taŭgan fundamenton por eduki tiajn homojn.

La sperto montris, ke la lab. soc. movado fiaskis en siaj klopodoj por emancipi la proletaron kaj pacigi la homaron. Unu el la kaŭzoj de tiu fiasko estas, ke preskaŭ la tuta agado de l'gvidantoj estis agiteca, tre ofte demagogia kaj neniel eduka, moralbaza. Homoj kiuj estas fide organizitaj sub la gvidado de regemuloj, kies nura celo estas konkeri la politikan povon, tiuj neniam atingos realan emancipiĝon.

*

La naciismo, la patriotismo estas iu moralo ; ĝi postulas la oferon de l'vivo kaj sekve kontraŭas al la egoismo. Estas fakto, ke aristokratoj, burĝoj, privilegiitoj oferas sian vivon dum militoj. La aserto, ke kapitalistoj okazigas militojn por pliriĉiĝi estas kelkrilate demagogia... En mia kompreno pri moralo, la sento pri homeco, pri homa digno

anstataŭ la naciecan senton, fieron kaj ceteron. Homoj devus esti pretaj oferi sian vivon por defendi sian hom-econ, kiel patrioto faras por defendi sian patrion. Sed por doni al la homoj tian senton, necesas unue, ke ili povu interkompreniĝi ; necesas, ke ili parolu la saman lingvon kaj amu ĝin. La simpla konstato, ke la lab. gvidantoj ĉiam ignoris nian movadon sufiĉas al mi por esti plene konvinkita, ke tiaj homoj ne havas klaran komprenon pri organizado de tutmonda movado. Sed...

*

Mi estas konvinkita, ke inter la aferoj, kiuj kaŭzis la malvenkon de la laborista movado, la ignoro al moralaj principoj fare de gvidistoj estas unu el la plej gravaj. Oni ne povas konstrui fortan kaj tempomaltimantan movadon, malatentante tion, kio kvazaŭ cementas ĝin. Same kiel inĝeniero obeas al geometriaj principoj por konstrui ponton aŭ maŝinon, same la konstruantoj de nova mondo paca kaj harmonia devas nepre obeadi rigorajn moralajn principojn. Ne per blufado, mensogo kaj kalumnio oni povas fari pozitivan socian laboron.

*

Kiuj pretendas labori por starigi socialismon t.e. liberan kaj senekspluatecan staton inter la homoj, kaj kiuj tamen ignoras la moralon, tiuj povas esti, en la plej bona okazo, nur unuflankecaj teoriuloj aŭ tute simple demagogoj, celantaj kapti la regadpostenojn por siavice komandi kaj ekspluati.

Kiel la vido de ĝibulo ofendas la estetikan senton, tiel same ĉiu malmorala homo devus vekti indignon kaj malaprobos ĉe ĉiu etike normala homo. Por teni sian korpon sana, necesas ne tro draste malobei higienajn regulojn. Simile, por ke la socio estu sana, ĉiu homo devas obei al moralaj principoj kaj akiri senton pri sia digno.

*

Mi konfesas, ke, se estus nekontraŭdireble pruvita, ke Dio ekzistas, tiam oni havus tre oportunan kaj firman bazon por starigi moralon. Tiom pli facila estus

la afero, se per revelacio aŭ aliel Dio estus tute precize eldirinta klarigojn pri bono kaj malbono. Bedaŭrinde tiel ne estas kaj sekve la religioj ne alportas kontentigan solvon al la primorala problemo.

La reala ekzisto de Dio estas ja pridubebla, sed ne la religioj, kiuj estas konkretaĵoj, palpeblaj per la sentoj. Ne eblas dubi, ke dio ekzistas en la imago de kelkaj cent milionoj da homoj. Universalaj religioj kiel, ekzemple, la budaismo kaj la kristanismo ludas grandan rolon en la socia vivo. Kaj estas tre notinde, ke en ambaŭ religioj oni trovas ĉe la bazo samajn moralajn principojn, kiuj povus garantii pacan kaj harmonian vivon inter la homoj, se ili estus aplikataj. Bedaŭrinde bonzoj kaj pastroj kvazaŭ dronigis tiujn bonajn kaj ĝustajn principojn en iun maron da ritoj pli malpli ridindaj, tiel ke tre ofte supernaĝas nur parazitita elkreskaĵo. Kaj ne malofte tiuj samaj preĝistoj estis la unuaj, kiuj ne obeis al la principoj de ili instruataj. Tio tamen ne pruvas, ke la principoj estas malĝustaj kaj neniel obeindaj ; estas nur pruvo, ke ili ne trovis ĉe la amaso sufiĉan komprenon kaj ŝaton, ĉar bonzoj kaj pastroj povas tre ofte konservi sian aŭtoritaton malgraŭ tio, ke ili ne agas kiel predikite.

Ĉar ne eblas fundamentigi moralon, akcepteblan de ĉiuj homoj, sur dia kredo aŭ religiaj dogmoj, necesas do serĉi alian bazon. Tiucele oni ne bezonas ŝvebi en metafizika nebulo por ek trovi nepre obeendajn principojn moralajn. La simpla saĝo sufiĉas. La vivsperto ja ĉiutage instruas, ke neniu homgrupiĝo povas glate kaj normale funkcii sen obeo al reguloj aŭ principoj. Ĉar la homoj havas rilatojn inter si, necesas, ke ili agu laŭ maniero, ebliganta glatan, pacan interrilatadon. Aliel la stato inter ili similas al tiu reganta en ĝangalo. Kiu mensogas, trompas, kalumnias, tiu estas senmoralulo. Kiu ŝtelas kaj murdas enkondukas en la socio la ĝangalan leĝon. Kiu interkonsentis pri rendezuo kaj ne venas je la difinita tempo, tiu estas nefidindulo. Harmoniaj rilatoj inter la homoj postulas do nepre, ke ili ne mensogu, ne trompu, ne kalumniu, ne ŝtelu nek murdu ; kaj plie, ke ili plenumu promeson libere faritan.

Vi rimarku, ke mi substrekis la vorton "libere". Estas

klare, ke promeso akirita per minaco aŭ per trudaj cirkonstancoj ne havas moralan valoron kaj ne indas esti plenumata. En la kapitalista ekspluatsistemo, ekzemple, laboristo povas ne senti sin morale ligita per promeso, kiun li faras al mastro por esti dungata kaj tiel eviti malsaton. Sed se tiu sama proleto libere aliĝas al iu asocio kaj ne obeas ties statuton, tiam li agas malmorale.

*

La homo estas animalo, kiu kapablas koncepti.

Se mankas kredo je Dio, kiu estus doninta al la homaro kvazaŭ moralan kodon, nepre obeendan ; se, aliparte, erara estas la marksista vidpunkto, laŭ kiu la moralo estus ia rezulto de ekonomiaj faktoroj, kie do ni serĉu moralan fundamenton ? Moralaj principoj ne ekzistas konkrete (en si) ; pri tio mi konsentas. Sed la homo kapablas abstrakti, koncepti. Geometriaj aksiomoj ankaŭ ne ekzistas konkrete ; tamen homoj konceptis ilin kaj inĝenieroj, teknikistoj kaj metiistoj obeas al geometriaj principoj, kiam ili laboras por konstrui maŝinon aŭ ponton. Kiam oni observas kamparanon en lia laboro por prepari rizbedon, tiam estas videble, ke li penas por obei al la principo de horizonteco. Li ja scias, ke la maldika tavolo da akvo ne surkovros la tutan supraĵon, se ĝi ne estas horizonteca.

Ne necesas vadi en metafizika marĉo por eltrovi moralajn principojn. La homa cerbo jam delonge kapablis ilin koncepti, restante sur pozitiva grundo. Kaj notinde estas, ke filozofoj el diversaj skoloj renkontiĝas akorde kun la fondintoj de grandaj religisistemoj universalaj rilate al kelkaj fundamentaj principoj de moralo. Budao kaj Kristo, Konfucio kaj Sokrato, Spinozo kaj Kanto, ĉiuj diris resume proksimume jenon : mensogo, ŝtelo, murdo estas malbonaj faroj : amo al la proksimulo, sincero en la koro, plenumo de promeso libere farita, altruismo, ĉio tia estas bona kaj nepre alcelinda ; tio kondiĉas kaj certigas pacon inter la homoj. Se al tiuj sentencoj, kiujn oni povas iel konsideri aksiomecaj, estas aldonita la koncepto pri justo, tiam estas trovita firma fundamento por ellabori kondutregulojn.

Agi juste, ne ekspluati ; postuli justan traktadon kaj kontraŭstari al ĉia ekspluatado, tio estas logika konsekvenco el la ĉi supre elmetitaj principoj. Kie ne regas justo, tie latente ekzistas malpaco, milito. Homoj devas plie akiri kaj teni senton pri sia propra digno kaj ĝi ne povas ekzisti inter mastroj kaj sklavoj. La religioj fiaskis en sia celo starigi pacon kaj fratecon sur la tuta tero. Eble pro tio, ke ili malatentis la ekonomian flankon de l'vivo. Objektivaj kondiĉoj por paca mondo cetere ne ekzistis, ĝis la scienco kaj tekniko liveris al la homoj la necesajn rimedojn por utiligi la naturajn riĉaĵojn el la tuta planedo. Ne sufiĉas rekomendi korpan puron al homoj se mankas al ili sapo kaj akvo. Sed estus ankaŭ eraro kredi, ke sufiĉas liveri tiujn necesajojn, por ke ĉiuj homoj ek-lernu kaj observu higienajn regulojn. Higieno kaj moralo estas homaj elpensajoj ; higienaj reguloj kaj moralaj principoj ne estas simpla rezulto de diigitaj produktofortoj. Kiuj sincere deziras labori por starigi pacon kaj harmonion sur la tero, tiuj celkonforme devas havi klaran komprenon pri neceso de moralo. Sen ŝato kaj obeo al moralaj principoj la homoj iel statas kiel rabaj bestoj en ĝangalo...

... Generale la homo estas nature egoista. Cetere la vivo mem postulas tion. Nur per la edukado oni povas bridigi la egoismemon kaj envojigi ĝin laŭ socieca direkto. Tio estas la celo de moralo. Sed se oni instruas, ke la moralo estas ia rezulto ekonomieca, ke temas en la rilatoj inter la homoj nur pri "proporcio de fortoj", tiam oni restas en ĝangalo aŭ tien reiras ; tiel oni preparas grundon sur kiu ĝermos kaj elkreskos despotismo.

Mi ne prezentas al mi saĝulon per la bildo de homo kun funebra aŭ senesprima mieno. La ridemo estas io propre homa. Bestoj ne ridas. Se neniu kapablas liveri absolute certan respondon al la enigmoj, kiujn metas antaŭ nin la sfinkso de l'Vivo, ni povas almenaŭ ridi al ĝi en la vizaĝon.

Kaj kiu kapablas make ridi pri si mem, tiu laŭ mi estas saĝa...

* *
*

Klasbatalo

"Kion signifas agnoski la klasbatalon ?"

Kiel sciante, vortoj havas ĝenerale konkretan signifon kaj ankaŭ metaforan. Kiam oni parolas pri "klasbatalo", tiam prezentas sin antaŭ la okulojn reala batalo surstrata per diversaj armiloj, inter ribelanta proletaro kaj la defendistoj de l'burgaro. Sed plej ofte tamen la klasbatalo okazas laŭ maniero, kiu aspektas pace. Pacaspekta striko estas tamen reala batalo inter du klasoj : salajruloj unuflanke, labordonantoj aliflanke. Okazis foje, ke tiaj strikoj donis venkon al la proletoj - kaj alifoj malvenkon. Strikoj kun sangaj bataloj alterne donis ankaŭ similajn rezultojn. Centpocenta striko havas grandan ŝancon sukcesi per tute pacaj rimedoj, precipe se ĝi estas ĝenerala en la tuta koncerna industrio.

La sennaciistoj ne povas ignori la ekziston de klasoj, kaj volonte mi konsentas kun Marks, ke la klasbatalo estas unu el la faktoroj de socia progreso. Kiam subpremitaj klasoj rezignas batali por atingi pli bonajn laborkondiĉojn, pli dignan situacion en la socio ; kiam homoj perdis aŭ neniam akiris senton pri justo, egalo (pli ĝuste : ekvivalento) kaj libero, tiam la klasoj eĉ aliĝas en fermitajn kastojn, kiel ekzemple en Hindio, kaj la tuta civilizo en la koncernaj landoj povas stagnadi dum multaj jarcentoj. Necesas, ke fremda elemento - ordinare per invado - penetru tian civilizon, por ke ĝi povu retrovi aŭ akiri la emon al ŝanĝiĝo, al antaŭeniro. Socioj laŭklase organizitaj, mondo laŭnacie dividita, en tio kuŝas la kaŭzoj de malpaco, de milito. La sennaciistoj devas ne nur akceli la malaperon de ĉiuj nacioj, sed ankaŭ la starigon de la regno de l'justo, de la egalo, unuvorte de l'homeco.

- Sed el tio ne vidiĝas klare, ĉu estas aprobinda aŭ ne la fizika perforto, sendube pensos legantoj.

- Aprobi aŭ malaprobi perforton, tio ŝajnas al mi ekster ĉia argumentado. En socio, kies bazoj konsistas el perforto, estas neeviteble, ke en iaj cirkonstancoj homoj

provos liberigi sin per armiloj. Kio ŝajnas al mi nepre malrekomendinda, tio estas la militisma organizo de l' perforto. Partioj, kies principoj estas la soldateca disciplino, la spionado, la ĉiarimedeco, kiel ĉe la bolŝevistoj kaj la faŝistoj, tiaj organizoj neniam sukcesos starigi vere alcelindan reĝimon. Ili portas en si ĝermojn de sklaveco. Subpremitoj povas fariĝi subpremantoj ; tiranio anstataŭi alian tiranion, sed tio neniel signifas, ke por la tuta socio reala progreso okazis.

*

Rilate al via demando pri perforto mi simple diru, ke neniam ĝis nun mi mem uzis ĝin. Kiam mi parolis pri klasbatalo tiam ne prezentigis al mi bildo pri sanga batalo. Striko estas batalo ; Gandhi estas ia batalanto kaj Zamenhof ja parolis pri "pacaj batalantoj". Ordinare kiam ĉiuj ekspluatatoj strikas kaj sencede "batalas", tiam plej ofte ili venkas. Tiel longe, kiel justo ne regos sur la tero, tiel longe tiaj bataloj estos necesaj. Kiam homoj ne akiris aŭ perdis senton kaj komprenon pri justo, tiam ekzistas aŭ kreiĝas klasoj, kastoj, privilegioj, ks. Mi tamen ne pensas, ke ĉiuj ekspluatatoj havas senton kaj komprenon pri justo.

Kiam bonŝanco favoras proleton, tiam nemalofte li fariĝas mem ekspluatanto kaj emas pensi, ke ĉio en la mondo estas bonorda. Mi scias, ke mortigitoj povus esti ekzekutistoj. Konvinkita mi estas, ke multaj viktimoj de Stalin agus simile al li, se ili estus la plej fortaj, se ili venkus en la fipolitika batalo partia. Tamen estas nature, ke oni kompatas la viktimojn.

Sed mi volas paroli al vi tute sincere kaj malkaŝe : mi ne emus sistemece propagandi senperforton ; mi pensas, ke tia propagando povas efiki nur sur homojn, kiuj nature estas pacemaj, konsentemaj, rezignemaj. La perfortemuloj povas nur trovi instigon ĉe la scio, ke ili riskas nenion malagrablan, se ili perfortas pacemulon. Mi neniam uzis perforton, sed ne scias, kiel mi kondukus en neantaŭvidebla okazo. Tial mi ne emas surbazigi mian agadon per principa senperforto.

Mi ekiras de la koncepto pri justo ; ĉiu normala homo povas senti kaj kompreni juston. En kelkaj lingvoj la

ideoj pri ĝusto kaj justo estas esprimataj per la sama vorto. Tio estas facile klarigebla : aĵoj, objektoj ne bone alĝustigitaj pensigas pri io malorda kaj sekve malbona. Same kiel homoj povas per la okuloj vidi, ke io estas malĝusta kaj alio ĝusta, same ili ankaŭ povas kompreni ĵuston. Kaj se la homoj celus mem agadi juste, tiakaze la mondo estus bonorda kaj paca. Rezigni pri justo, tio estas kuragi maljustulojn...

*

Rilate al ĉiaj kaj multaj koruptoj, perfidoj ktp. en laboristaj marksismaj organizoj, ni ne miru ; la malo estus miriga. Moralajn principojn ortodoksaj marksistoj ne obeas, eĉ ne agnoskas ; por ili ĉio estas nur rilato, proporcio de fortoj inter si batalantaj. Starante ĉe tia vidpunkto, por gvidanto la tuta problemo konsistas nur en tio : kiel agi por akiri aŭ teni enviindan postenon. Kiom longe la proletoj konsentos, ke iliaj gvidantoj havu pli bonajn vivkondiĉojn ol siajn proprajn per la kotizoj, kiujn ili mem pagas, tiom longe ekzistos la ŝancoj, por ke okazu post revolucio nur ŝanĝo de ekspluatistoj, - dum temas forigi ĉian ekspluaton !

*

Pro la fakto, ke regas la spiriton de l'plimulto da homoj la absolutismo, mi emas pensi, ke ĉiuj provoj por starigi "ĝustajn" soci-politikajn teoriojn kaj programojn, povas havi kiel konsekvencon nur semi ĝermojn de disiĝo en la laboristajn rondojn. La simpla, la plej senkultura proleto ne bezonas tiajn tezojn por kompreni, ke li estas ekspluatata, ke li ne ricevas la ĝustan parton el la sociaj riĉaĵoj. Unuvorte, ĉiu normala homo posedas la senton pri justo kaj ĝusto. Tiuoj konceptoj estas kvazaŭ percepteblaj per la sentumoj. Sekve mi opinias, ke unu el la plej necesaj kaj efikaj rimedoj, por fari revoluciulojn, estas vibrigi la senton pri justo en la koro de l'homoj...

*

...ĉio, kio lastatempe okazis, plifirmigas mian opinion :

1) ke socialismo ne povas esti starigota en unu sola lando; 2) ke la ĝisnuna kaj ankoraŭ daŭranta organizsistemo de la laboristaro povas konduki nur al malvenko ; 3) ke la tuta movado devas esti rekonstruata ĉe la bazo mem kaj ke tio postulos longan, tre longan tempon ; 4) ke la organizado devas esti ne internacia sed laŭindustria, tutmonda kaj sekve sennacieca.

Se oni povus konvinki la laboristojn pri tio, ili ankaŭ ekvidus la nepran neceson de esp-o, kaj SAT estus por ili modelo de organizado, en kiu la nacioj estas sisteme ignorataj...

Naciismo, internaciismo, sennaciismo.

Kio estas naciismo ? Nu, respondo ŝajnas al mi facila : Ĉe proletoj, ĝi tute simple estas ia stulta prefero esti trompata de samnaciaj fipolitikuloj kaj ekspluatata de samnaciaj mastroj ; ĉe burĝoj, ĝi estas egoista deziro akapari la tutan ekspluatrajton en iu limigita teritorio. Burĝoj ne estas tiel naivaj kiel proletoj, ili volonte ekspluatas fremdajn laboristojn, se ĉi tiuj lastaj estas same lertaj kiel la enlandaj kaj se ili konsentas ricevi malpli altan salajron...

*

Vi kredeble havas la konvinkon, ke la amo al la patrio estas io tute natura. Tion mi ne kontraŭdirus, se la vorto patrio estus konservinta sian originan signifon. Sed la loko, kie oni naskiĝis, kie entombiĝis la gepatroj kaj prauloj, estas tro malgranda kaj ne povas rilati al tuta nacio. La naciismo aŭ patriotismo (mi ĉiam uzas la du terminojn kun la sama senco) estas la rezulto de edukado. Ĝi naskiĝas en la lernejo kaj estas poste kulturata per la gazetaro kaj libraro. El ĉiu ajn infano oni povas fari ĉu francan, ĉu germanan, ĉu japanan patrioton, - tute same kiel eblas fari el ĝi ĉu kristanon, ĉu budanan, ĉu islamanon. Kaj farinte tiun konstaton oni povas aserti, ke el ĉiu ajn infano oni ankaŭ povus fari mond-civitanon. Sekve, la sennaciismo ne estas tiel fantazia teorio, kiel vi verŝajne pensas.

*

Ĉu la Homaro evoluas al paco kaj harmonio per mond-unuiĝo aŭ ĉu ĝi tendencas refali tute en barbarecon? Eblas kolekti faktojn kaj eldiri raciajn argumentojn, per kiuj estus jese responde al ambaŭ demandoj. Optimistoj jesus al la unua, pesimistoj jesus la duan. Prefere mi do starigu nur unu demandon. Ĉu estas dezirinde, ke la Homaro vivu pace kaj harmonie? Al tia demando ĉiuj homoj certe respondos jese. Eĉ la plej fanatikaj naciistoj asertas, ke ili deziras pacon... Ĉiuj regnestroj ĉiaokaze deklaras al la tuta mondo, ke, se ili pligrandigas militelspezojn, pliperfektigas armilojn, rekrutas pli kaj pli da soldatoj, tion ili faras ĝuste por certigi la pacon. Eble tiuj homoj estas sinceraj en sia opinio, ke paco povas rezulti sole de la ekvilibro de fortoj. Temas nur montri sian forton al kontraŭuloj, por ke ĉe ili ne naskiĝu la emo ataki. Se ci volas pacon, ci preparu militon. Tiu devizo ĉiam estos unu el la gvidprincipoj de ĉiu ajn regnestro.

*

Kiam oni scias, kiom forta estas kredo, religio aŭ idearo, kiu penetris profunde en la cerbon de homoj, tiam estas facile antaŭvidi, ke ĉiu nacieca ideologio neeviteble iam aŭ aliam aliigĝos en ŝovinismon.

*

La naciismo, ĉia naciismo, estas esence maltolerema kaj sekve ĉiam ekzistas latente kaŭzoj de malamo, de militemo inter la diversaj naciistoj.

Kompreneble oni havas naturan emon simpatii al la persekutatoj, sed la racio instruas, ke iaj viktimoj povus ankaŭ esti ekzekutistoj...

*

...la agitado kaj batalado por akiri nacian sendependecon estas por la proletaro - tion mi substrekas - nur trompa, vana, senprofita elspezo de tempo, energio kaj sango.

La internaciismo estas nur ia nuancigita naciismo.

...La internaciistoj ignoras nian movadon. Ili daŭre

elspezas grandajn monsumojn por pagi tradukistojn kaj interpretistojn, por eldoni en kvin, ses aŭ pli da lingvoj la samajn dokumentojn, la samajn gravajn verkojn. Unuvorte, ili malŝparas la malfacile akiritajn monerojn de laboristoj. Ĉu do ni ne rajtas ĉe tia konstato paroli pri perfido al la interesoj de l'proletaro ? Jes, ni rajtas !...

*

Vole nevole ĉiuj partoj de nia planedo pli kaj pli fariĝas dependaj unu de la aliaj. Tia solvo al la nuntempaj problemoj sociaj ne estas trovebla ekster la organizado de mondmastrumado, de mondregno. Kaj nur esperantistoj kapablas prezenti al si tian organizadon, tial ke ili povas ignori la lingvajn limojn, la naciecan instruadon kaj ĉion similan. Por esti sennaciisto t.e. koncepti sennaciecan organiz-manieron kaj sennaciecan sociaranĝon, necesas nepre esti unue esperantisto. El tio mi konkludas, ke la neesperantistaj anarkistoj, kiuj permesas al si malrespekte paroli pri sia respektiva nacio estas tute nekonsekvencaj. Ili fakte estas, kiel mi antaŭ dudek jaroj nur internaciistoj, t.e. nekonsciaj naciistoj.

*

Estas tre ĉagrene konstati, ke la proletaro ne akiris sufiĉe fortan kaj viglan klaskonscion por ne povi esti influebla per naciecaj konsideroj. Unu el la plej gravaj kaj urgaj taskoj estas detruo ĝisfunde, ĝisradike, la naciismon. Tion ne ebligas la internaciismo. Tia tasko plenumis neniu el la ĝis nun ekzistantaj lab. organizoj.

Prave malprave mi ĉiam pli malpli malkaŝe celis encerbigi tiun ideon al miaj legantoj. Se mi ne estus mem konvinkita pri tio, la valoro de esp-o ŝajnus al mi tre malgranda kaj mi ne dediĉus mian tempon kaj energion al la prosperigo de la mondlingva movado.

*

Pli ol iam antaŭe mi estas konvinkita, ke la homaro neniam trovos pacon, ke la proletaro neniam tute emancipiĝos, daŭre irante laŭ la internacisma vojo. La rajto de l' popoloj al memdispono estas funebra farso : ni celu la raj-

ton de ĉiuj homoj ĝui la riĉaĵojn el la tuta tero ; iu ajn parto de nia planedo ne devas aparteni speciale al iu ajn aparta popolo.

Ideoj naskiĝas, disvastiĝas ĝis atingo de stato, kiu signas kulminon de ilia disvastiĝeblo. Tiam ili elvelkas, kadukiĝas kaj fine mortas, lasante libera la kampon por disvastiĝo de aliaj pli laŭcelaj ideoj. Mi kredas, ke la nacieca ideologio proksimiĝas al tia stato. Se mi kutimus rezonadi laŭ la materialisma dialektiko de ortodoksaj marksistoj, mi dirus, ke la naciismo neeviteble naskas sian kontraŭecon t.e. la sennaciismon - same kiel la kapitalismo naskis la proletaron, kiu, laŭdire, estos ties entombiganto. Sed neniam tiu rezonmaniero ŝajnis al mi kontentiga. Ĝi entenas dozon da fatalismo iom tro fortan. Mi preferas fidi al la elvolviĝo de l'homa racio kaj esperi, ke finfine la homoj tute simple komprenos, ke ili ĉiuj estas teranoj kaj sekve devas kondukti ne kiel nacioj, sed kiel mondcivitanoj. Espereble eĉ la plej stultaj kaj fanatikaj devos konstati, ke nia planedo pli kaj pli malgrandiĝas, ke ĉia nacia apartigo sekve estas malracia kaj neeltenebla. Vole nevole la homoj el ĉiuj kontinentoj estos devigataj pli malpli baldaŭ serĉi rimedojn por loĝi komforte, sekure kaj pace sur la komuna, malgrandiĝanta planedo. Kaj tiam estos prepariĝinta favora grundo por dissemi la sennaciismon. Sed mi ne kredas je spontana generado de ideoj. Ilin devas unue naski homaj cerboj, kaj se troviĝas taŭgaj kondiĉoj, tiam tiuj ideoj disvastiĝas kaj konkretiĝas.

*

Ne estas eble bremsi daŭre naturan forton, ekzistantan en la koro kaj kapo de homoj. Ĝin oni devas tute detrui, ekstermi, elradikigi kaj anstataŭigi. La amon al la patrio devas anstataŭi alia ideologio. Kaj oni ne diru, ke tio ne eblas. En la antikva tempo la patrio konsistis unue nur el la tero, kie estis entombigitaj la prauloj ; ĝi estis nur la grundo, kiun la hejma religio sanktigis ; poste la patrio pligrandiĝis al civito, al provinco, al nacio. Ĝeneralmaniere la Homaro nuntempe staras ĉe tiu lasta stadio. Ĉu estus saĝe kredi, ke la

historia evoluado definitive haltis ? Vole nevole, iel aù aliel, la nuntempaj kadroj naciaj krevos. Kiel ĉio en la mondo, la nacieca ideologio iam atingos sian apogeon kaj poste falos, dekadencos kaj pereos. Estas la tasko de l' pioniroj akceli tiun pereon, preparante la spiritojn al la nepra neceso starigi sennaciecan socion tutmondan, se oni vere kaj celkonforme volas certigi la pacon. Sed estas for de mi la penso, ke la evoluado al sennacieca mondŝtato okazos nepre, kvazaŭ iu mistera forto gvidus la tutan aferon. Necesas nia pionira agado por ke la sennaciismo enradikiĝu, kresku kaj fariĝu ideo-forto, kapabla entuziasmigi la venontajn generaciojn. La homoj devos ekkompreni, ke diferenco en la koloroj de l'haŭto aù de la okuloj, en la formo de l'nazo aù en la alto de l'korpo ne estas sufiĉaj motivoj, por ke ili apartiĝu nepre laŭ nacioj kun limoj severe gardataj kontraŭ eksteraj fortoj.

La sennaciismo ne estas io kontraŭnatura, kiun neniam homoj povus alpreni. Mi havis kelkfoje okazon konstati mem, ke negraj, ĉinaj, polaj kaj francaj infanoj povas bonkamaradece kunlerni, kunludi en la sama lernejo. Sed evidente la lernado iafoje havas komikan flankon, kiam, ekzemple, negra knabo devas el historilibro lerni kaj reciti, ke liaj prauloj, la galloj, vivis sur la teritorio, kiun oni nomas nun Francio. Per tiu simpla ekzemplo oni tuj povas ekvidi, ke la naciismo rezultas de edukado. La samo povas okazi pri sennaciismo. El kiu ajn homo oni povas per edukado fari ĉu kristanon, ĉu mahometanon, ĉu naciiston, ĉu sennaciiston...

Cetere, en ĉiuj epokoj ekzistis homoj, kiuj pli malpli konscie kaj forte sopiris al tutmonda interfratiĝo. En ĉiuj grandaj religioj ne estas principe farita diferenco inter homoj el diversaj rasoj. Sed dum jarmiloj mankis al la teranoj la necesaj rimedoj, por ke ili interkonatiĝu, interrilatiĝu kaj do povu reale interfratiĝi. Nuntempe tiuj rimedoj ekzistas. Kio fakte malhelpas la tutmondan interfratiĝon, tio estas la patriotismo, la nacia aù rasa ideologio. Kiam oni tion komprenis, tiam fariĝas tute klare, ke, se oni deziras pacigi la mondon, necesas fari ĉion eblan por ekstermi tiun danĝeran ideologion. La internaciistoj tion ne faras.

Homoj en la plej antikva tempo revis pri flugado, imite al la birdoj. La mitologia legendo pri Ikaro atestas pri tio. Sed dum jarmiloj la homflugado restis utopia deziro. Hodiaŭ la homoj tamen ne flugas, sed ili almenaŭ konkeris pere de maŝinoj la spacon, rezervitan antaŭe al la birdoj. Por ni, sennaciistoj, esperanto devas ludi kvazaŭ similan rolon kiel tiu de aviado. Por faligi la Babel-turon ni posedas taŭgan instrumenton.

Necesas, ke ni unue lertiĝu en ĝia uzado kaj tiel donu al la homoj sekvindan ekzemplon. Sennaciismo sen esperanto iel similus flugmaŝinon sen motoro. Sed multaj esperantistoj similas al aviadistoj, kiuj ne utiligus sian maŝinon aŭ sencele flugus.

Ĉar estas dezirinde, ke la Homaro vivu pace ; ĉar la sperto kaj faktoj montras, ke paco ne povas regi daŭre, tiel longe, kiel ekzistos nacioj ; ĉar ne mankas bonaj argumentoj por konvinkiĝi, ke la ĝenerala, profunda tendenco de l'homaj socioj estas pli kaj pli ampleksiĝi, sekve de l'homa inventkapablo, ŝajnas al mi ne malsaĝa la opinio, ke la nun ĉie reganta naciismo iom post iom perdos sian efikon kaj ke la sennaciismo anstataŭe ludos iam la rolon de granda, entuziasmiga ideo-forto. Estas nia pionira laboro jam nun dissemi la ĝermojn, el kiuj kreskos bela rikolto porpaca kaj fratiga. Ni devas senĉese kaj senkompate kontraŭbatali la naciismon en ĉiuj ĝiaj aspektoj kaj precipe en ĝia plej hipokrita formo : la internaciismo.

*

La sennaciismo povos efektiviĝi nur post la pereco de l'naciismo. Bataladi kontraŭ tiun ĉi lastan sekve ne estas morgaŭa tasko, sed hodiaŭa. Ni cetere devas ekstermi la naciecon en ni mem ; per memedukado ni devas akiri menson de mondĉivitano. Nur kiam ni estos sukcesintaj en tiu tasko, ni posedos la kapablon prijuĝi sociajn fenomenojn laŭ sennaciisma vidpunkto kaj tiel estos imunaj kontraŭ la nacieca febro, kiu tiel facile igas deliri la internaciistojn.

*

Estas la nepra devo de ĉiu serioza sennaciisto ellerni esp-on, finakiri la kapablon pensi rekte en la sennacieca lingvo kaj ne kvazaŭ traduki el sia gepatra. Por labori trafe kaj celkonscie al la sennaciigo de l'mondo ni devas unue sennaciecigi nian propran menson, nian memon. Kaj ni devas neniam forgesi, ke ni portas en ni naciecajn bacilojn.

Mi estas konvinkita, ke daŭra paco ne ekzistos en la mondo tiom longe, kiom ekzistos nacioj, suverenaj unuoj. Sed eĉ se jam ekzistus mondregno, tio tamen ne certigus pacon inter la homoj. Necesas plie, ke ilian spiriton ne plu regu absolutismo.

En nia propagando ni ĉiam estu toleremaj kaj komprenemaj. Neniam ni forgesu, ke homoj, kies spirito estas en iu tempo sub la influo de religia, patriota aŭ partia pasio, ne povas tiam kompreni niajn argumentojn. Ili estas en simila stato kiel tiu de ebriulo. Por komprenigi al ebriulo, ke la drinkado estas malbona por la sano, necesas atendi la senebriigon kaj la kapdolorojn, kiuj sekvas. Estus malsaĝe, se abstinulo drinkus, por havi la oportunon alpropagandi drinkemulojn. Same malsaĝe agus sennaciisto, se li memvole partoprenus en bataloj kun internaciismaj celoj, aŭ internaciismaj konsideroj. Ĉiu probatalu sian propran batalon. Sennaciistoj konsentu oferi sian vivon nur pro sennaciisma celo. En la nuna epoko la vivo de unu sola sennaciisto konscia estas pli valora ol tiu de 10 000 internaciistoj. Ĉiu do plenumu sian apartan taskon. Se la grandega plimulto da homoj elektis malĝustan direkton, tio ne sufiĉas, por ke ni sekvu ilin. Mi havas la firman konvinkon, ke, se ĉiu homo funde lernus esp-on, senigus sian menson je nacieco kaj absolutemo, en tia kazo paco kaj harmonio povus regi sur la tero. Kiu penadis tiucele kaj sukcesis, tiu ne havas respondecon en la fiaskoj de ĉiuj klopodoj faritaj por pacigi la mondon. Tiuj respondecas, kiuj elektis malĝustan direkton kaj ne penadis akiri mem spiritostaton de mondĉivitano.

*

Mia kompreno pri sennaciismo konsistas precipe el tio, ke oni devas persiste celadi, por ke en la menso de homoj la homeco superregu la rasecon, por ke estu ekstermata ĉia nacieco...

*

Kiu aliĝas al iu ajn ismo, tiu havas devon kondukti laŭ ties principoj. Kaj rilate al la sennaciismo, la unua kaj fundamenta principo estas la mondlingveco, kiu ebligas sennaciecan organizmanieron. Paroli pri monduoneco kaj ne esti esperantisto, tio aspektas al mi, kvazaŭ ebriulo, kiu agitus kontraŭ drinkadon. Sed, aliflanke, esperantisto, kiu ne interesiĝas pri sennaciismo kaj ĝin ne komprenas, donas al mi la impreson de kamparano, kiu surmetus siajn festajn purajn vestojn por labori en koto, ŝlimo, marcĉo aŭ fekaĵo.

*

Kiam mi aŭdas la kriojn "ni savu la ĉinan kulturon, la francan, la rusan" ktp. el la buŝo de ĉinoj, francoj, rusoj k.a. tiam mi pensas : "pereu ĉiuj naciaj kulturoj kaj el iliaj ruinoj stariĝu mondkulturo pere de esperanto".

*

...en mia penso la malapero de naciaj apartaĵoj tute ne signifas, ke mi deziras la samaspektigon de l'tuta Homaro. Tute male ! Se la homoj ne plu estus naciece, sed personece edukataj ; se ili kutimiĝus pensi memstare kaj akirus relativisman komprenon pri signifo kaj valoro de ideologioj kaj sistemoj, tiam ili ĉiel estus toleremaj unuj al la aliaj kaj ne estus do timende, ke ili volus ĉiuj vesti sin sammaniere, havi samstilan meblaron, aŭdi samspecan muzikon ktp. ks. La plifortiĝo ĉe ĉiu homo de la sento esti aŭtonoma persono povas nur naski varion en la pensoj, gustoj kaj vivmanieroj. La sennaciismo sekve ne kaŭzus unuformigon, sed kontraŭe senbridan originalemon.

*

Pro manko de kompetento mi ne kuraĝus aserti, rilate al ekonomiaj aferoj. Sed la fakuloj (marksistaj kaj aliaj) tiom eraris en siaj antaŭdiroj, ke mi almenaŭ ne timas konfidi al vi, kion sufloras mia intuicio : oni ne devas aboli la monon, sed celi al starigo de sennacieca, senintereza mono, garantiata kontraŭ valorredukto kaj uzebla tra la tuta mondo. Senmona socio necesigus monstran burokracion, kiu certe limigus la liberon kaj

iniciativon de l'homoj...

Sennaciecaj lingvo, mono kaj organiz-maniero devus esti la devizo de ĉiuj, kiuj volas celkonforme klopodadi por starigo de racia, justa, paca socio tutmonda.

*

Verdire, mi persone neniam atentis, ĉu la sennaciismo akordiĝas aŭ ne kun la diroj de famaj kaj aŭtoritataj teoriuloj. Ĉe la konstato, ke mia vidpunkto estas iel hereza, mi ne miris pro tio. Marks, Lenin, Kropotkin k.a. ne estis esperantistoj. La lingvan problemon ili ne konsideris. Sed mi estas mondlingvano, esperantisto kaj sekve ne povas malatenti faktoron, kiun mi opinias grava, en prikonsidero super soci-politikaj demandoj. Neniam mi havis la opinion, ke la esperantista movado estas io akcesora kaj ne inda por atento de l'laboristaj gvidantoj. Estas tute vere, ke nia sennaciismo konsistigas novan tendencon en la laborista movado kaj staras ĉe tute aparta vidpunkto en la batalo por la liberiĝo de la ekspluatatoj el la tuta mondo. Kiuj diras, ke la sennaciismo estas nur internaciismo plus esperanto, tiuj trompas sin mem aŭ celas trompi aliujn.

*

Jes, ripetiĝos la sama trompo, kiel en 1914. Se mi volus konsili, mi rekomendus, ke neniu sennaciisto, pro ia ajn motivo partoprenu en tiaj militoj. La internaciistoj eble povas trovi ŝajnon de pravigo en sia sinteno batali kontraŭ faŝisma militanta ŝtato ; sed tio estas konsekvenco de ne-konsekvenca sinteno rilate la organizadon de la mondproletaro. La sennaciistoj forkuru ien ajn, en Laponion, en Groenlandon, aŭ alien, sed ili nenial konsentu partopreni naciecan militon.

Ekzistas ĝis nun neniu lando, kie regas socialismo ; sekve neniu estas por proleto defendinda ! (5.10.1933)

*

Mi ne estas profeto kaj ne scias, ĉu iam efektiviĝos la sennaciismo. Por ke mi propagandu ĝin kaj provu laŭpove konformigi mian vivon al mia idealo, sufiĉas ke mi estu konvinkita pri ties efektivigindo. La sennaciismo ŝajnas al

mi ne nur efektiviginda, sed laŭa al la historia procezo. Ĉu la starigo de mondregno okazos laŭ la ĝisnuna procedo permilita, kiu el provincoj faris nacion, aŭ per pli saĝaj procedoj, tion mi ne scias. Sufiĉas al mi havi la konvinkon, ke mia agitado estas evoluobeema kaj ne konservativa, reakcia, kiel estas tiu de la internaciistoj, kiuj senĉese kaj bombaste agitas por la rajto de l'popoloj al memdispono, t.e. por la starigo aŭ pluigo de sendependaj nacioj.

Tuj mi diru, ke vi estas tute prava, dubante, ke sennaciismo estas imuna kontraŭ sofistoj. Neniu teorio, neniu doktrino povas havi tian pretendon. Prave ankaŭ vi dubas, ĉu la "amasinstinkto" havas la kapablon starigi kaj funkciigi socion, el kiu forestus ĉia ekspluatado kaj trompo. La amaso certe havas sian parton de respondeco pri tio, ke ĉiam ĝis nun sub la masko de plej belaj kaj noblaj teorioj starigis novaj formoj de ekspluatado. Ĉu aliel okazos en la estonto, mi tute ne scias. Neniu scias...

Ni, sennaciistoj, estu do modestaj kaj evitu aspekti kiel homoj, kiuj eltrovis universalan kuracilon. Sed, tial ke la amaso suferas pro maljusto kaj malegalo, oni tamen povas supozi, ke ĝi konsistigas la plej favoran grundon por dissemi ideojn pri justo kaj egalo - aŭ ekvivalento. Mi ja kredas, ke ĉe ĉiu normala homo ekzistas sento pri justo. Ĉiu do postulu egalan parton el la socia riĉaĵo ; neniu rajtu havi privilegiojn.

Sed tiuj konsideroj eĉ ne havas ion specife sennaciisman. Oni ja povas prezenti al si staton, en kiu la homoj fariĝis tiel saĝaj, pacemaj kaj bonkoraj, ke ĉiuj nacioj povus vivi unu apud la aliaj kiel amikaj najbaroj. Ekzistas tiaj patriotoj, kiuj ne deziras ataki alian nacion, sed volas nur defendi la sian.

Por teorie pravigi la sennaciismon, necesas do trovi alian bazon ol justemon kaj pacemon. Sufiĉas tamen konsideri la aferojn el la mondo laŭ konkreta maniero. Fakte estas, ke ĉiuj nacioj pli malpli amasigas armilojn por laŭdire sin ŝirmi kontraŭ la atakoj de aliaj kaj tio havos kiel neeviteblan rezulton okazigi militojn. Ali-

parte, nacioj ekzistas multaj, kiuj ne havas sian sendependecon. En ĉi tiuj lastaj, homoj agitas kaj pretas batali por konkeri tiun nacian sendependecon. Politikaj partioj kaj laboristaj organizoj subtenas tiun agitadon. Ĉu tio estas utila kaj profita al la laboristoj el tiuj "subpremataj nacioj" ? Jen la donitaĵoj de l'problemo. La sennaciistoj respondas, ke la laboristoj ne havas intereson partopreni batalojn por defendi sian nacion aŭ por akiri nacian sendependecon. Burĝoj kaj intelektuloj ja havas en tio ian intereson, sed ĝi eĉ ne valoras vivoferon.

Miaopinie, tiuj konsideroj jam sufiĉas por pravigi la ekziston de sennaciisma tendenco. Sed pli grava ŝajnas al mi jeno : en la nuna stato de l'teknika malvolviĝo estas neeble solvi la sociajn problemojn laŭ naciaj kadroj. La laboristoj neniam sukcesos tute forigi la ekspluatadon, se ili daŭre konservas menson de naciisto. Kaj laŭ miaj observoj kaj konstatoj ĉiuj internaciistoj estas diversgrade naciistoj.

*

Ĉiuj politikuloj klopodas unue kaj ĉefe por favorigi la interesojn de siaj samlandanoj ; tial, vole nevole, ili agas naciiste. Kaj tamen nia planedo pli kaj pli malgrandiĝas per la senĉese kreskanta rapideco de l'trafikiloj. Tial la homoj, kiuj ne kapablas mense transiri la limojn de sia nacio, baraktas en kontraŭecoj. Eble ĉiuj volas la pacon ; tamen ili agas laŭ maniero, kiu nepre kontribuas al la preparado de l'milito.

Pli kaj pli forte ni devos konvinkiĝi, ke racia solvo al la sociaj problemoj estas trovebla nur, se oni prikonsideras ilin laŭ planeda vidpunkto. Kaj tion povas fari nur sennaciistoj, esperantistoj t.e. homoj, kiuj posedas la ilon por akiri menson de mondĉivitanoj. Por doni al la homaro sennaciecan menson, necesas la ekzisto de sennaciisma literaturo kaj tia ne eblas sen esperanto. Konsekvence, la plej urĝa tasko estas disvastigi kaj utiligi nian lingvon.

Kaj kiam oni estas tion kompreninta, tiam aperas klare, ke S.A.T. estas ia embrio de socio, normale akordiĝanta kun la grado de malvolviĝo de la nuntempa tekniko kaj

produktokapablo de l'Homaro. Per sia modesta eldonpovo, per siaj ĉiujaraj kongresoj, nia Asocio nutras kaj kreskigas tiun embrion. Vi do ne havu ian ajn dubon pri tio, ke via laboro estas pli utila kaj pozitiva ol la brua agitado de politikaj partioj.

Respondoj al demandoj pri sennaciismo

"Se nia ismo", diras Kdo J.K., "fariĝus amasmovado, nenio garantias, ke ĝi ne dekadencus."

- Certe ! Nenia garantio ekzistas tiurilate. Kaj mi eĉ aldonas, ke se en la mondo jam nun estus stariĝinta socio, en kiu ĉiuj homoj ĝuus ekonomian bonstaton, tio tamen ne garantius inter ili pacan, harmonian vivon. Mi ja ne estas ortodoksa marksisto, kiu kredas, ke la ekonomiaj kondiĉoj determinas ĉiujn agojn de l'homoj. Ekonomia bonstato estas nur unu el la kondiĉoj - ne kaŭzoj - por ke regu paco inter la homoj. Kiam malsato estas forigita ĉe la homo, tiam li restas sub la influo de aliaj deziroj, de pasioj, kiuj povas esti kaŭzoj de malpaco. Eĉ en la pasinto, homoj ne ĉiam intertatalis pro pure ekonomiaj motivoj, kiel asertas adeptoj de la historia materialismo. La homo estas abstrakti-kapabla animalo, kiu sekve havas ideojn. Kiam adeptoj de iu idearo konvinkigis esti la solaj posedantoj de l'vero, tiam pli malpli latente ekzistas la danĝero, ke ili volos trudi tiun "veron" al ĉiuj. Necesas do, ke regu inter la homoj, krom ekonomia bonstato, ankaŭ relativisma kompreno pri aferoj. La naciismo, la rasismo estas absolutisma idearo, laŭ kiu ĝiaj adeptoj estas pretaj mortigi kaj morti por defendi kaj pluigi sian apartan nacion aŭ rason.

Oni do sen troa pesimismo povas prezenti al si, ke en la estonto homoj intermilitos pro ideologiaj motivoj, simile al tio, kio okazis en la pasinto inter diversaj religiaj kreduloj. Antaŭnelonge, mi estis atestanto de pugna interbatalado inter junsocialistoj. Ĝi okazis nur pro tio, ke ili malsame interpretis la marksismon !... Tiu simpla, negrava sed tre simptoma fakto avertas pri

la neceso de toleremo ; - kaj ĝi povas ekzisti kaj efiki nur se forestas la opinio posedi absolutan veron. Necesas do, ke la homoj seniĝu je absolutismo kaj lernu respekti ideojn, gustojn eĉ fantaziojn, kiujn ili mem ne aprobas aŭ ne ŝatas. Plie, la homoj devas havi idealon pri homeco kaj al ĝi penadi senĉese proksimiĝi. Sen tio la plej ĝusta, la plej laŭcela ismo povas ja dekadenci kaj fariĝi ridinda karikaturo kompare kun la modelo.

"Kdoj... volas normon por la ĉiutagaj klopodoj ; ili atendas precizan, kompletan programon... Kvankam la demando pri ebla estiĝo de sennacieca mondo povos esti aktuala nur post kelkaj generacioj, oni tamen jam nun bezonas konkretan imagon pri la afero..." Tiel demande parolas plue Kdo J.K.

Ĉu vere ni bezonas "kompletan programon", por agi cele al sennaciismo ? En nia Manifesto estas rekomendite, ke ni ne formu sekton, apartigitan de la cetera laborista movado. Tio signifas, ke la sennaciistoj devas ĉiam esti pretaj partopreni la batalojn de l'proletaro, kiam ili ne havas naciecan karakteron. Kiam laboristoj, ekzemple, strikas por atingi pli altan salajron, malpli longan labortempon, malpli altan normon en la produkto-kvanto, postulata de l' mastroj, tiam entenas tia batalo ion esence sennaciecan, tial ke la venko per la striko estos des pli certigata, ju pli la novaj laborkondiĉoj aplikiĝos ĉie en la mondo. Sed kiam laboristoj estas vokataj al batalo por defendi aŭ rekonkeri la sendependecon de iu ajn lando, eĉ de tiu, en kiu la hazardo faris, ke ili naskiĝis, tiam la sennaciistoj kontraŭstaru kaj per ĉiuj rimedoj evitu elspezi eron da energio por tia batalo. Kiam internaciistoj argumentas kaj agitas por organizi la mondon per la kunlaborado de ĉiuj nacioj en iu Ligo, tiam la sennaciistoj kuraĝe kaj laŭte diru, ke tio estas iluzia, trompa afero, ke la sole taŭga maniero certigi la pacon en la mondo, estas ĉiel akceli la kunfandiĝon de l'popoloj.

La sennaciismo ne pretendas havi nun soci-politikan programon, diferencon de tiu de la organizoj, kiuj celas starigi socialismon, t.e. socion en kiu neniu homo estus ekspluatata, en kiu ĉiu laborulo ĝuus la tutan valoron de sia produktado - kaj plie liberon, sen kiu homo estas senigita je

digno. Sed nia speciala tasko estas argumenti ke tia socio ideala ne povos ekzisti, tiel longe, kiel ĉe la individuo la homeco ne superregos la naciecon.

La sennaciismo povos enradikiĝi nur paralele kun la enplantiĝo de esperanto tra la tuta mondo. Se la mondlingva movado fiaskus, tiaokaze neniam en la mondo starigus sennacieca socio.

*

Tamen, sen tro alta ŝvebado en la nuboj, oni almenaŭ povas prezenti al si larĝtrajte kiel povos enplantiĝi kaj malvolviĝi la sennaciismo. Bedaŭrinde estas antaŭvideble, ke post pli malpli longa tempo okazos denove mondmilito, kies sekvoj verŝajne estos la stariĝo de pli grandaj ŝtatoj, ol tiuj nun ekzistantaj, kaj la malapero de kelkaj malgrandaj. Kredeble Eŭropo tutuniĝos laŭ la ĝisnuna procedo milita. La ekvilibro de fortoj inter nur kelkaj grandaj potencoj certigos relative longan pacan periodon, eble 50-60-100-jaran. Dum tiu tempo ekzistos pli malpli favoraj kondiĉoj por la devastiĝo de esperanto, pro la senĉese pligrandiĝanta nombro da pli kaj pli rapidaj kaj facile uzeblaj interkomunikiloj. Nia terglobo estos fariĝinta kampo facile kaj rapide traveturebla. Tiam do ekzistos ankaŭ pli favoraj kondiĉoj por la propagando de nia ismo. Estos eble al relative granda nombro da homoj organiziĝi sennaciece laŭ diversaj fakoj. Kreiĝos sennaciecaj lernejoj kaj universitatoj, eĉ kolonioj. Rezultos de tio tre valora mondliteraturo kaj sekve favora grundo, por ke enradikiĝu la sennaciismo, por ke en la cerbo de l'homoj naskiĝu nova spirito, nova idealo, adekvata al nova mondo.

Tio ne signifas, ke la malnova nacieca, raseca spirito estos tiel malfortiĝinta, ke oni ne bezonos atenti ĝin. Sed la sennaciistoj jam reprezentos en la mondo konsiderindan forton. Tiam ili povos almenaŭ postuli, ke la ŝtatoj traktu ilin kiel sennaciulojn, al kiuj ne estus aplikataj la leĝoj, rilataj al militpreparado ktp. Povos tiurilate okazi, kiel en kelkaj landoj jam okazis koncerne la religion. Ekzemple, en Francio jam de 1905, ateistoj

neniel estas devigataj subteni per imposto la ekleziojn. Pli precize : la ŝtato ne prizorgas diajn aferojn kaj en ĝiaj lernejoj estas eĉ malpermesate lernigi kateĥismon. Simile al tio, homoj povos deklari sian sennaciecon kaj per tio akiri la rajton esti traktataj kiel sennaciuloj en iu ajn lando. La sennaciistoj organizos sin mondscale kaj starigos al si specialan Statuton.

Al homoj, kiuj volas absolute nenion oferi por defendi iun ajn nacion, kiuj deklaras, ke estas indiferente al ili, ĉu ĉi tiu aŭ tiu lando aŭ kontinento perdos sian suverenecon, al tiaj homoj estas ja logike konsenti, ke en la organizado kaj plenumado de ĝia defendo ili ne partoprenu.

Se tia ideologio, tia sennacieca spiritostato fariĝus ideo-forto, mito kapabla entuziasmigi la estontajn generaciojn, tiam oni povas facile imagi, ke la mondo finfine sennaciigos.

*

"Ĉu la sennacieca socio rezultos de monddiktaturo ?" ree demandas Kdo J.K.

Neniu povas tute certe antaŭdiri, kiel okazos la historia procezo. La hipotezo pri monddiktaturo estas pensbla. (...) Cetere, mi deklaras sen ia hezito, ke la perspektivo pri monddiktaturo ne devas renkonti la aprobon de sennaciistoj. Grandega kazerno, malliberejo, ne logas min pli ol la malgrandaj. Se la sennaciismo celas atingi, ke la homoco sufoku ĉe la individuo la naciecon, oni tamen ne devas forgesi, ke la homoco ne kongruas kun perdo de libero. La sennaciistoj, sekve, ne devas subteni ion ajn, kio pluigas aŭ fortigas la naciecon, sed ankaŭ ne tion, kio sufokas la homan dignon. Ili nur ĉiel eble celadu al libervola, ĉiufaka organiziĝo sennacieca. Por konkretigi mian penson, mi diru, ke oni povas prezenti al si laboristojn, kiuj mondscale organiziĝus laŭindustrie kaj ne laŭ la ĝisnuna internaciisma maniero. Ĉio, kio tendencas ignori kaj malfortigi la naciecan senton en la koro de l' homoj, tio devas trovi la aprobon kaj subtenon de l'sennaciistoj.

"Sed ĉu ni rekomendu detrui la naciajn muzeojn, la naciajn artaĵojn" ktp., demandas plue Kdo J.K.

... La sennaciistoj ne devas ignori la historion. Kaj ĝi instruas, ke la homaro organize evoluis laŭ klanoj, fratrioj, kurioj, triboj, civitoj, nacioj. Ĉiu el tiuj homgrupiĝoj reprezentas stadion en la daŭre pligrandiĝontaj unuoj de regado. Ĉiu stadio indas esti studata kaj tiucele etnografiaj, naciaj muzeoj estas utilaj. Se la sennaciistoj rekomendus, ke ilin oni detruu, tio simple estus signo, ke ilia subkonscio restas nacieca, ĉar ili ne povas senpasiie rigardi, studi naciajn artaĵojn. Kiam forlasito malamas la forlasintinon kaj emas mortigi ŝin, tio estas pruvo, ke li ne sukcesis liberigi sin de suferiga sento.

La sennaciistoj ja kontraŭbatalas ĉion naciecan, kiam temas organizi la estonton, sed ili komprenas la estinton kaj eĉ iarilate scipovas ŝati ĝin. La ekzisto de naciaj muzeoj ne estas baro sur la vojo al la sennaciigo de l'mondo. Sed, evidente, sennaciista verkisto devas sennaciece produkti ; li ne verkos en sia gepatra lingvo, sed en esperanto kaj pritraktos temojn, kiuj havas intereson por tutmonda publiko kaj ne nur por siaj samregnanoj aŭ samprovincanoj. Sennacieca ĉefverko estos tiu, kiun povas ŝati, ĝui, admiru homoj el ĉiuj mondpartoj.

La scienco estas nepre sennacieca, eĉ se scienculoj estas naciistoj. Scienco eltrovo ĉiam rezultas de racia pensado kaj observado. Universala estas la racio. Sed male la arto rilatas plej ofte al la sento kaj pro tio ĝi povas havi pure naciecan karakteron. Sennaciece pensanta kaj sentanta homo estus tiu, en kies menso harmonie ekvilibrigas la racio kaj la sento.

Sen ia ajn timo pri eventuala kontraŭdiro mi resume asertas :

1) La internaciisma organizmaniero en la esperanta movado estas absurda, necelkonforma, plie danĝera kaj sekve nepre kontraŭbatalenda ; 2) la internaciismo kiel sistemo por organizi pacan mondon montriĝas fiaska pli kaj pli ĉiutage ; 3) oni ne devas celi al la organizado de pacaj

rilatoj inter la nacioj, sed al ilia malaperigo kaj kunfando en mondregnon ; 4) la sennaciistoj estas la sole konsekvencaj mondlingvanoj, la solaj, kiuj iniciate, pionire faras pozitivan laboron.

Sed mi volonte konfesos, ke nia tasko ne povas facile logi homojn, kiuj revas en proksima estonto realigi sian idealon. Verŝajne neniu el la plej junaj sennaciistoj vidos la efektiviĝon de siaj aspiroj. Sed ĉu tio estas sufiĉa motivo por rezigni la batalon kaj resti senage? (...)

La tasko, kiu staras antaŭ ni estas ja grandega kaj neplenumebla eĉ per tutviva agado. Ĉu pro tio ni interplektu la brakojn kaj rifuzu laboradi ? Kun mi vi diros : ne, certe ne ! La agado estas konsistoparto de l'vivo. Ni volas vivi kaj sekve agadi... Kaj tiam stariĝas la demando : al kiu tasko ni dediĉu nian energion ? Mi kredas, ke ne ekzistas pli nobla kaj laŭcela tasko ol tiu, kiun difinas al ni la sennaciismo. Kaj ĝi estas pozitiva. Ni devas unue ellernadi esperanton, ĝis ni konstatos, ke ĝi estas al ni pli facila, pli intima ol nia gepatra lingvo ; ĉiel ni devas penadi por akiri menson de mondĉivitano kaj tiucele detruu en ni ĉian naciemon. Ĉu tio ne estas inda laboro ? Certe ! Kaj ĝi ne malebligas, ke ni partoprenu la batalojn de niaj klasfratoj, kiam tiuj bataloj estas reale klasecaj kaj ne naciecaj...

Konklude...

Ni ĉiuj konsentas, ke nia tasko restos ankoraŭ pionira dum kelkaj generacioj ; necesas, ke internaciismaj eksperimentoj estu faritaj antaŭe, por ke ilia fiasko igu la homojn malfermi la okulojn kaj ekrigardi simpatie kaj kompreneme al la sennaciismo. Ĝis tiu tempo ni povas nur dissemi grajnoj, kiuj kaŝe, silente ekĝermos. Nuntempe estas vintre por niaj semoj. Sed ankaŭ la tritikon oni semas dum la malvarma sezono. Venos printempo ; enradikiĝos, elkreskos la semoj kaj fine maturiĝos abunda rikolto.

En sia bela poeziaĵo : "La Vojo", Zamenhof eldiris al

la esperantistoj : "La nepoj vin benos, se vi paciencelatenos." Tia diro de nia Majstro ankaŭ valoras por la sennaciistoj. Ili cetere estas la plej konsekvencaj kaj fidelaj disĉiploj de la aŭtoro de nia lingvo. La "inter-na ideo de esperanto" signifas nenion, se ĝi ne estas ia malpreciza anticipo de nia ismo.

Esperanto estas la arbo, sennaciismo estos ties frukto.

ABSOLUTISMO

Absolutismo

Parolado de kdo E. Lanti

en la kongreso de la Federacio de Laboristaj
Esperantistoj (en la regiono de la nederlanda lingvo)
Antverpeno, 1934.

Enkonduko de la originala eldono:

Necesas enkonduki ĉi tiun broŝuron per kelkaj klarigaj vortoj.

La nederlandlingva LEA (FLE) invitis al sia kongreso kdon Lanti, (fondinto de SAT), por fari paroladon. Ĝi lasis al li elekti la temon, kies enhavon la legantoj nun povas ĝui en ĉi tiu broŝuro. Laŭ deziro de la kongreso, nia LEA faris la necesajn paŝojn por eldoni la paroladon en la nuna formo, kion SAT aprobis fari en kunlaboro kun ni, ĉar ni same kiel la kongreso opinias la paroladon vere inda por esti pli vaste konata. Estas vere, ke ni ne postulis de kdo Lanti oficialan paroladon kaj li pravas, ke ni fidis en lia prudento.

Kaj eble tial, ke kdo Lanti ne estis ligita, li povis sin esprimi libere, por doni al ni klaran bildon pri la danĝeroj de la absolutismo.

Kompreneble ni ne atendas, ke ĉiuj samopinionas pri la enhavo. Se ĉi tiu broŝuro nur efikas pripensigon de la problemoj, kiujn la parolinto tuŝis, tiam ni jam estas kontentaj.

La Estraro de FLE.

K A R A J G E K A M A R A D O J !

Akceptinte paroladi hodiaŭ ĉi tie, mi supozas, ke vi ne atendas de mi parolaĵon kun karaktero pli malpli oficiala, pli malpli programeca. Cetere la estraro de via Federacio difinis al mi neniun temon. Ĝi verŝajne fidis - ĉu prave?! - al mia prudento por ne pritrakti demandojn, kiuj povus malagrable tikli viajn sentojn; sendube ĝi opiniis, ke ne ĝermos en mia kapo la intenco elekti domoplenan temon, per kiu mi tro akre pikus okulojn k ŝirus orelojn.

Tamen, ĉu konvenus, ke mi parolu al vi pri malaktualaj demandoj, por kiuj vi eble havus nenian intereson? Ĉu fari apologion por nia lingvo? Ĉu priskribi k laŭdian movadon? Tio ŝajnas al mi ne trafa k tute superflua.

Eble vi almenaŭ atendas de mi kuraĝigajn, esperigajn, se ne entuziasmigajn vortojn. Tiaokaze vi permesu al mi tuj konigi pri tio mian starpunkton, per cito de frazo, kiun mi ĉiam donis al mi kiel regulon:

"Ne necesas esperi por entrepreni, nek sukcesi por persisti."

Oni ja devas difini al si celon en la vivo. Ĉiu normala k sana homo sentas en si bolantan energion, kiu ne pre devas elŝpruci. La esenca demando sekve estas: kiel plej bone utiligi tiun energion? Mi ĉiam opiniis, ke ne ekzistas pli trafa maniero ol dediĉi sin al alta, nobla celo, - k tia certe estas la agado por ekipi nian klason per tutmonda interkomprenilo k tiel helpi al ĝia venko super ekspluatado k maljusto.

Entuziasmigan paroladon mi ne kapablas, nek deziras fari, tial ke vole mi kutimiĝis min turni al la racio de l'homoj k ne al iliaj sentoj. Ne pro malŝato al la entuziasmo tamen, sed simple pro la konvinko, ke la plej arda fervoro devas ĉiam resti sub la dependo de l'malvarma racio. Blinda entuziasmo povas iafafoje esti malutila k eĉ danĝera.

Ĉar miaj diroj ne havos oficialan karakteron; ĉar mi nenial celas akiri vian senrezervan aprobon, eble vi konsentos al mi la rajton tute libere, verŝajne hereze, konigi mian vidpunkton pri la nuna stato de la aferoj en la mondo. Mi ne havas alian celon, nek pretendon ol instigi vin al memstara pensado. Tiu sinteno forte kontrastas, ĉu ne? kun tiu de politikaj agitistoj, kies paroloj kutime devas esti aprobataj per fina rezolucio. Tion mi ne diras riproĉe al ili, sed nur por substreki, ke ne ĉiu povas havi la saman taskon en la vivo...

Vi ĉiuj certe konsentos, se mi diros, ke la epoko, kiu nun ni travivas, ne estas tre ĝojiga por ni, laboristoj. Ni ja konstatas, ke nia klaso multloke spertas malvenkojn. Kaj ĉie, ĉie senescepte, ĝia vivnivelo malaltiĝis dum la lastaj jaroj. En landoj kiel Germanio kaj Aŭstrio, kie la laboristaro estis tre bone organizita, tie tamen venkis la faŝismo kaj la tieaj organizoj estas detruitaj. Ĉie demokratiaj reĝimoj estas minacataj de diversspecaj diktaturoj. Ĉie la individua libero estas sufokata de la Ŝtato. Ne kredis tamen, ke mi havas admiron por la burĝa demokratio. Sed neniam mi prezentis al mi la ekonomian emancipiĝon de nia klaso, per la perdo de ĉia politika libero, per submetiĝo al la arbitro de monstra burokrata aparato, kiu malebligas ĉian iniciativon kaj eĉ postulas pasporton por ŝanĝi laborlokon.

Kaj kia kruela ironio! En epoko dum kiu distancoj pli kaj pli malgrandiĝas, sekve de teknikaj progresoj; kiam per radio-aparato oni povas tuj kontaktiĝi kun homoj for de ni je miloj kaj miloj da kilometroj; ni tamen konstatas, ke nacioj kaj ŝtatoj starigas barojn pli kaj pli dikajn, murojn pli kaj pli altajn kontraŭ la interkomunikiĝoj. Neniam estis tiom forta kiel nun la tendenco de la popoloj sin apartigi, sin fermi en landlimoj; neniam la nacieca ideologio estis tiom forta, tiom instige minaca.

Sendube antaŭ unu jarcento la granda plimulto de la homoj restis kvazaŭ ŝlositaj en siaj apartaj provincoj kaj regionoj; sed almenaŭ la tiamaĵ regantoj ne havis kiel la hodiaŭaj la ablon ordoni, komandi al ĉiuj regatoj. Metiistoj kaj kamparanoj ne spertis kiel nuntempe en diktatorecaj landoj la senĉesan premon de la Ŝtato. Hodiaŭ Stalin, Musolini, Hitler povas fakte kontaktiĝi kun sia tuta regataro pere de radio-aparato kaj laŭparoliloj, instalitaj

en konvenaj lokoj. Kaj helpe de partia organizo ili povas komandi al ĉiu ajn laboristo aŭ kamparano el la plej malproksimaj partoj de la lando.

Kio rezultas de tio? La rezulto estas, ke homoj, havantaj tian grandegan, ĝis nun neniam ankoraŭ ekzistantan potencon, emas tute nature konsideri sin duon-dioj, kiuj ne povas erari kiel kies ordonoj sekve devas sendiskute esti obeataj.

Ĉiu el tiuj diktatoroj starigis sian apartan dogmon kiel neniun regato povas esprimi herezan opinion, sen risko esti konsiderata kiel ŝtatperfidulo, meritanta ekstermon. Ne plu estas loko por dubemuloj. Estas ja tro granda aroganto, tro incita impertinento dubi pri la genio de gvidanto, kies paroloj kiel faroj estas centprocente aprobatataj kiel akklamataj en kunvenoj kiel kongresoj...

Kiel tio povas okazi? eble vi pensas. Ne estas nun mia intenco esplori tiun aferon. Sed ĉu ne ŝajnas al vi tre signifa la fakto, ke ĉe la lasta XVII-a Kongreso de la bolŝevika partio en Moskvo, raporto de Stalin estis unuvoĉe aprobatata, kio neniam antaŭe okazis, eĉ dum la gvidado de Lenin? Sama konstato estas farebla pri Hitler. Kaj la ĵus okazinta balotado, kiu donis dek milionojn da jesaj voĉoj al Musolini kontraŭ nur dekkvin miloj da neaj, ŝajnas al mi ne malpli signifoplena fakto.

Ĉe tiaj konstatoj estas por mi evidente, ke la homaro tendencas refali en ian mezepokon, similan al tiu, dum kiu regis la absolutismo de la religiaj ideoj.

Malgraŭ grandaj progresoj sur la kampo de la scienco kaj tekniko, la plimulto da homoj tamen konservis kredeman menson. Kiam iu ideo enplantiĝis en ilia cerbo, tiam ĝi baldaŭ fariĝas absoluta "vero", nediskutenda dogmo. Tial nuntempe, same kiel dum la Mezepoko, homoj estas maltoleremaj kiel emas per ĉiuj rimedoj trudi sian propran vidpunkton.

Tiun maltolerecon ni cetere povis sperti mem en nia movado. Fanatikuloj ne kapablas kompreni, ke ekzistas homoj, kiuj volonte toleras ideojn, kiujn ili mem ne aprobas. Kiu ĝisoste kredas - estas ja nur kredo - posedi la "veron", tiu tute nature ne povas toleri alian koncepton ol sian propran. Toleri "eraron", tio estus peko, krimo; necesas malebligi, ke erarantoj infektu la intelekton de aliaj homoj; estas devo fari ĉion eblan, apliki la plej

drastajn rimedojn por senpovigi la herezulojn. Dum la Mez epoko, la Inkvizicio ilin turmentadis, torturadis, brulmortigadis. Sed estus eraro konkludi el tio, ke la inkviziciuloj estis pli kruelaj ol aliaj tiamaj homoj. Kelkaj el la turmentistoj eĉ sincere kompatis siajn viktimojn; sed ili opiniis, ke la turmentoj estas necesaj k eĉ havos bonan rezulton, ĉar per ili eble saviĝos la animo de l' turmentatoj.

Cetere la menso de multaj viktimoj de l'katolika Inkvizicio ne multe diferencis tiun de la torturistoj. En lokoj kie la protestantoj estis la plej fortaj, ili kondukis same kruela kontraŭ katolikojn k liberpensulojn. Tiam en preskaŭ ĉiuj cerboj regis la absolutismo k la logika konsekvenco de tio povis nur esti la persekutado k ekstermado al alikreduloj.

Kiam oni jetas ekrigardon sur la laboristan movadon el la postmilita periodo, tiam oni bedaŭrinde konstatas, ke la absolutismo superregas ankoraŭ multajn kapojn. Pli da energio k tempo estis elspezataj en fratlukto ol en bataloj kontraŭ la ekspluatistojn. En la okuloj de dogmanoj, alipensantoj povas esti nur "perfiduloj", "social-faŝistoj", "renegatoj" ktp. En nia propra esperanta movado blavis vento de absolutismo, kiu baldaŭ detruis ties unuecon. La fundamentaj ideoj, klare esprimitaj en la Statuto k antaŭ kelkaj jaroj preskaŭ unuanime aprobitaj per tute libere funkciinta ĝenerala voĉdonado, fariĝis senenhavaj vortoj por homoj, regataj de pasia maltoleremo.

Aliaj pli malnovan ekzemplon pri bedaŭrinda konsekvenco de absolutismo oni povas trovi en la mondlingva movado. Ĝis la jaro 1907-a la mondlingvanoj unuece batalis por esperanto. Sed jen aperis homoj kun projekto de lingvo "science" prilaborita. Ili asertis k sendube sincere kredis, ke ido estas la sole taŭga, la definitiva k sekve la nepre venkanta mondlingvo. Tial la idistoj ne timis fari skismon en la esperanta movado, k la rezulto estis, ke dum pluraj jaroj multe da tempo, energio k mono estis elspezataj en bataloj inter samcelanoj.

Mi ne pensas, ke ĉiuj esperantistoj tiam estis senigitaj je absolutismo. Tre certe multaj ankaŭ opiniis, ke nia lingvo estas la plej taŭga k perfekta. Eble ili eĉ bezonastion kredi por ĝin propagandi. Oni ja devas havi la konvinkon, ke io estas bona k taŭga por dediĉi sin al ĝia sukces

igo. Ni ĉiuj scias laŭsperte, ke esperanto estas taŭga lingvo. Ido, esperantido, novial, okcidental k sendube aliaj projektoj estas same taŭgaj. Sed absolutistoj kre das, ke ilia preferata sistemo estas la sole taŭga. Estas en tio granda diferenco. Tamen ĉiu homo devus scii, ke ni vivas en tempo, kiam eĉ fizikistoj konfesas la re lativon de siaj scioj, rezultantaj de eksperimentado.

Ĉe serioza k profunda meditado pri la demando, oni nepre alvenas al la konkludo, ke sur neniu kampo la absolutismo estas pravigebla k ke ĝi estas danĝera, koncerne la homajn interrilatojn. La dubemo estas nepre antaŭ kondiĉo por la progreso en sciencoj k ĝi ankaŭ kondiĉas socian harmonion.

"Necesas kredi por agi", oni ofte aŭdas. Tio dependas... Unue ni interkonsentu pri la signifo de vortoj. Kiam mi envagoniĝis por veturi al via urbo, mi ja kredis, ke mi atingos ĝin. Tamen estas klare, ke mi ne havis pruvojn, certon pri tio. Akcidento povus okazi; nemalofte tiaj okazas; nemalofte personoj entreprenas vojaĝon k neniam trafas la celon. En mia kredo estis nenia absoluto. Estus pli ĝuste diri, ke mi fidis al la sorto. La penso, ke personoj deziras mian ĉeeston ĉi tie, ke mi povos eble utili iomete al la prosperiĝo de bona afero, tio estis sufiĉaj motivoj por ke mi konfidu miajn ostojn al la prizorgado de lokomotivisto. Neniam io estus entreprenata, se oni volus ĉiam havi la certon pri sukceso. Necesas do ne samigi la signifon de la vortoj kredo k certo. La kreduloj ĉe kiuj forestas ĉia dubo apartenas al la kategorio de absolutistoj; tiuj, miaopinie, estas malsaĝaj k eĉ iafoje danĝeraj homoj.

Aliparte, ni ne devas malatenti la fakton, ke ĉe iaj homoj la riskemo ludas grandan rolon en iliaj decidoj. Fidi al la sorto k havi la konvinkon, ke la entrepreno estas bona k nobla la celo, tio plene sufiĉas por instigi homojn agadi. Dubemo ne povas do rezultigi nepre neagemon.

Kompreneble estus malsaĝe dubi pri ĉio. Malkonfesi absolutismon, tio ne signifas, ke oni ankaŭ ne agnoskas la ekziston de objektivaj veraĵoj. Mi ne povas dubi, ke mi staras nun antaŭ vi, paroladas k eble tedas vin. Neniu laboristo povas dubi, ke li estas ekspluatata ĉe la konstato, ke aliaj homoj, nenion utilan farantaj, tamen

vivas en komforto k eĉ lukse; ĉiu facile konsentas, ke la socio estas malbone organizita, ĉar homoj mizeras k eĉ malsatas malgraŭ tio, ke produktaĵoj abundas k eĉ estas detruataj pro manko de aĉetantoj. Ekzistas multaj tiaj demandoj pri kiuj preskaŭ ĉiuj homoj povas universale interkonsenti.

Ankaŭ neniu dubas, ke ĉiuj punktoj de cirkonferenco estas en egala distanco de ĝia centro; ke tuto estas pli granda ol iu el siaj partoj; ke du rektoj paralelaj kun iu tria rekto, estas ankaŭ paralelaj inter si. Neniu dubas pri neceso ekveturigi trajnojn je difinita tempo; ĉiu konsentas, ke estas mallaudinde, ne plenumi promeson, libere faritan; heroeco vekas admiron ĉe ĉiu normala homo; k neniu atendas gratulon pro sia malkuraĝo; neniu dubas pri la ekzisto de Tokio, kvankam ne ĉiu veturis tien por vidi la urbon proprokule; ktp. ktp.

Sed ĉu Marks eraris aŭ ne? Ĉu Stalin pravas kontraŭ Trocki, aŭ inverse? Ĉu la malvenko de l'proletaro en Germanio k alie rezultas de tio, ke la politiko k taktiko de l'socialistoj estis eraraj? Ĉu tiuj de l'komunistoj estis la sole ĝustaj? Ĉu la regado de Hitler estos longdaŭra aŭ ne? Al tiaj demandoj necesas rilati kun dubemo...

Tamen, kion ni vidas? Ni vidas, ke la diversaj tendencoj de l'laborista movado kulpigas unu la alian; insultas sin reciproke k ĉiuj agas laŭ maniero, malebliganta komunan agadon, kuniĝon de l'fortoj. Ĉiuj pli malpli estas regataj de absolutismo.

La plej karakteriza ekzemplo pri absolutismo estas la sinteno de l'patriotoj. Ĉiuj senescepte preferus morti ol perdi sian naciecon. Kiom da francoj estas pretaj rezigni sian francecon? Kiom da angloj konsentus akcepti alian regadon ol la britan? Kiom da germanoj povus toleri eĉ la penson, ke ilia lando fariĝu nur geografia esprimo? Estas tute neeble respondi precize al tiaj demandoj, sed mi havas la konvinkon, ke eĉ en revoluciulaj rondoj troviĝas tre malmulte da homoj por sincere deklari: ne gravas por mi perdi mian naciecon; male, mi sopiras al tia perdo k konscie penas akiri menson de mondciivitano.

Ĉiu patrioto estas sub la regado de absolutisma ideologio, kiu igas lin, se necese, oferi sian vivon antaŭ la sanga altaro de l'patrio.

Ĉe tiaj konstatoj ŝajnas al mi evidente, ke ideoj estas potencaj fortoj. Iafoje ili eĉ ludas pli gravan rolon ol ekonomiaj faktoroj mem. Pri tio mi mencias al vi tre karakterizan ekzemplon, kiun mi trovis lastatempe en geografia verko.

La aŭtoro unue rimarkigas, ke la vito-kulturon evidente kondiĉas grundo k klimato. En Laponio vito ne povus kreski. Sed la vito malaperis el landoj, kie ĝi kreskis antaŭ jarcentoj, malgraŭ tio, ke la grundo k la klimato restas tute favoraj al ĝia kulturado. La vera origina patrio de l'vito estis Egiptio, Arabio k Nord-Afriko. En la antikva tempo la vinoj el Egiptio k Kartago estis famaj. Nu, la disvastiĝo de la islamo - do idearo - en tiuj regionoj havis kiel rezulton, ke tie la vito-kulturo malaperis. Vi ja sendube scias, ke iu regulo el la Korano malpermesas trinki vinon. Sufiĉis do la ŝanĝo de religio por ke sur la materia, ekonomia kampo okazu tre grava aliigo.

Kompense, la vito enplantiĝis en mezvarmaj regionoj, tre malproksimaj de siaj originaj lokoj de kulturo. Estas ankaŭ interese noti, ke en Flandrio k eĉ en Skandinavio vito iam estis kulturata. En la kristana religio vino estas uzata por la meso k tiam estis malfacile venigi ĝin el malproksime; pro tio vito estis do kulturata eĉ en malfavoraj lokoj.

La sama aŭtoro (Petro Defonten - Deffontaines), kiu tute ne celas refuti la materialisman koncepton pri la Historio, mencias aliajn faktojn ekonomiajn, kies kaŭzoj estas pure religiecaj. Ekzemple, multaj vojaĝoj, la plimulto en landoj kiel Tibeto k la islama Afriko, havas religian kialon k ne ekonomian. Urboj kiel Jeruzalemo, Romo, Santiago de Kompostel, en Hispanio, Lurd, en Francio, La Meko, Lasa, en Tibeto, Benareso, en Hindio, venigas al si ĉiujare milojn k dek milojn da homoj nur pro religiecaj motivoj.

Antaŭ 87 jaroj, Karlo Marks diris en LA KOMUNISTA MANIFESTO: "La naciecaj diferencoj k antagonismoj inter la popoloj pli k pli malaperas, paralele kun la evoluado de l'burgaro, kun la komerclibero, la mondmerkato, la samigo de la industria produktado k de al ĝi respondaj vivkondiĉoj."

Bedaŭrinde ni devas hodiaŭ konstati, ke la aserto de l' fama aŭtoro estas absolute erara: Oni vane serĉas signojn

pri malapero de antagonismoj inter la popoloj k de naciecaj diferencoj. Male, ni vidas, ke ĉie la naciismo estas la plej potenca, la plej instige minaca ideo-forto, movanta la amasojn. Vidiĝas nenia signo pri kunfandiĝo de malsamlingvaj nacioj en pli grandan unuon, sed male ĉie oni rimarkas tendencojn k agitadon por nacia apartiĝo k sendependiĝo. La patriotismo estas pli profunde enradikiĝinta ol antaŭ 87 jaroj, kiam Marks k Engels verkis la faman MANIFESTON. Ili tro alte taksis la rolon k efikon de la ekonomiaj faktoroj. Mondmerkato k industria egalformeco estas nur antaŭaj kondiĉoj por la kunfandiĝo de l'popoloj. Necesas plie, ke la spirito de l'homoj ankaŭ estu preparata al tiu kunfandiĝo.

Kaj nun mi demandas: ĉu io vere pozitiva, reale efika estis tiurilate entreprenata de la ĝisnunaj revoluciaj movadoj k laboristaj organizoj? Sen ia ŝanceliĝo mi respondas: ne! Sendube okazis internaciaj kongresoj k manifestacioj dum kiuj bombaste estis parolate pri tutmonda interfratiĝo, pri pacaj rilatoj inter la nacioj ktp. Sed malgraŭ tio la partoprenantoj, zorge flegantaj sian nacian lingvon, restis spirite k anime angloj, germanoj, italoj, rusoj ktp. Nenio konkreta estis entreprenata por forigi tian staton. Nenio, - ĝis la starigo de SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA...

Kaj dum okazis tiuj internaciaj - ne sennaciecaj - manifestacioj, la diversaj ŝtatoj per la lernejo, per la preĝejo, per ĉiuj celkonformaj rimedoj klopodis tre sukcese encerbigi al siaj regatoj naciecan ideologion. Tial hodiaŭ la naciismo malebligas unuiĝon de l'popoloj, kvankam ekzistas objektivaj kondiĉoj por ke povu okazi tiu kunfandiĝo.

Pro teknikaj progresoj nia planedo ja pli k pli malvastiĝas, sed ŝajnas, ke la spirita horizonto de l'homoj ankaŭ malvastiĝis dum la lastaj jaroj...

Kaj tamen la senĉese malvolviĝantaj produktofortoj pli k pli postulas mondekonomion k liberan mondmerkaton. Kio rezultos de tio? Nu, karaj Gekamaradoj, pardonu min, sed ne promesinte prezenti al vi idilian bildon pri la nuna stato de l'mondo, mi povas nur antaŭdiri katastrofon. Ĉar la proletaro ne kapablis forte unuiĝi super la landlimoj k akiri la necesan konscion pri la historia misio, kiun bonkrede Marks atribuis al ĝi, verŝajne internacia milito

kun ĉiuj siaj abomenindaĵoj kreos novan, provizoran ekvilibron en la mondo. Eble tiu milito detruos kelkajn limojn k konsistigos pli grandan unuon ĉirkaŭ la venkinta popolo.

La historia procezo ne povas longe esti haltigata, k ni scias, ke ĝis nun ĝi ĉiam trabatis al si la vojon per armiloj. Rimarku, ke en la nuna stadio ne eĉ ĉiuj popoloj samlingvaj estas unuigitaj. Kaj necesis la veno de Musolini k de Hitler sur la historian scenejon, por ke Italio k Germanio akiru sian definitivan nacian unuigon. Vi ja scias, ke en Germanio antaŭ ne longe ekzistis ankoraŭ duonsendependaj landoj. Nun tia sendependeco malaperis; sed ĉu ne estas plorinde, ke tian pli intiman kunfandiĝon de l'germana popolo ne faris la dum pluraj jaroj regintaj internaciistoj, sed fanatika naciisto?

o o

Karaj Gekamaradoj! mi avertis vin, ke mia parolado ne estos entuziasmiga. Vi certe nun konstatas, ke mi ne trompis vin tiurilate. Ne kredu tamen, ke nenio laŭ mia opinio estas farebla; ke ni devas tute rezigni antaŭ la sorto k atendi senage la venon de pli favoraj tempoj por propagandi nian lingvon k rekomendi al la laboristaro novajn vojojn, laŭ kiuj ĝi povos pli sukcese ol ĝis nun atingi sian emancipiĝon.

Antaŭ momento mi citis el LA KOMUNISTA MANIFESTO frazon k montris ĝian erarecon. Sed en la sama verketo, sur la sama paĝo, Marks ankaŭ diras: "Unuigita agado (de l'proletaro) almenaŭ de l'civilizitaj landoj, estas unu el la unuaj kondiĉoj de ĝia emancipiĝo." Kun tiu diro mi plene konsentas. Kaj en ĉies oreloj sonas la bona rekomendo: "Proletoj el ĉiuj landoj unuigu!"

Sed kial do ne okazis tiu bezonata k rekomendita unuigo? Miaopinie, ĝi ne okazis, tial ke la spiritojn regis absolutismo k tial ke mankis komuna lingvo. En tiaj kondiĉoj estis neeble atingi unuecon de agado. Estas absurde rekomendi unuigon al homoj, se ili ne povas interkompreniĝi, se ili ne povas legadi la samajn gazetojn, k interdiskuti sen la helpo de tradukistoj k interpretistoj.

Se oni konsentas pri tio, sekvas, ke nia mondlingva movado ne devas esti konsiderata kiel io akcesora, malgrava, diletanta. Male, ĝi devas esti ĉe la bazo mem de ĉiu agado por unuigi mondscale la proletaron. Kaj mi ne timas

aserti, ke la malatento al la lingva demando flanke de la plimulto de la laboristaj organizoj estas unu el la kaŭzoj, pro kiuj la laboristoj ne akiris la taŭgan, celkonforman spiritostaton, kiu ebligis realan, ne fiktivan unuigon super la landlimoj.

For de mi tamen la opinio, ke esperanto estas universala kuracilo; ke sufiĉas ĝin alpreni, por ke paco k bonstato regu en la mondo. Sed almenaŭ ĉiuj malnovaj SATanoj, kiuj daŭre k intense praktikadis nian lingvon, scias tre bone k laŭsperte, ke ne ekzistas pli taŭga rimedo por senigi sin je naciemo. Estas danĝere ne konscii pri siaj intimaj sentoj. Tion oni povis sperti en la jaro 1914. Antaŭ la eksplodo de l'milito multaj laboristoj manifestaciis je la sonoj de la INTERNACIO; sed tuj ĉe la unuaj tamburfrapoj la nacia himno refariĝis por ili la plej kara. Kaj mi forte kredas, ke ĉe la venonta milito okazos tute same. Mi eĉ ne estos mirigata, se proletoj el Sovetio, je la sonoj de la Internacio, kiu estas la tiea...nacia himno! , k la francaj proletoj, je la nomo de la MARSEJEZO, kiu iam ankaŭ estis revolucia himno, aliance konsentos partopreni la militon kontraŭ Germanion. La regantoj k laboristaj gvidantoj facile trovos, kiel en 1914, pravigilojn por tia partopreno...

Sur la unuaj propagandiloj, eldonitaj de SAT antaŭ dektri jaroj, troviĝas jenaj frazoj, kiuj ŝajnas al mi ĉiam veraj k aktualaj:

"La ideala socio ne devenos tute preta el revolucio, kiun iuj prezentas al si kiel panaceon. Estas do necese sin prepari, sin ekzercadi al la tasko de mondĉivitanoj, forigante el si mem la nenaturajn naciecojn, kiujn la ŝtata, enlanda edukado metis en niajn kapojn k korojn."

Estas ja vere, ke nenia universala kuracilo ekzistas. Sed estas same vere, ke nenia vera progreso povas okazi ekster la kapo k koro de l'homoj. Plej alte evoluinta tekniko povas paralele ekzisti kun moroj barbaraj. Ne estas vere, ke niaj ideoj estas nur la "reflekto" de la ekstera medio k ke sufiĉas aliigi tiun medion por ke ankaŭ aliigu nia menso. Tio estas tro simplisma teorio. Cetere ĝiaj adeptoj mem kontraŭdiras ĝin per sia tuta agado: ili ja multe propagandas k agitadas por ŝanĝi la ideojn de tiuj, kiujn ili volas varbi al siaj propraj.

Ideoj ja ne ekzistas en si mem ekster la cerbo de homoj, sed ili tamen estas grandaj fortoj k kiam ili estas eraraj, tiam ekzistas grandaj danĝeroj. La rasismo, la naci-socialismo (konstruado de socialismo en unu sola lando) estas danĝeraj ideoj; ili preparas la menson de homoj al konsento partopreni naciecajn militojn.

Sed bonfaraj estas ideoj, kiuj celas al universalismo, al interfratiĝo k kunfandiĝo de l'popoloj. Ĉiu vera, reala progreso iras laŭ tiu direkto k ĉio, kio kontraŭas k baras estas esence reaktia, eĉ se la kontraŭantoj k barantoj patose eldiras revoluciajn parolojn...

Ĉe la komenco de mia parolado mi diris, ke por ĉiu normala homo iam stariĝas la demando: "Kiel utiligi mian energion, mian liberan tempon?" Estas ja tre grava demando. Se sincera homo elektas eraran vojon, verŝajne iun tragediecan tagon okazos, ke ĝi ekvidos sian eraron k ĉagrene ekkonscios, ke ĝiaj fortoj estis misuzataj, estas senprofite perditaj.

Ĉu ni, esperantistoj, povas timi tian kruelan disreviĝon? Mi havas la firman konvinkon, ke ni povas esti tute trankvilaj tiurilate. Se ni ne povas havi la certon, ke "ni atingos la celon en gloro", kiel kantis Zamenhof en sia bela poemo "La Vojo", almenaŭ ne ekzistas ĉe mi dubo, ke ni vojas al la ĝusta direkto. Mi diris pesimisme, ke ŝajne la homaro tendencas refali en ian mezepokon, sekve de la absolutismo, kiu pli malpli infektas preskaŭ ĉiujn intelektojn el la mondo; sed post tiu malbeninda tempo okazos renesanco. Post nigra nokto, ĉiam sekvas helo la tago. Kaj eĉ en la plej profunda nokto ekbriletas iafoje steletoj en la ĉielo. Ni estu tiuj steletoj, kiuj modeste brilas k malebligas, ke vojirantoj tute malesperu. En la landoj, kie ni ĝuas ankoraŭ iom da libero, ni duobligu niajn penojn por enradikigi esperanton; kun niaj amikoj el la diktatorecaj landoj ni profitu ĉiujn okazojn, ni uzu ĉiujn rimedojn por ne tute perdi kontakton kun ili; ni kuraĝigu ilin k ne riproĉu, se ili aliĝas al la esperanto-organizoj tolerataj de diktatoroj.

Mi eksciis lastatempe, ke eĉ fanatikuloj, kiuj insultis min ĉe la Amsterdama k Ŝtutgarta SAT-kongresoj, jam aliĝis al la Germana Esperanto-Asocio, kiu estas, kiel ĉiuj aliaj organizoj, sub la gvidado k kontrolo de naci-socialistoj. Mi ne riproĉas pro tio al tiuj kompatinduloj

k ne kritikis ilian nunan konduton; ni ĉiuj faru nian eblon por sciigi al ili niajn fratecajn sentojn. Ni neniam forgesu, ke por niaj amikoj en diktatorecaj landoj estas danĝere utiligi esperanton por konigi alion ol la oficialan "veron". En niaj korespondaĵoj kun ili ni estu prudentaj, ni ne agu senpripense, kio povus havi kiel rezulton sendigi ilin en ekzilon aŭ en internigejon.

Ŝajnas al mi neeble, ke la homaj socioj evoluu daŭre en direkton, kiu kondukas al simila vivo kiel tiu de l' termitoj k.a. similaj insektoj. Mi gardas la esperon, ke pli malpli frue la homoj ĉie sur la tero retrovos emon por individua libero k ne plu rezignos ĉian dignon antaŭ despotoj diversspecaj.

Ni do esperu, ĉar ni estas esperantistoj, k precipe ni gardu nin kontraŭ la kredo, ke nenio estas farebla, ke la historia fatalo estas neevitebla, ke la homoj estas nur instrumentoj en la manoj de diigitaj produktfortoj. Tio ne estas vera k ili grave eraris k trompis nin tiuj pseŭdo-sciencistoj, kiuj pretendas klarigi k antaŭdiri la sorton de l'homaro, adiciante la tunojn da fermaĵo, la kvantojn da karbo, la produktokvanton da ŝtalo en la mondo...

Tiuj homoj estas ĝenerale la samaj, kiuj atendas la kunfandiĝon de l'nacioj k lingvoj per, mi ne scias kia, miraklo. Esperanton kreis homa cerbo, instigite de la deziro pri fratiĝo inter la homoj. Tiun idealon ni tenu viva en niaj koroj k ni disvastigu ĝin kun la sama fervoro kiel iuj absolutuloj disvastigas siajn malhumanajn ideojn.

Al la naciismo, kiu frenezigas la homojn k faras el ili kruelajn bestojn, ni kontraŭstarigu la sennaciismon, kiu povos savi la homaron.

.....
(Post la parolado, la prezidanto, kdo Faulhaber, demandas la ĉeestantaron, ĉu iuj deziras fari demandojn al kdo Lanti, kiu certe bonvole respondos.

Kdo Erdmans el Rotterdam ekstaras k diras, ke en ĉi tiu granda ĉambro estas personoj el la lastaj vicoj, kiuj ver ŝajne ne bone aŭdis la interesan paroladon, tial ke kdo Lanti ne havas fortan voĉon; sekve estas dezirinde, ke ĝi aperu presita. La prezidanto respondas, ke la estraro ekzamenos la proponon k decidus verŝajne favore; li aldiras,

ke tio povus eble okazi en kunlaboro kun SAT.

Kdo Lempert el Gent demandas la prezidanton, ĉu ankaŭ gasto rajtas paroli pri la temo, kiun pritraktis Lanti. Ricevinte jesan respondon, li diras proksimume jenon:

Mi ne ĉeestis la komencon de la parolado de Lanti, sed aŭdis tamen sufiĉe por havi la konvinkon, ke necesas protesti kontraŭ lian pesimisman, kiu povas havi kiel rezulton malkuraĝigi laboristojn k sekve malutili al ilia batalo kontraŭ la burĝaron. Lanti ne rajtas semi dubon en niajn vicojn. Kaj precipe min indignigas tio, ke li metas Stalin, Musolini k Hitler en la saman kategorion. Tio ankaŭ estas absolutismo. En Sovetio regas la Proletaro k la tiea reĝimo nenial estas komparebla kun la diktatorecoj el Italio k Germanio. Estas malbona faro de Lanti ataki Sovetion k tiel helpi al la burĝaro tutmonda, kiu deziras ĝian pereon. Mi protestas kontraŭ la dirojn de Lanti kvan kam mi ne estas komunisto; sed mi konsideras kiel devon defendi la sovetian popolon, la landon, kie oni konstruas Socialismon...)

.....

Kdo Lanti. - Estas iel bedaŭrinde, ke la ĵus parolinta kdo devigas min ripeti, kion averte mi tuj diris ĉe komenco: Miaj herezaj paroloj havas nenian programecan karakteron k ili nur celas instigi la aŭskultantojn al pripensado k al memstara prijuĝo. La kdo emfazis, ke li ne estas komunisto; tio liaflanke estas nekonsekvencia sinteno, ĉar li subtenas la vidpunkton de komunistoj. Sed ja ekzistas diversspecaj komunistoj k ne ĉiuj aprobas la politikon de Stalin. Mi mem apartenas al tiu kategorio. Cetero, ekde la stariĝo de la III-a Internacio ĝis 1928, mi estis kompartiano, kvankam jam ne tute "ortodoksa". Ĝis tiam ekzistis en Komintern libera pensespermo; tiam ne ankoraŭ estis naskiĝinta la esence reakcia teorio de Stalin pri eblo konstrui socialismon en unu sola lando k pri neceso de pensa "monoliteco" en la Partio. En Sovetio ne konstruiĝas socialismo, sed ŝtatkapitalismo el la plej malbona speco. Nenie en la mondo estas tiom granda diferenco inter la salajroj. La vivkondiĉoj de la simplaj laboristoj k kamparanoj estas tie mizeraj; mankas al ili la plej necesaj vivnecesaĵoj; mankas ĉia libero; regas ne la Proletario, sed la... Sekretario... Fulmotondro! Tiam "socialismon" ni ne volas...

Oni bonvolu kredi, ke se finfine mi akiris firman opinion pri la Stalina registemo, tio ne okazis sen longe antaŭa ŝanceliĝo k sen serioza objektiva esplorado. Estinte mem dum ok jaroj ano de Komintern, mi emis kroĉiĝi al miaj esperoj, al mia deziro kredi, ke tiu organizo estas la taŭga gvidanto de l'mondproletaro. Sed fine mi tute disreviĝis k hodiaŭ konsideras kiel devon, averti la laboristojn, ke ili ne submetiĝu al iu ajn partia diktaturo, kiu neeviteble tendencas fariĝi diktatoreco de nur unu persono.

En la jaro 1922 mi jam vizitis Sovetion k restis tie dum tri semajnoj. Reveninte kun malbonaj impresoj, mi publikigis ilin en la tiama SENNACIECA REVUO (Sekve mi estas malnova herezulo), avertinte la legantojn, ke "impresoj" ne estas juĝo. Tiu simpla fakto klare montras, ke tiam regis en Komintern libera pensesperimo. Eĉ anarkistoj en Sovetio povis ankoraŭ kunveni k publike paroladi. Sed hodiaŭ?!...

De tiu tempo mi multe korespondadis kun kdoj el Sovetio; tie mi havas multajn amikojn, kiuj devas nun tute silenti k ne povas skribi al mi senpere. Mi observis k notis. Plie mi konas sufiĉe intime kelkajn personojn, kiuj iris tien kun entuziasmo por helpi k servadi. Ili ne restis tie dum kelkaj semajnoj, sed dum pluraj jaroj; tie ili laboris en diversaj fakoj k travojaĝis la landon en ĉiuj direktoj. Tiuj homoj konas tre bone la situacion de la tiea laboristaro; elreviĝinte ili revenis k mi povis proprele aŭdi ilian detalan raportadon. Tiaj atestoj ŝajnas al mi multe pli valoraj ol tiuj de blufe k artifice aranĝitaj delegitaroj...

Sed, Gekamaradoj, vi estas esperantistoj k do havas iun eblon esplori mem per korespondado. Kompreneble vi devas scii, ke ankaŭ la esperanta korespondado estas ŝtate organizita k kontrolata. Unu el la kaŭzoj de la skismo en nia movado estas ĝuste tio, ke SAT ebligis per sia Jarlibro senperajn interrilatojn kun Sovetiaj kdoj. La starigo de PROLETA ESPERANTA KORESPONDANTO (PEK) havis en la okuloj de la gvidantoj de SEU ĉefe kiel celon faciligi la kontroladon de la korespondado. Se vi volas ekscii ion alian ol la oficialan "veron" pri Sovetio, vi devas serĉi korespondantojn ekster tiu aparato; necesas plie, ke vi akiru ilian fidon; ili devas esti certaj, ke iliaj leteroj

ne estos transsendataj al CK de SEU kiel jam okazis fare de kdoj, kiuj sendube opiniis, ke tiujn deleterojn skribis danĝeraj kontraŭrevoluciuloj. Vi devas kun ili elpenŝi ŝlosilon por interkompreniĝi kun viaj korespondantoj, tiel evitante, ke la cenzuristoj ankaŭ komprenu. Starigu tuj ĉe la komenco tute precizajn demandojn k avertu, ke la samajn vi jam faris al aliaj korespondantoj por povi kompari. Se vi estas sufiĉe paciencaj k persistemaj, mi certigas vin, ke post unu aŭ du jaroj vi estos kolektintaj materialon per kiu vi havos tute alian bildon pri la vivo de la laboristoj en Sovetio ol tiun, kiun disvastigas grandskale k multkoste la Stalina propagandaparato tra la tuta mondo. Tiel vi praktike utiligos la lingvon.

Konigi tiun mian sperton, fari tiujn rekomendojn, tio neniel signifas "ataki Sovetion" ; tute male! tio povas nur helpi al la Sovetia laboristaro liberiĝi el parazita, sklaviga burokrataro.

Se mi parolis pesimisme pri la nuna tempo, instigis min al tio nur la faktoj. Nenio estas pli danĝera ol blinda optimismo. Mia pesimismemo neniam malhelpis min agadi k mi ne rekomendas senagadon. Tial mi kredas havi la rajton diri libere mian opinion pri ĉio, same kiel vi havas la rajton akcepti aŭ rifuzi miajn dirojn.

-----o-----

HEREZULO

HEREZAJO

G V I D P U N K T O J

de

"H E R E Z U L O" *

HEREZULO

libere, severe, sed objektive kaj sincere kritikas ĉion kaj ĉiujn. Ĝi kondamnas nenium sincerulon.

HEREZULO

senkompatate vipas ĉiajn absolutulojn kaj celas direkti la homojn al relativisma kompreno pri la vivo, kio estas nepra kondiĉo por ke ekzistu inter ili toleremo kaj paco.

HEREZULO

celas la malaperigon de ĉiu nekunnaskita, neesenca diferenco inter la homoj el la tuta mondo kaj ilian sennaciecan unuiĝon.

HEREZULO

subtenas ĉion, kio miksas kaj lutas inter si la popolojn kaj levas la homojn al pli deca, pli digna kaj pli larĝhorizonta vivo.

HEREZULO

rekomendas al la proletoj, al la ekspluatatoj, ke ili batalu nur por akiri ĉiam pli bonajn vivkondiĉojn, pli da libero, pli da ŝatateco, kaj neniam pro teorioj, doktrinoj aŭ sistemoj, kiujn ili ne tute komprenas kaj pri kiuj fakuloj interdisputas.

HEREZULO

luktas kontraŭ ĉian gvidistecon - kio ne signifas malakcepton al ĉia gvidado.

HEREZULO

kontraŭbatalas ĉian emon al apartigo de l'homoj laŭ du kategorioj : intelektuloj kaj manlaboristoj. Ĉiu homo devas celi al mana kaj intelekta lerto.

HEREZULO

resumas sian tutan programon per du krioj :
For ĉiajn dogmojn kaj diktatorojn! Vivu justo kaj libero!

°°

* "Herezulo", revuo de la "Sennaciista Frakcio" de SAT, aperis de januaro 1935 ĝis decembro 1936. (Kompil. noto)

K L A R I G O J

pri la

G V I D P U N K T O J

Leginte en la unua kajero de HEREZULO la ok gvidpunktojn, laŭ kiuj ni intencas redakti la revueton, kelkaj K-doj skribis, petante klarigojn. Tiujn ni volonte donas.

Unu leganto diras : "Vi volas kritiki ĉion k' ĉiujn, tio ŝajnas al mi ne aprobinda; tiel vi agos nur negative, detrua, dum estus pli saĝe fari pozitivan, konstruan laboron..."

Ni facile komprenas la preskaŭan indignon de nia korespondanto. Li tamen bonvolu tute kvietiĝi k' bone pripensi la sencon de l'vorto kritiki. Ĝi ne havas nepre la signifon mallauda, malaprobi. Oni eĉ povas laŭde kritiki verkon. Sekve neniu vidu en tiu nia unua gvidpunkto ian malbonan intencon, ian ajn malican mal-laŭdemon. Cetere, al ni mem devas ankaŭ esti aplikata tia kritikemo. Kaj se nia K-do aplikus ĝin al si mem, li eble pli ĝuste komprenus la signifon de la gvidpunkto, kiun li malaprobas. Tie estas ja dirite, ke ni "kondamnas neniun sincerulon". Tiuj lastaj vortoj montras do, ke nia unua gvidpunkto estas nenial malbonintenca.

Kritiko estas necesa k' ĝia manko en homaj socioj, en organizoj, signalas tendencon al kreiĝo de dogmoj, al stariĝo de diktatoroj, al malaltiĝo de l'homa digno k' finfine al enplantiĝo de sklavecaj socisistemoj.

Estas ja vere, ke nura kritiko ne alportas ion pozitivan. Ĝi eĉ povas esti efektive detrua. Sed plej ofte detruado estas unue necesa antaŭ ol komenci konstruadon. Aliparte, konstrui, ekzemple, kazernojn, tio estas pozitiva laboro sed neniel utila por la homaro. Ĉia ajn "pozitiva" laboro sekve ne estas laŭdinda, dum negativa, detrua agado povas kelkokaze esti utila.

Ni firme opinias, ke la laborista movado estas orientita laŭ malĝusta direkto. La sinsekvaj fiaskoj en plej diversaj landoj montras tion al ĉiu, kiu ne estas dogme blindigita. La malatento de l'gvidistoj al la esperanta afero, al la neceso faligi la lingvajn barojn

inter la homoj, antaŭ ol rekomendi al ili unuiĝon, ĉiam ŝajnis al ni konscia aŭ senkonscia perfido al la laborista klaso. Bedaŭrinde eĉ ne ĉiuj laboristaj esperantistoj konscias pri tio; multaj emas ankaŭ konsideri nian aferon kiel akcesoran.

Tamen estas sufiĉe atentinda fakto, ke centjara internaciisma propagando k agitado rezultigis nur la venkon de l'naciismo en la tuta mondo. "Proletoj el ĉiuj landoj, unuiĝu!" alvokis Marks k Engels (...). Sed tiu unuiĝo neniam havis realan fundamenton. La diversaj Internacioj fiaskis en sia agado, tial ke ilia tuta ŝajnvivo rezultis nur el la interrilatoj de kelkcentoj da gvidistoj. En krizaj momentoj homoj perdis ĉian influon sur la amason k plejofte havis personan intereson renegatiĝi. Kaj tiel estos, tiom longe, kiom la homoj el la tuta tero ne havas la eblon intime, senpere kontaktiĝi k organiziĝi. La ĝisnuna internaciisma organizsistemo estas la plej granda iluzidona afero, kiun oni povas imagi.

Ĉion tion nia kritiko celas malkaŝe k sentime diri al niaj samsortanoj. Se tiu nia agado estas negativa k detrua, nu, tio ne ĝenas nin : necesas ja detruiri danĝerajn iluziojn. Ni konsideras kiel devon rekomendi al niaj Gek-doj, ke ili vane k senrezulte ne batalu; ke ili ne eluzu sian energion, irante laŭ malĝusta direkto.

Ĉu do ni trompu nin mem k trompu aliajn? Ĉu indas, ke liberpensantaj homoj sin lulu per iluzioj? Ĉu saĝa homo devas ankaŭ konduti freneze, se li troviĝas inter frenezuloj? Ni gardu nin kontraŭ ĉiaj vanaj esperoj; ni lernu scii ĝuste taksi k ĝui la staton de homo, kiun gvidas racio k ne blinda entuziasmo. Ĉu ne estas ĝuinda sento la konscio esti saĝa inter malsaĝaj? Se ni ne povas ĉiam teni nian korpon libera, almenaŭ neniun registaro, neniun diktatoro, neniun gvidisto posedu nian spiriton, nian animon. Eppur si muove (kaj tamen ĝi moviĝas), diris la granda herezulo Galileo, kiam la inkvizicio devigis lin publike malkonfesi sian opinion, ke nia planedo turniĝas.

Jes, ja ni kritiku ĉion k ĉiujn, tiel ke nur per tia sinteno ni restos liberaj homoj inter sklavo.

Longe ni povus skribi, donante konkretajn ekzemplojn por pravigi nian unuan gvidpunkton. Sed ni sufiĉe alte

taksas la intelektan nivelon de niaj legantoj, por ne dubi ke ili mem kapablas akiri per propraj observoj k konstatoj ĝustan komprenon pri nia penso, pri nia celo.

.....

La dua gvidpunkto rekomendas relativismon pri viv-kompreno.

"Ĉu do vi neas la ekziston de absolutaj veroj?" demandas iu; "Ĉu, ekzemple, vi ne agnoskas la absoluton de la matematikaj principoj?"

Kiam temas pri abstraktaĵoj, oni ja povas apliki absolutajn principojn: du plus du estas kvar ĉie k ĉiam; sed du homoj plus du homoj neniam estas kvar tute samvaloraj estaĵoj. La samon oni povas eĉ diri pri objektoj. Sekve, la disciplino aplikebla en matematiko neniel taŭgas en sociologio. Mi tre timas la absolutulojn, kiuj ne komprenas tion k havas la pretendon esti kapablaj eldiri la veron pri soci-politikaj demandoj per rezonmaniero, taŭga nur en alia fako.

"Nenion pli belan mi konas ol apliki perforton por venkigi veron k juston." Jakobo Frederiko Fries.

Tion antaŭ nelonge mi legis hazarde sur la kovrilo de revuo, kies ekzempleroj estis elmetitaj vendcele en esp-a kunvenejo. Tia eldiro preskaŭ timtremigas min. Kiu granda saĝulo difinas tute precize k senerare tion, kio estas la vero k justo? Kredeble la redaktoro de l'koncerna revuo opinias esti tia saĝulo k sendube pretas apliki aŭ aplikigi de policanoj perforton por venkigi sian veron, sian komprenon pri la justo. Stalin, Musolini, Hitler ankaŭ aplikas tiun belan maksimumon de l'germana filozofo. Kaj milionoj da entuziasmuloj helpas en tio. Tiuj diktatoroj estas certe tute konvinkitaj, ke ili agas laŭvere k laŭjuste. Tamen la "vero" k la "justo" de Stalin ne tute samas kun tiuj de Hitler.

Jes, ja! "H-ulo" vipos ĉiajn absolutulojn, kiuj, konscie aŭ nekonscie, preparas la sklavecon de l'homaro, aŭ helpas pluigi ĝin tie, kie ĝi ekzistas. Sed rilate kelkajn absolutulojn, vipilo ne necesas; sufiĉas ridi al ili en la vizagon, aŭ simple leveti la ŝultrojn ĉe la aŭdo de iliaj pretendemaj filozofiaĵoj.

Dume ni rediru, ke rilatoj ne povas esti pacaj k glataj inter la homoj, se ili ne havas relativisman komprenon pri

la vivo, kiel estas dirite en la dua gvidpunkto.

.....

Kiu legis supraĵe la trian gvidpunkton, tiu eble povas pensi, ke ni celas sammodeliĝon, unutipiĝon de l' tuta homaro. Tiel tamen ne estas. Tute male eĉ. Serioza k profunda pripensado komprenigas, ke la kunnaskitaj diferencoj, ekzistantaj pli malpli inter ĉiuj senescepte homoj, povus pli facile malvolviĝi k sin montri, se forestus ĉia diktatoremo, ĉia absolutemo en la pensoj k moroj.

Estas evidente, ke nacia lingvo, nacia edukado ne estas io kunnaskita, sed rezultas de situacioj k cirkonstancoj, kiuj ne estas ĉiamaj, kiuj eĉ ofte ne plu ekzistas konkrete. Ju pli la homoj estos memstare pensantaj, ju pli ĉiu el ili deziros esti unika specimeno de l'homa genro k ne iu naciانو, des pli ekzistos da ŝancoj, ke la kunnaskitaj diferencoj elkreskos.

Post ĉi tiu klarigo neniu sincera homo povos do aserti, ke nia deziro al sennacieca unuiĝo de l'tutmondo celas unuformecon. La sennaciismo tute ne signifas unutipecon de l'homoj; ĝi ne celas al griza, unutona, banala homaro, sed male al originaleco ĉe ĉiu individuo, al variaco inter ĉiuj teranoj.

Supraĵa lego super la kvara gvidpunkto povus ankaŭ pensigi pri ia unutipa kunfandiĝo de ĉiuj rasoj. Tia ne estas nia penso k cetere ni scias, ke fiziologie tio ne eblas. Tamen la rasismo estas nenatura, monstra teorio. Malpermesi aŭ eĉ malrekomendi la geiĝon inter malsamrasaj individuoj, tio estas tute arbitra. Laŭ la rezonmaniero de rasistoj oni povus same sofisme "pruvi", ke nur geiĝo inter homoj, havantaj la saman koloron de okuloj, aŭ de haroj, devas esti permesata.

Ne malpli arbitraj estus reguloj, bazitaj laŭ la formo de l'nazo, la grando de l'buŝo aŭ la longo de l'kapo. Eble iam troviĝos iu "scienculo", kiu argumentos, ke la tuta malbono en la mondo venas de tio, ke oni ne malpermesis geiĝon inter brakicefaloj k dolikocefaloj...

Kiam ni parolas pri mikso k luto inter la popoloj, ni pensas, ke la homoj devas unue k ĉefe konscii pri sia homeco k ne pri sia nacieco aŭ raso, kio neniel signifas, ke ĉiuj devas fariĝi samtipaj. Ĉiuj homoj estas teranoj,

ricevas lumon k varmon de l'sama suno; la saĝo ordonas, ke ili do forte konsciu pri tio k organizu la socion laŭ maniero, kiu ebligos ĝuadon el ĉiuj riĉaĵoj de nia komuna planedo.

.....

Jam aperis klarigoj pri kvar el la punktoj, kiuj signalas al ni la vojon k montras nian apartan komprenon pri kelkaj soci-politikaj demandoj. Daŭrigante tiun klarigadon, ni tuj rimarkigas, ke la kvina punkto (oni bv. relegi ĝin sur p. 3 - Kompil. noto) fakte estas sufiĉe klara per si mem. Ŝajnas al ni ja tute evidente, ke simplaj laboristoj ne povas legadi, kompari k primediti la tezojn de l'diversaj soci-politikaj skoloj, por eltrovi, kiu el ili estas la plej ĝusta. Marks, Prudon, Bakunin interdisputis dum jaroj k ĉiu el tiuj teoriuloj havis siajn respektivajn aprobantojn. Poste Pleĥanof, Lenin, Rosa Luksemburg same interbatalis per tezoj. Nuntempe Kaŭcki, Stalin, Trocki k.a. pli malpli famaj marksistoj interdisputis pri la plej ĝusta interpretado al la verkoj de sia majstro. Tia interdisputado estas interesa nur en tiu senco, ke ĝi montras la argumentkapablon de homoj. Sed fakte ĝi pravas nenion.

Ĉiu el ni ja scias, ke tre lerta advokato iafaĵe sukcesas montri plej fian krimulon kiel simpatian homon; dum mallerta pledisto lasas kondamni senkulpulon. La lerto de dialektikulo estas tamen admirinda pro simila motivo laŭ kiu oni admiras la forton de atleto. Sed ĝi pravas nur, ke ni devas dialektikumi, por teni vigla nian intelekton, same kiel oni gimnastikas por ke nia korpo estu sana k fortika.

Atleto kutime marŝas kiel ordinara homo k ne ĉiam kuras k saltas rekordcele; simile al tio ni lasu nin gvidi per la simpla saĝo, kiam temas decidi pri ordinaraj aferoj en nia vivo. Kio koncernas nin mem, kio tuŝas nin en nia karno, en nia intima vivo, pri tio neniu pli bone ol ni povas prijuĝi.

En la XVI-a jarcento homoj interbatalis kaj mortigis unuj la aliajn, tial ke teologoj havis malsaman komprenon pri kelkaj partoj de la Biblio. Ĉu ne estas same bedaŭrinde k ridinde, kiam en nia epoko ni vidas proletojn, kiuj pugne interbatalas, tial ke doktoroj je marksismo ne inter-

pretas tute same "La Kapitalo"n ?

En Sovetio la laboristoj lasis sin sklavigi en la fabrikoj, tial ke gvidistoj konvinkis ilin per marksaj eldiroj, ke necesas, por "konstrui socialismon", labori pli streĉe, pli rapide k pli senpostule. La kruda rezulto de tio estas, ke la marksismo-klarigantoj konsistigas nun novan klason kun privilegioj diversspecaj. Tiel en ĉiuj tempoj pastroj el ĉiuj religioj bone sukcesis havi komfortan vivon inter mizeraj piuloj...

o°o

La sesa punkto estas la logika konsekvenco de la kvina. Tial ke ni ne volas toleri ian ajn pastrecon, la gvidado de organizo, ĉu sindikata aŭ partia, ne devas fariĝi profesio. Ni akceptas gvidantojn, ne gvidistojn. Kiu havis gvidan postenon dum kelkaj jaroj, tiu devas reiri al la fabriko k sperti denove la tiean laborkondiĉojn. Nur tiel oni povas eviti la fariĝon de novaj privilegiuloj.

Kelkfoje mi jam havis la okazon konstati la mensan aliĝon de proleto, fariĝinta gvidisto. Tiaj homoj pli malpli senkonscie akiris la spirito-staton de mastroj, de komandantoj k rilatas al siaj subuloj kiel al ia homa materialo. Ili plie sentas malŝatemon al siaj gvidatoj. Kaj tial ke ili akiris sian gvidistecon proprarimede k ne kiel sekvo de longjara studado en altgrada lernejo, tiuj homoj tute nature emas pensi, ke ili estas kvazaŭ de dio elektitaj por komandi k obeigi. Komprenoble ekzistas esceptoj; sed inter la milionoj da pastroj sendube troviĝas ankaŭ kelkaj sanktuloj. Tiurilate la escepto konfirmas la ĝeneralan regulon. Tia spiritostato ĝerne entenas la elementojn por la stariĝo de novaj privilegioj, de nova ekspluatema klaso. Tio estas nun konstatebla en Sovetio, kie la novaj estroj ĝenerale kondutas pli krude k senkompate ol la malnovaj.

Tiaj gvidistoj famiĝis; iliaj manoj seniĝis je kaloj k jen okazas, ke ili ne plu sentas sin hejme, kiam la hazardo igas ilin interriliati kun malnovtempaj laborkunuloj. Ili nun preferas rilati kun t.n. intelektuloj, kiuj ĝenerale bonakceptas ilin k iel rigardas kiel kuriozaĵon. Iom post iom la proleteca sento de gvidistoj foriĝas k tiel kreiĝas la tipoj de nova reganta klaso...

Neniam ni forgesu, ke la socialismo ĉiam havis kiel celon forigi la klasojn. Sed tio ne okazos mirakle, per mi ne scias kia mistera procedo de 1' "produkt-fortoj". La klasoj malaperos nur kiam la homoj ne plu toleros la ekziston de gvidistoj, kiam ĉiu laborulo konscios pri sia valoro en la produktado k estos akirinta senton pri digno; kiam la manlaboro ne plu estos konsiderata kiel io malsupera k evitinda; kiam oni ne plu parolos pri "manlaboristoj" k "intelektuloj"; kiam ĉiu homo havos la eblon lertiĝi mane k intelekte...

Ĉi tiu lasta demando rilatas al la sepa punkto de niaj gvidideoj. Sed spaco mankas por pritrakti ĝin. Mi do simple memorigos al legantoj, ke ĝi jam estas pritraktita sur la paĝoj 100-1-2-3 de "Vortoj" (Sur la p. 32/34 de "El' Vortoj" en tiuĉi broŝuro, Kompil. noto). Interesiĝantoj bonvolu do legi aŭ relegi tiun artikolon kies titolo estas : INTELEKTULO ? MANLABORULO ?

E. L.

Kompil. noto : Tiuj "Klarigoj pri la gvidpunktoj" aperis en 1935 kaj 1936 en la revuo "Herezulo".

Herezaĵo

Letero de E. Lanti

al la malkontentaj legintoj de "Absolutismo"
 (ankaŭ la kontentaj legintoj havas intereson legi ĉi tiun leteron)

"Nia fincelo estas la
 neniigo al la ŝtato,
 t.e. al ĉia organizita
 k sistema perfortado,
 al ĉia perfortado kon-
 traŭ homoj ĝenerale."

LENIN

en "Ŝtato k revolucio"
 (1917)

Noto de LJP-broŝurservo : Tiu teksto estas represita surbaze de la dua senŝanĝa eldono, kiu entenis jenan averton :

"La legantoj estas tamen petataj atenti, ke la lasta-tempaj okazintaĵoj en Sovetio : la murdo al Kirov fare de l'komunisto Nikolajev k la 119 ekzekutoj (laŭ la oficialaj informoj; verŝajne la nombro estas pli granda) kiuj sekvis kiel revenĝo de Stalin, - pravigas pli ol necese la enhavon de ĉi tiu pamfleto."

Parizo, oktobro 1934.

Al Gekamaradoj M.A., B.V., K.S., k.a....

Estimataj,

Kuŝas antaŭ mi viaj leteroj per kiuj vi bonvolis diri vian malaproban opinion pri la enhavo de ABSOLUTISMO. Kelkajn aliajn mi ankaŭ ricevis, sed mi metis ilin flanken : iuj laŭdas senrezerve la verketon, la aliaj diras nur insultojn. Evidente, al tiaj skribaĵoj estas tute senutile respondi. Ĉar vi ne laŭdas nek insultas, sed emas bonkamaradece diskuti, mi deziras danki al vi pro via honesta malaprobo k samtempe mi volas pravigi mian vidpunkton antaŭ vi.

Unue mi notis kontente, ke al la ĝenerala tezo pri absolutismo vi konsentas. Kio malagrabla tiklas vin k eĉ dolore pikas, tio estas, ke mi metas en la saman kategorion la diktatorecojn de Stalin, Musolini k Hitler. KREDU, estimataj Gek-doj, ke mi tre bone komprenas vian malemon akcepti tiun mian opinion. Dum longa tempo, mi devis kvazaŭ batali kontraŭ min mem por forskui miajn iluziojn karajn pri Sovetio. Mia sento forte kontraŭstaris al mia racio. Tio estas tute natura. Dum almenaŭ dek jaroj mi konsideris la landon de la Oktobra Revolucio kiel la unuan bastionon, kiun konkeris la Proletaro en la kapitalisma fortikaĵo. Al Moskvo iris miaj esperoj k mi fidis al la Komunista Internacio por gvidi la batalojn de la ekspluatatoj en la tuta mondo. Sendube mi vidis mankojn k bedaŭris era-rojn faritajn. Sed ili ne estis esence gravaj k neniu organizo povas havi la pretendon esti ne-erarkapabla. Nur katolikoj havas tian kredon rilate al la papo. Sed, en 1928, sub la influo de Stalin k.a., estis proklamata la tezo pri eblo starigi socialismon en unu sola lando. De tiam, ĉiu atenta observanto povis rimarki ke sub la masko de revolucieca frazaro, Komintern pli k pli fariĝas instrumento en la servo de l'Sovetia Diplomatio. Ŝajnas al mi absolute neeble klarigi al si la stultan, kriman politikon de Komintern dum la lastaj ses jaroj,

se oni ne komprenas, ke la ĉefa zorgo de Moskvo ne plu estis prepari la mond-revolucion, sed atenti precipe pri la naciecaj, ŝtataj interesoj de la Stalina diktatoreco. Estas fakto, ke la laboristaj, revoluciaj movadoj el ĉiuj landoj estis malfortigataj pro la skismaj instrukcioj, venintaj el Moskvo. Tie oni havis kiel ĉefan celon fari el la Kompartioj k el la kompartie gvidataj organizoj aparatojn blinde, serveme obeantaj al la ordonoj de Stalin k de G.P.U. - Kaj tiu abomeninda, monstra plano tre bone sukcesis. Nuntempe oni povas tre facile vidi ĝian aplikon en Francio.

Vi sendube jam scias, ke ĉi tie komunistoj k socialistoj faris lastatempe interkonsenton k nun kunlaboras amike. Tamen antaŭ nur kelkaj monatoj, oni povis legi ĉiutage en "La Homaro" (L'Humanité), la organo de l' Kompartio, ke la socialistoj estas la plej dangeŝraj malamikoj de la laborista klaso, la plej fiaj perfiduloj k ke ili evidente preparas la venkon de l'faŝismo. Pro tio ili estis dum jaroj nomataj "social-faŝistoj". Kaj jen subite, tute neatendite, la Kompartio ĉi tiea proponas al tiuj "perfiduloj" komunan agadon. En la kompartiaj presaĵoj ĉesis aperi atakoj k insultoj kontraŭ la Socialista Partio. Kiel do tio povis okazi? Al tiu demando oni povas fari nur jenan respondon: el Moskvo venis la ordono ŝanĝi la taktikon. Sed tio starigas alian demandon: kial Stalin tiel ordonis? Nu, por kompreni ĝuste tian returniĝon, sufiĉas rigardi al Genève, kie "K-do" Litvinov interkonsente k amike kunlaboras kun S-ro Bartu (Barthou), la franca ministro por eksterlandaj aferoj.

Ne kreu ke mi fantazias aŭ kalumnias, kiam mi parolas pri amikeco inter Litvinov k Bartu. Antaŭnelonge la internacia Asocio de la ĵurnalistoj rajtigataj ĉe la Ligo de Nacioj aranĝis bankedon al kiu partoprenis la konsilantoj de ĉi tiu lasta Institucio. Tiukaze la reprezentanto de la imperiisma Francio gratulis sian Sovietian kolegon, pro lia nova sinteno antaŭ la Ligo de Nacioj, k Litvinov respondis: (laŭvorte) "Koncerne min, mi simple konstatas, ke hodiaŭ ni estas sinceraj k lojalaj amikoj".

Vi ja certe scias, ke la Ligo de Nacioj estis ĉiam

antaŭe konsiderata, en Moskvo, kiel Asocio de imperiistaj rabistoj. Kaj la tuta agitado de l' franca kompartio celis montri, ke Francio estas la ĉefa rabisto, ke ĝi staras unuavice de tiuj, kiuj preparas militon kontraŭ Sovetion, ktp, ks. - Kiu esplorus la kolekton de LA HOMARO el la lastaj jaroj, tiu povus mire konstati, ke preskaŭ ĉiutage la redaktoroj alarmis pri la danĝero de TUJA MILITO ("guerre imminente") kontraŭ Sovetion. Kaj se iu diris sian dubon pri tio, tiu estis tuj insultata kiel "kontraŭ-revoluciulo", "social-faŝisto", k similaj predikatoj, kutime uzataj malavare de bolŝevikoj...

Cetere, la 6a kondiĉo el la 21, kiuj reguligas la akcepton de partio en Komintern, tekstas jene :

"6) Ĉiu partio deziranta aliĝi al la III-a Internacio havas kiel devon deklari, ke ĝi malaprobas tiel same la konfesitan social-patriotismon, kiel la hipokritan k falsan social-pacismon, sisteme demonstri al la laboristoj, ke sen la revolucia renverso al la kapitalismo, neniuj arbitracia internacia tribunalo, neniuj "demokrata" reorganizo de la Ligo de Nacioj povas savi la homaron de la imperiistaj militoj".

Kaj nun ? - Nun, la komunistaj, pli ĝuste la Stalinaj, gazetoj prezentas la aliĝon de Sovetio al la Ligo de Nacioj kiel "grandan venkon de l'proleta registaro" !! Ĉe tia cinike hipokrita aserto mi emus pensi, ke temas pri sonĝo... Tamen estas realaĵo. Legante la pledon de Bartu por akceptigi Sovetion en la Ĝenevan aeropagon, oni povas facile mezuri la grandan distancon, kiu disigas la Leninan politikon de la Stalina. Bartu interalie diris :

"Kun la kontrakto en la manoj, mi supreniras ĉi tiun tribunon, kun la kontrakto, kiu metis la unuajn fundamentojn de la Ligo de Nacioj. Ĝi estas mia gvidilo, mia atestanto, mia garantio."

Tio signifas, ke la Sovetia registaro akceptas tiun imperiisman, banditan, rabistan kontrakton. Kaj por tute konvinki siajn kolegojn, kiuj time ankoraŭ kredas, ke Moskvo ĉiam estas la ĉefa bastiono de l'mondrevolucio, li aldone citis frazon de Mirabo, tiu fama oratoro el la tempo de la franca Revolucio. Mirabo celis fariĝi ministro k tiucele iun tagon konfesis al sia amiko la grafo Lamark,

kiu estis lia peranto ĉe la reĝa kortego :
 "Jakobenoj fariĝintaj ministroj ne ĉiam estas jakobenaj ministroj".

Kia vangofrapo al Stalin ! Kia honto, ke Litvinov eĉ ne provis forviŝi tian klaran aludon pri perfido al la revoluciaj principoj !! Kia plej aŭtoritata atesto, ke Komintern ne plu timigas burĝajn registarojn !!! Klarige Bartu insistis :

"Mi pensas, ke ne necesus citi multajn faktojn, por demonstri, ke okazis evoluo en la sovetia Rusio k, ĉiaokaze, pri tiu evoluo mi havas pruvon k ateston hodiaŭ mem. Ĉu Rusio respondis al ni per malprecizaj paroloj k per nedifinitaj promesoj ? Se tiel estus, mi ne starus ĉe ĉi tiu tribuno por defendi la tezon pri akcepto. Sed mi vokas al viaj memoraĵoj, al via konscienco. Kvanke mi pensis, ke Rusio faros deklaron, kiu ebligos, ke oni akceptu ĝin, ĉu vi pensis, ke la deklaro estus tiom senkondiĉa, kiom ni ĝin ricevis ? Ĝi ja estas kategorio, absoluta, tiagrade, ke mi renkontas nenium el la oratoroj, kiujn ni ĵus aŭdis, por dubi pri la sincero de la deklaro de Rusio".

Tiajn parolojn de la franca ministro la komunistaj k socialistaj gazetoj ne raportis al siaj legantoj. Kaj per tia silento oni povas konstati, ke la partiaj gvidistoj tre bone komprenas la signifon de tiu granda aliĝo en la politiko de Sovetio. Tia opinio-ŝanĝaĉon ili provas dronigi en la entuziasmo, kaŭzita de la ekamiĝo inter komunistoj k socialistoj. Sed kiu observas k pripensas, tiu ĉagrene ekvidas ke tiuj gvidistoj (mi substrekas tiun vorteron, por akcenti ke temas pri homoj, kiuj ĝenerale havas ĉefe kiel celon okupi postenon, stari ĉe la rando de la politika scenejo) pretiĝas oferi la vivon de milionoj da laboristoj sur la altaro de siaj respektivaj patrioj.

"Li estas tro pesimista, li troigas, lia fantazio vere hiperbolas...", vi sendube pensos. Mi tre deziras, ke vi estu pravaj; se mi eraras, neniu pli ol mi ĝojos pri tio. Sed bonvolu atenti k pripensi jenajn faktojn. Jam de kelka tempo en Sovetio mem estas entreprenita vasta agitado por encerbigi al la tiera popolo la patriotismon. Por pruvi mian aserton, mi citos al vi kelkajn

specimenajn pecojn de tiu propagando k la tutan tekston de dekreto alprenita la 8an de junio 1934. Legu atente k meditu : poste vi decidu ĉu mia pesimismo havas aŭ ne fundamenton :

"P O R L A P A T R I O"

"Por la Patrio ! Ĉi tiu vorto ekbruligas la flamon de la heroeco, la flamon de l'krea iniciativo sur ĉiuj kampoj de nia vivo tiom riĉa k dieca. Por la patrio ! Tiu vorto entuziasmigas dekojn da milionoj da laboristoj por la defendo de ilia nobla patrio k igas ilin pretaj por ĉia ofero. La defendo de l'patrio ! Ĝi estas la superega leĝo de l'vivo. Kaj kiuj levas la manon kontraŭ la patrion, kiuj perfidas ĝin, tiuj devas esti ekstermataj.....
...La popolo el 170 milionoj da laboristoj, por kiuj la naskiĝa grundo estas la patrino-patrio, kiu nutras per sia sango la glorajn ĝermojn de nova k feliĉa vivo, senmanke k severege punos la patri-perfidulojn. FOR LA PATRIO, POR ĜIA HONORO K ĜIA GLORO, POR ĜIA FORTO K PROGRESO !"

Tiu cito estas prenita el la "Pravda", n-ro de la 9a de junio 1934. Kaj ne nur la Pravda sed ĉiuj aliaj gazetoj el Sovetio entreprenis tiun porpatrian predikadon. Sed prefere mi tuj konigu la tutan tekston de dekreto, kies supre cititaj frazoj konsistigas nur ties komenton :

"DEKRETO DE L'CENTRA PLENUM-KOMITATO DE L'SOVETOJ

Kompletigi la leĝon rilatan al la krimoj kontraŭ la ŝtato per kvar paragrafoj, koncernantaj la perfidon al la patrio.

- 1) Ĉiu agado farita de Sovetiaj civitanoj kontraŭ la militistan potencon de USSR, ĝian sendependecon aŭ la tuton de ĝia teritorio, kiel, ekzemple, la spionado, la diskonigo de ŝtataj aŭ militistaj sekretoj, la dizerto, la transiro de la limo aŭ aeroplana forkuro eksterlanden, estas punata per morto kun konfisko de ĉiuj havaĵoj. En okazo de malpligravigaj cirkonstancoj la mortpuno estas aliigata je 10 jaroj da malliberiĝo kun konfisko de ĉiuj havaĵoj.
- 2) Koncerne la militistojn, nenia malgraviga cirkonstanco estas akceptebla ĵk la samaj punindaj faroj sekvigas mortpunon kun havaĵ-konfisko.

3) En la okazo de limtransiro aŭ de forkuro eksterlanden per aeroplano, la plenrajtaĝaj (dekokjaruloj - E.L.) familianoj de l'militisto, se iel ajn ili helpis tiun perfidon, aŭ se ili sciis pri ĝi k ne denunciis ĝin al la estraro, estas punataj per 5 ĝis 10 jaroj da malliberiĝo kun havaĵ-konfisko.

La plenrajtaĝaj familianoj de l'perfidulo, ĉu vivantaj kun li, ĉu estantaj sub lia prizorgado ĉe la momento de l'perfido, estas senigitaj je voĉdonrajtoj k ekzile sendotaj por 5 jaroj en malproksimajn regionojn de Siberio.

5) La nedenuco kontraŭ militisto koncerne perfidon, ĉu en preparo, ĉu jam farita, sekvigas punon je 10 jaroj de malliberiĝo.

Por la civiluloj la sama delikto estas punata laŭ la paragrafo 12a de la leĝo pri la krimoj kontraŭ la ŝtaton.

(La San de junio 1934. La Prezidanto de l'Centra Plenum-Komitato : Kalinin. Por la Sekretario de l'Centra Plenum-Komitato : Medviejev.)"

Tiu dokumento ne bezonas komentojn por ke ĉiu memstare pensanta homo komprenu ties gravon k ĝustan signifon. Mi tamen volas almenaŭ substreki, ke en la lando, kie laŭdire oni konstruas socialismon, eĉ civiluloj estas mortpunataj simple pro forkuro eksterlanden ! Hitler k Musolini ne ankoraŭ atingis tian gradon de barbareco. Kaj ĉu do ne estas monstraĵo, ke familianoj de forkurinto povas esti punataj pro "krimo", kiun ili mem ne faris ? (pri tiu leĝo, legi rimarkon 3, pĝ. 26, la mencion de konkreta ekzemplo).

Paralele al tiu porpatria prizorgado sovetia, en la francaj komunistaj gazetoj estis rimarkebla lastatempe nova sinteno rilate al la nacio. Sendube la lakeaj redaktoroj ricevis ordonon ne tro rapidi en tiun novan direkton, por ke la kontrasto ne estu tro facile rimarkebla de la legantoj. Tamen atentema persono povis vidi la ŝanĝon. En "La Homaro" ekzemple, mi legis jenon : "Ni amas k defendas Francion k ĝuste pro tio ni kontraŭbatalas la kapitalismon". Ĉu ne estas videbla la intenco krei konfuzon en la cerbo de la legantoj k iom post iom kutimigi ilin al la ideo akcepti militon, kiun partoprenos mem Sovetio aliance kun Francio ? Tiam la "komunistoj"

emfazos, ke temas defendi la civilizon kontraŭ la Hitlera barbareco ktp... Tute same kiel en 1914 ! Tiam la t.n. revoluciaj gvidistoj rekomendis partopreni la militon por defendi la demokration kontraŭ la germana imperiismo. Pro tia sinteno Lenin k la tiamaj bolŝevikoj tute prave nomis la gvidistojn de la II-a Internacio perfiduloj. Sed nun la gvidistoj de la II-a k III-a Internacioj pretiĝas same perfidi la verajn interesojn de l'Proletaro. Por mi, tio estas tute klara, k granda estas mia ĉagreno ĉe la konstato, ke la simplaj laboristoj ne ekvidas tian prepariĝantan perfidon.

Sed malgraŭ ĉio vi tamen eble pensos, ke mi ne estas prava samigante la diktatorecon de Stalin kun tiuj de Musolini k de Hitler. Vi opinias ankoraŭ, ke en Sovetio regas la laboristoj k la kamparanoj. Tiu regado cetere estas simboligata per la ĉie videblaj martelo k falĉil-eto. Por kredemuloj tiu simbolo estas sendube pruvo pri ekzisto de laborist-kamparana regado...

En Francio la devizo "Libero - Egalo - Frateco" kuŝas sur la fronto de ĉiuj oficialaj konstruoj kiel atesto pri la principoj, kiuj gvidas la respublikan regadon. Kaj certe la francaj revoluciuloj el la jaroj 1789-93 batalis por ke efektiviĝu tiu ilia idealo. Ne necesas insisti pri tio, ĉu ne ? Vi certe jam delonge scias, ke en Francio la bela devizo de la unuaj respublikanoj estas nur trompaj, senenhavaj vortoj.

Estas vere miriga k ploriga la konstato, ke ĝenerale la homoj facile estas blufe mistifikataj per vortoj, simboloj k devizoj. Ekzemple, milionoj k milionoj da katolikoj kredas, ke la papo reprezentas Jesuon sur la tero; tamen ĉiuj bone scias, ke la "filo de Dio" vivis simple, modeste k kondamnis la riĉulojn. Malgraŭ tio la kreduloj volonte konsentas, ke la ekleziestro, kardinaloj k aliaj "princoj" de la eklezio vivu lukse k tute malmodeste.

Certe la rusa Revolucio el la unuaj jaroj metis la regadon en la manojn de la laboristoj k kamparanoj; ĝi sendube celis la forigon de la klasoj k la starigon de l' socialismo. Sed necesas esti blinda aŭ fermi la okulojn por ne vidi, ke jam de kelkaj jaroj pli k pli kreiĝas ia nova aristokrataro, ke regas ia nova pastraro, kiu faris el la marks-leninismo dogmon, novan religion. Ĉu do,

ekzemple, ne estas tre karakteriza la fakto, ke tiu nova formiganta klaso havas en sia ekskluziva dispono specialajn magazenojn, kiuj estas relative bone provizumataj, dum mankas preskaŭ ĉio en la aliaj ? Kaj ĉu do la ekzisto de grandega diferenco inter la salajroj (de 60-70 ĝis 1500-2000 rubloj monate °/) ne estas okulfrapa pruvo, ke la tiea reĝimo havas nenion komunan kun vera socialismo ? Necesas posedi grandan dozon da naivo por samigi industriigon °°/ kun socialismo. Estas ja vere ke en Sovetio la fabrikoj k ĉio apartenas al la Ŝtato, sed tio neniel signifas, ke reale, fakte la laboristoj povas disponi je la produkto de sia laboro. La plusvaluto anstataŭ iri en la poŝojn de kapitalistoj, servas por vivteni grandnombran burokrataron k pagi altajn salajrojn al iu kategorio de homoj. Kaj la "komunistaj" moŝtoj, kiuj havas en sia dispono luksan aŭtomobilon ĝuas ties komforton k oportununon tute same kiel se ĝi apartenus al ili. Diru al mi, kiel, ekzemple, Lunarski povis dum longa tempo ripozi en aristokrata banurbo el suda Francio ? Kaj kiam li tie mortis, kial lia kadavro povis esti transportata al Moskvo ? Saman demandon ni faras pri la ambasadoro Dvoglevski, kiu antaŭ ne tre longe mortis en Parizo k kies kadavro ankaŭ estis en granda pompo ekspedata al Moskvo. Ĉu tiuj faktoj ne klare montras, ke la sovetiaj moŝtoj apartenas al iu speciala klaso de homoj ? Kaj mi ĉiam pensis ke la socialismo celis malaperigi la klasojn !.. Sed eble la laboristoj, kiuj duonmalsatas en Sovetio, devas esti kontentaj k eĉ fieraj pro tio, ke siajn ekspluatantojn ili nomas "Kamarado" ! Kompreneble, povas okazi, ke ial kamarada moŝto perdas la bonan postenon k refalas en preskaŭ proletan situacion. Sed ankaŭ en kapitalisma registemo okazas nemalofte, ke ekspluatanto bankrotas,

 °/Kelkfoje oni legas en kom. gazeto ke la salajroj estas plialtigataj, sed la trompistoj ne diras, ke dume la aĉetpovo de l'rublo paralele plimalaltiĝas !

°°/La elsekigo de la Pontinaj marĉoj fare de la itala faŝismo ankaŭ estas tre grandioza laboro; la samon oni povas diri pri la elsekigo de la Zuiderzee fare de la Nederlanda registaro. Kaj oni nur pensu pri la cent-etaĝaj domoj en Usono !!!!

ke milionulo malriciĝas. Neniu reĝimo donas absolutan sekuron al privilegiitoj.

Laŭ mia ĉiama kompreno, la socialismo estas reĝimo en kiu fakte regus libero, egalo (aŭ ekvivalento) k frateco. Ĉu tiel estas en Sovetio? Ne! tiel ne estas k la tuta propagando de la Stalina burokrataro estas nur giganta bluf, grandega trompo. Mi asertas, ke ne ekzistas esenca diferenco inter la diktatorecoj nun regantaj en Sovetio, Italio, Germanio k alie. Oni tamen ne povas tute samigi ilin. Ankaŭ ekzistas diferenco inter la diktatoreco de Musolini k tiu de Hitler. Pro tio mi substrekis la vorton "esenca". Kio rajtigas min diri ke la reĝimoj nun regantaj en diktatorecaj landoj estas esence la samaj, tio estas jenaj konsideroj:

- 1) Nur unu sola partio tie povas ekzisti k ĝi regas laŭ absolutisma maniero,
- 2) Unu sola homo regas absolute super tiu partio,
- 3) Forestas ĉia libero pri pensesprimo k kunvenrajto,
- 4) Ĉiuj kontraŭuloj de l'diktatoro estas malliberigataj, ekzilitaj aŭ mortigataj,
- 5) La sindikatoj k kooperativoj perdis sian sendependecon k fariĝis kvazaŭ ŝtataparatoj,
- 6) La infanoj estas devige edukataj laŭ la ŝtata dogmo,
- 7) La militismo estas freneze disvolvata, kvankam la diktatoroj ne malofte deklaras, ke ili deziras pacon.

Mi povus verki dikan libron per la amaso da materialo, pruvanta ke la Stalina diktatoreco estas unu el la plej abomenindaj k danĝeraj. Ĝi ja estas aparte danĝera, tial ke ĝi hipokrite prezentiĝas kun ruĝa masko. Nur kelkaj faktoj estu ĉi tie menciataj. Laŭ plej fidindaj raportoj de socialistoj, de neortodoksaj bolŝevikoj k de anarkistoj, estas en Sovetio almenaŭ 5 milionoj da malliberigitaj aŭ punekzilitoj. El inter la herezaj komunistoj malliberigitaj mi citas nur la nomon de Razianov, la fondinto de la komunista Akademio k de la Instituto Marks-Engels en Moskvo, k tiun de Viktoro Serge, verkisto kun kiu mi povis persone konatiĝi en Vieno dum la jaro 1925. Tiam li estis la direktoro de la franclingva eldono de Internacia Korespondado, semajna organo de Komintern. Kaj vi certe memoras, ke Trockio havis la bonŝancon esti forpelata eksterlanden; sed bonvolu ne forgesi, ke proksimume 5 000 Trockianoj sidas en la Stalinaj malliberejoj.

Por resti en nia esperantista sfero, mi estus al vi tre danka, se vi povus akiri sciigon pri Kdo Futerfas, kies portreton vi povas trovi en la decembra numero (1922) de Sennacieca Revuo. Li estis - verŝajne ankoraŭ estas, se li vivas - anarkisto. Jam de la jaro 1924, mi vane provis ekscii ion pri li. Sed eble vi opinios, ke anarkisto estas homo pri kies sorto vi ne volas elspezi poŝtmarkojn en korespondado kun Sovetianoj!! Se vi volas interesiĝi nur pri sampartianoj, tiam demandu pri la sorto de M. Krjukov, la malnova bolŝeviko, kiu kuraĝis en 1930 malkaŝe diri sian opinion pri la fripona agado de SEU kontraŭ SAT. Jam de pli ol tri jaroj, mi sensukcese provis ricevi vorton de li aŭ iun informon pri li. Demandu pri Kdoj Beŝkarev, Djatlov, k.a. kiuj pli malpli kaŝe kuraĝis kontraŭstari al S-ro Drezen, la lakea respondeculo antaŭ Stalin pri la esperanto-movado en Sovetio...

Responde al Kdo Lempert, mi diris, en Absolutismo, ke mi konas intime personojn, kiuj longe restadis en Sovetio k tute seniluziigis pri la tiea reĝimo. Unu el ili restis tie dum 10 jaroj, okupis diversajn respondecajn postenojn en la industrio k pro tio iel apartenis al la kategorio de privilegiitaj personoj. Malgraŭ tio li tamen ne povis elteni pli longe, perdinte la esperon, ke pliboniĝos la situacio. Cetere li paciencis tiom longe, tial ke li ne volis forlasi sian edzinon, al kiu la ŝtato ne permesis eksterlandiĝi, ĉar ŝi estas rusino. Nur kiam la diplomaciaj rilatoj inter Francio k Sovetio fariĝis amikecaj, li tiam sukcesis atingi, ke lia edzino akompanu lin. Jam de 10 monatoj li do estas denove en Francio. El la detala raporto, kiun mi aŭdis el lia buŝo, mi citos al vi nur malmulton. Mia opinio tio sufiĉos por ke vi povu akiri iom da kompreno pri la ĝusta situacio en "la lando regata de laboristoj". Vi eble memoras, ke antaŭ 2 jaroj sin portigis la edzino de Stalin. Kiel kompartiano mia amiko devis deĵori ĉe la enterigo k iel ludi policistan rolon. Mi lasu al li la parolon:

"G.P.U. (Politika Ŝtata Direkcio) atingis sub la Stalina reĝimo nekredeblan malvolviĝon. Ĝi fariĝis grandega administracio, disponanta, krom siaj propraj anoj, la tutan milicon de la lando, centon da malliberejoj aŭ

ekzilejoj k organizanta la vivon k laboron de cent miloj da punitoj, kiujn, plejparte, ĝi ekspluatas mem en fabrikoj k grandaj laborejoj. Koncerne la nombron de ĝiaj propraj soldatoj, oni juĝu pri ilia gravo : la speciala armeo de G.P.U. konsistas el 100 mil militistoj, zorge elektitaj, bone nutrataj, severe k laŭcele edukataj. Tiu armeo estas modelo el sia speco, kiel rilate al disciplino k servemo, tiel rilate al la ekstera aspekto. Okaze de la enterigo de la edzino de Stalin, mi memoras pri la impona spektaklo, kiun prezentis la gvardio de l'diktatoro laŭ la vojo al la tombejo. Du vicoj da oficiroj el G.P.U. rajdantaj sur la plej belaj ĉevaloj, poste vico da lernantoj de la speciala lernejo por oficiroj de G.P.U. k fine la milico, kiu fortenis la popolamason. Bonvolu noti ke Stalin tre zorge evitas kontakti kun la publiko k, timante atencojn, oni estis forpelinta la homojn de sur la trotuaro laŭ la tuta irdistanco, eĉ en la mallarĝa strato Volondka. Interne de la domoj, G.P.U.anoj prizorgis, ke ĉiuj alstrataj fenestroj restu nepre fermaj. La procesio konsistis ekskluzive, krom el la oficialuloj, el la plej fidelaj k servemaj kompartianoj el Moskvo. Por ke vi havu klaran bildon pri la antaŭzorgoj, mi aldonu, ke en ĉiu okopa vico de la irantaro, la unua k la oka vicano estis antaŭe elektitaj k havis kiel taskon malebligi la enpenetron de personoj fremdaj al la procesio".

Mi rimarkigis al mia amiko, ke laŭ francaj gazetoj ŝajnas, ke antaŭ kelkaj monatoj G.P.U. estis reorganizata. Tiam kun melankolia rideto li respondis :

"Kiel vi, mi legis pri la afero k eĉ tre detale en rusaj gazetoj, kiujn mi ricevas. Fakte nur la nomo estas ŝanĝita. La nova Komisario por internaj aferoj, kies ĉefkomisaro estas Jakoda, la eksestro de G.P.U., konservas ĉiujn funkciojn k taskojn de ĉi tiu lasta. Ne gravas la titolo : estonte kiel estinte tiu polica aparato rajtos malliberigi k ekzili sen antaŭa publika juĝo, plenumi politikan spionadon, cenzuri poŝtaĵojn ktp. Kelkriate la nova organizo eĉ estos pli timinda ol la antaŭa, sed ĝi almenaŭ havas la avantaĝon ĵeti polvon en la okulojn de la eksterlanda publiko, kiu kredos ke Sovetio

iom demokratiĝis, ĉar G.P.U. malaperis. Estos tiel pli facile al Litvinov pledi por la akcepto de U.S.S.R. en la Ligon de Nacioj..."

El tiu atesto de kompetenta persono min ĉefe impresas la fakto, ke Stalin havas tute la saman potencon, kiel antaŭe havis la caro, ĉar por la enterigo de sia edzino li povas okazigi tian grandegan, pompan manifestacion funebran. Same ankaŭ kiel caro li timas atencojn kiel ŝirmas sin per polica aparato. La cara ŝtato estas tute simila. Mi ne diras "sama"; ekzistas ja diferencoj; la klasiga procezo, t.e. la formiĝo de klasoj (°) ne ankoraŭ atingis sian definitivan formon kiel la nuna regantaro ne povas esti komparata kun la cara aristokrataro. Cetere en niaj demokrataj landoj ankaŭ la burĝaro ne estas komparebla kun la malnova aristokrataro. Kia estis la ĉefa karakterizo de la cara socia sistemo? Ĝi estis la servuto. La Stalina tute similas al servuto: kamparanoj devas servi en kolĥozoj kiel laboristoj en fabrikoj. Ili ne rajtas foriri sen permeso kiel devas havi pasporton por ŝanĝi laborlokon. Jes!... la enlanda pasporto, kiel ĝi ekzistis dum la cara tempo, estas restarigita antaŭ proksimume du jaroj... Sed ĉio tio okazas sub la signo de martelo k

(°) Nuntempe oni povas larĝtrajte diri, ke ekzistas kvin klasoj:

- 1) La ĉefaj gvidantoj de l'Partio; la altrangaj funkciuloj; la superaj estroj de la armeo kiel de G.P.U.; kelkaj famaj verkistoj.
- 2) La inĝenieroj, teknikistoj k.a. diversspecaj intelektuloj.
- 3) La laborinstigistoj (udarnikoj); la subrangaj anoj de l'Partio kiel de G.P.U.
- 4) La granda amaso de laboristoj kiel kamparanoj, kies vivkondiĉoj estas pli malbonaj ol tiuj de senlaboruloj en kelkaj kapitalistaj landoj.
- 5) La parioj t.e. la ekzilitoj, eksigitoj, suspektitoj kiel ĉiaspecaj herezuloj.

Ĉar vi sendube estas ankoraŭ sub la influo de la lerte organizita blufado de la Stalina propagand-aparato, vi verŝajne emos kredi, ke miaj klarigoj pri klasoj estas subjektivaj. Mi petas ke vi bonvolu esplori, kontroli kiel poste mediti nur pri jena fakto, kiu mia opinio estas tre

falĉileto k por naivaj homoj tio sendube estas sufiĉa pruvo, ke en Sovetio stariĝas socialismo. Florinde !... La Stalina "socialismo" fakte estas novspeca sklaveco k tian mi ne volas. Liberon k homan dignon mi alsopiras k tio en Sovetio absolute mankas...

Ĉi tiu letero jam fariĝis longa, kvankam mi ne diris ĉion dirindan, ĉion, kio povus tute malfermi viajn okulojn k forviŝi la densan, grandegan blufon tre lerte aranĝitan de la Stalina burokrataro, de la nun formiĝanta nova privilegiita klaso. Sed mi devas rezigne limigi min.

Tamen mi ne volas fini, ne respondante al K-ino M.A., kiu demandas, ĉu fakte ne ekzistas signoj pri malapero de naciecaj diferencoj. Se oni staras ĉe scienca k teknika vidpunkto, estas evidente, ke naciecaj problemoj pli k pli tendencas malaperi. Ŝipoj, aŭtomobiloj, kanoj ktp., laŭforme pli k pli samiĝas en la tuta mondo. La disvastiĝo de la verkoj de Marks, Engels k.a. en ĉiuj landoj ankaŭ povas esti konsiderata kiel ia signo pri unueciĝo de l'penso. Sed tiel ne prezentiĝas konkrete la problemo. Mi skribis :

"...ĉie la naciismo estas la plej potenca, la plej instige minaca ideo-forto, movanta la amasojn. Vidiĝas nenia signo pri kunfandiĝo de malsamlingvaj nacioj en pli grandan unuon, sed male ĉie oni rimarkas tendencojn k agitadon por nacia apartiĝo k sendependiĝo..."

Ĉu tio, kion mi asertis estas fakto aŭ iluzio ? Por respondi, laŭ mi, sufiĉas memori pri la sangaj bataloj, okazintaj en Irlando; pri la Gandhia movado en Hindio; pri la tuta agitado en Ĉinio; pri la nuna baraktado en Katalunio k Baskio. Kaj eĉ en Francio, kiu estas unu el la landoj, kie la provincoj plej funde kunfandiĝis, oni povas vidi ekde kelkaj jaroj movadon por la sendependiĝo de Bretonio !... Kaj ĉu do ne estas la naciismo, kiu konsistigas la ideologian bazon sur kiu konstruis Masarik, Pilsulski, Mustafa-Kemal, Musolini, Hitler k.a.

signifoplena : post 35-40 jaroj da laborado en fabrikoj, se laboristo fariĝas invalido, li ricevas pensie po 30-35 rubloj monate, sed vidvinoj aŭ parencoj de altranguloj ricevas po 350-750 rubloj monate, plus diversajn aliajn privilegiojn...

"herooj" ? Kaj ĉu do la dokumento, kiun mi konigas al vi pli supre, ne montras klare, ke eĉ Stalin nun utiligas la naciismon por firmigi sian ruĝan tronon ? Necesas fermi la okulojn, por ne vidi la naciismajn ondojn, kiuj minacas ĉiuflanke la homaron. Jes ja, la patriotismo estas la plej forta religio, movanta en nia epoko la amasojn. Ŝajnas al mi, ke Marks ne antaŭvidis tion. Li subtaksis la forton de ideoj, la mistikemon, kiu ĝenerale superregas la racion en la cerbo de homoj, eĉ de tiuj, kiuj tamen kredas esti senigitaj je antaŭjuĝoj. La maŭzoleo por la kadavro de Lenin en Moskvo pruvas tion tre bone.

Ne kredu tamen, ke mi havas la opinion, ke Marks ne estis grandcerba homo. La aŭtoro de l' "Kapitalo" certe meritas ĉies admiron. Sed mi emas pensi, ke Marks mem hontus pri siaj nuntempaj disĉiploj, kiuj tro laŭlitere komprenas k instruas lian doktrinon. Li certe tre ĉagreniĝus ĉe la konstato, ke la marksismo fariĝis nediskutebla dogmo, devigo instruata al 160 milionoj da homoj sur unu sesono de l'mondo.

Ho! mi bone komprenas, ke miaj pesimismaj diroj en ABSOLŬTISMO povas fari malbonan impreson ĉe multaj legantoj. Se mi celus akiri popularon, aliel mi certe parolus. Por vekti aplaŭdojn ĉe la amaso, necesas doni al ĝi esperojn, baldaŭ efektiviĝontajn, flati ĝin k fari mirindajn promesojn. La pastroj promesas eternan feliĉon al la piuloj; la politikaj agitistoj promesas paradizon sur la tero, se oni donas al ili la regadon. Mi volas esti nek pastro, nek agitisto. Mi bone konscias, ke la sennaciismo estas utopio en la nuna tempo, sed mi havas la firman konvinkon, ke civilizo pereos, se la popoloj el la tuta tero ne unuiĝos k kunfandiĝos. La ĝenerala aplikado de esperanto povus tre efike helpi al tiu kunfandiĝo; pro tio mi estas SAT-ano k tre ĉagreniĝas ĉe konstato, ke ĝenerale la t.n. revoluciuloj restas ligitaj al tradicioj k rutinaj kutimoj k malatentas nian movadon...

La nuna mondo prezentiĝas al mi kiel amaso da homoj, naĝantaj kontraŭflue en riverego. Nur malmultaj lasas sin porti de la fluo, sed estas malhelpataj de la baraktado de la plimultaj. Tamen la fluo nevenkeble portas

ĉiujn al la oceano, kie ĉiuj akvoj miksiĝas. Ĉu estas saĝe naĝi kontraŭdirekte al la fluo, kiel ĉiaspecaj naĉiistoj ?...

Eble mi nur sukcesis tedi vin per mia longa babilado. Tiaokaze bonvolu pardoni min k akcepti mian fratecan k sennaciecan saluton.

P.S. Mi volas kompletigi tiun ĉi leteron per mencio de kelkaj faktoj, kiuj estas ankaŭ tre signifaj :

1) Komence de aŭgusto 1934 alvenis en Romon aernavigada misio sovetia por redoni la viziton, kiun faris al Moskvo la faŝista marŝalo Balbo. La sovetiaj aviadistoj estis akceptataj je la sonoj de la Internacio (!!!), de Giovinezza, la faŝista kanto, k de la reĝa himno...

2) Antaŭnelonge la faŝista generalo Graziolo k.a. italaj militistoj estis akceptataj en Moskvo k Minsko je la sonoj de la itala himno k de la Internacio. La stacidomoj estis abunde ornamataj de italaj flagoj k de sovetiaj, kompreneble kun la martelo k la falĉileto (!!!). Graziolo povis ĉeesti la grandajn manovrojn de la t.n. ruĝa armeo k laŭ lia raporto en la "Giornale d'Italia", la itala misio estis tute speciale bonvenigata.

3) Por ke la legantoj povu prijuĝi la leĝon, kies teksto troviĝas pĝ.16, laŭ ĝia apliko, ni menciujenan konkretan ekzemplon :

Okaze de antaŭnelonga vizito de sovetia ŝiparo en la pola haveno Gdunia, la maristo VORONKOV el la kiras-ŝipo "Marat" dizertis. Sekve de tio la militista juĝistaro mortkondamnis lin k ordonis la tujan areston de liaj parencoj, kiuj estas malliberigataj dum 10 jaroj kiel garantiuloj. La motivo de tiu ordono estas laŭvorte jena : "pro ebla kunkulpeco eĉ pasiva aŭ senkonscia".

La ŝipano VORONKOV ne povas esti mortpafata, ĉar li forkuris; dume liaj parencoj sidas en malliberejo k sendube meditas pri la plej bona maniero konstrui socialismon en unu sola lando.

4) Moskvo, la 5an de novembro 1934. - La supera tribunalo verdiktis en la proceso rilata al la fervojakcidento, okazinta ĉe la stacio Osnava. La tri akuzitoj estas konsiderataj kiel kulpaĵ pro (laŭvorte) "krima maldiligento

en la deĵoro". La ĉefoficisto Linnik estas punata per mortpafado k la du aliaj akuzitoj : la signalisto Junnoĉef je kvin jaroj da malliberiĝo k la relŝanĝisto Pavlenko je tri jaroj.

Tiu fakto ne estas unika; mi povus menci i aliajn, similajn. Kaj nun mi demandas al la blindaj kreduloj, kiuj atendas la lumon el Moskvo, en kiu alia lando, el inter la plej reakciaj, laboristoj estas mortpafataj pro "maldiligento en la deĵoro" ?

o o
o

Bonvolu tamen, mi petas, ne konkludi el ĉio dirita, ke mi kontraŭas al ĉia diktaturo. Dum furiozas la batalo inter ekspluatistoj k ekspluatatoj, estus ja stulte paroli pri libero k demokratio. Sed diktaturo devas daŭri mallonge k ne aliigi en diktatorecon de persono. Mi faras diferencon inter proleta diktaturo mallongdaŭra k la pli k pli rigora k subprema diktatoreco Stalina, kiu kondukas al restariĝo de kastoj.

E. L.

Dolemiko pri Sennaciismo

Noto de la kompilinto : Jena teksto estis grandskale disvastigita per la esperantlingva gazeto "Popola Fronto" (15an de julio 1937), kiu aperis dum la hispana milito:

.....

Vortoj al kamarado LANTI :

P U B L I K A L E T E R O

pri

S E N N A C I I S M O

(verkita de kdo Vilh. BOSK, SAT-ano 19317)

Antaŭ kelkaj monatoj vizitis Valencion kdo Lanti, ekmigranta tra la mondo. Kun lia afabla permeso, eĉ kun lia instigo, mi promesis skribi artikolon en "HEREZULO" por esprimi mian malkonsenton al liaj laboro k sinteno, rilate al la rolo de la sennaciistoj k de ties presorgano. Intertempe militistar-klerikala ribelaĉo eksplodis en Hispanio k mi devis zorgi pri alia pli urĝa tasko. Ankaŭ "Herezulo" malaperis. Prokrastinte la verkadon de tiu ĉi letero, mi fine sendas ĝin al SAT kun peto bonvole enpresigi ĝin en "Sennaciulo".

V.B.

Jam delonge, post mia aliĝo al la Sennaciista Frakcio, al kio pelis min la legado de la MANIFESTO en la jaro 1934, mi sentis la bezonon eksterigi mian malaprobos, ne al la doktrino, kiun principe mi senhezite apogas, sed al la metodoj de ĝia ĉefa pioniro, kamarado Lanti.

Per tiu ĉi letero mi intencas pruvi, ke la teorio pravas sed la procedoj uzataj de tiu kamarado estas kontraŭefikaj k sekve damaĝaj por la afero.

Laŭ la koncernaj fundamentaj tekstoj, la sennaciisma vidpunkto "estas nuntempe utopia" dum la internaciisma vidpunkto (tiu pri la rajto al plena memdispono de ĉiu nacio) estas la sole aplikebla en la nuntempaj kondiĉoj.

En tiuj deklaroj estas agnoskite, ke la mondo nepre devas travivi "internaciecan" stadion. Tio signifas do, ke internaciismo tute ne estas baro sed ŝtupo al la sennaciisma estonta socio, nuntempe neefektivebla. Kial do, ni aprobu la konstantajn atakojn de k-do Lanti al la internaciistoj? Mia opinio, internaciismo estas la grundo, kie ni devas semi senlace sed ne sarkasme, ne per primokoj k per dubasencaj ironioj. Estas ĉe la internaciistoj, kie troviĝas la plej antaŭenemaj personoj, varbeblaj por nia celo. Satiroj tiukaze ne taŭgas por logi ilin al nia tendaro.

HEREZULO deklaris, ke ĝi kondamnas nenian sincerulon. Sed la faktoj ja pravas, ke en ĝia kolekto amasiĝas atakoj dekstren k maldekstren, kontraŭ komunistoj, kontraŭ socialistoj, kontraŭ internaciistoj, kontraŭ vivantoj k kontraŭ mortintoj. Evidente, la redaktoro trovis ĝis nun nenian sincerulon. Ĉu tio ĉi ne ŝajnas sektemo?

Malakceptinte ĉiujn dogmojn, k-do Lanti mem kreis novan dogmon el sia maltolerema "ismo". Kun ĉagreno mi skribas tion ĉi, ĉar mi timas esti ekskomunikata, kiel "hereza" sennaciisto. Sed mi ne estas ortodoksa ĝis tia grado, ke mi silentu, kiam mi konsideras, ke la taktiko de k-do Lanti (kiun cetere, mi persone tre sincere estimas) estas malĝusta. Efektive, oni povas konstati, ke liaj malutilaj procedoj okazigas, rilate al Sennaciismo, miskomprenon k eĉ malŝaton flanke de kamaradoj, simpatiantaj ideale al la afero sed ne kapablaj juĝi aparte "sennaciismon", sendepende de la agado de iu ajn sennaciisto. Multaj ne bone vidas, ke sennaciismo, samkiel Esperanto, estas nenies propraĵo, sed konscie aŭ ne, ĉies celo ĉe la progresemaĵoj. Tial oni povas tro facilanime, identigi la doktrinon kun unu persono.

K-do Lanti, kiu tiel ofte alvokas la racion, sin montras tiurilate tro pasia k bedaŭrinde, laŭ mia penso, faras tute negativan laboron por la sukceso de Sennaciismo. Racia, normala homo, konsideras Internaciismon, kiel paŝon al iama Sennaciismo, sed kamarado Lanti traktas la interna-

ciistojn kiel malamikojn de la homaro. Se oni kredas je la leĝoj de la evoluo, oni konfesos, ke Sennaciismo en la praktiko nur povas esti natura logika sekvo de maturiĝinta Internaciismo.

Imagu ekzemple, ke por propagandi Esperanton, ni dediĉus niajn fortojn insulti la eventualajn lernantojn, dirante al ili, ke ilia patrolanda lingvo estas ĵargono, dum Esperanto estas la sola lingvo belsona kaj taŭga, kiu nepre devos forigi ĉiujn "naciajn lingvaĉojn". Kioman elcenton ni sukcesos varbi inter la alparolatojn? Ni, sennaciistoj, celas la starigon de unu sola lingvo tutmonda, sed tian propagandon ni nur povas fari inter tiuj, kiuj jam estas konsciaj Esp-istoj kaj al tiuj internaciistoj kun supernacieca spirito. Al la laikoj ni simple diras, ke Esperanto estas helpa lingvo. Tion postulas la bona taktiko, mi pensas.

"Ili - la sennaciistoj - (asertas la Manifesto) tamen ne kredas, ke ĉiuj homoj povos baldaŭ akiri menson, en kiu superregas la racio. Ili scias, ke la sento estas granda forto, tre efika instigilo; ke la mitoj ludas gravan rolon en la Historio". Jen frazoj, kiuj pravigas mian tezon pri la taktiko ĝusta, konsistanta en tio, atenti zorge la menson de la homoj, por ne fuŝi la aferon mem, kiun ni volas defendi. Se anstataŭ prezenti Sennacismon kiel aspiron, kiun la homaro post la necesaj etapoj realigos, ni prezentas ĝin kiel "absolutisman" idealon, tuj aplikebla por solvi ĉion malgraŭ la "nuntempaj kondiĉoj" kaj en opozicio al la, hodiaŭ ebla, Internaciismo, kiu estas pli facile komprenebla de la malkleraj amasoj, ni neniel sukcesos akceptigi ĝin grandskale kaj ĝi fariĝas stranga teorio.

Ne estas necesa troa cerbumado por kompreni, ke Sennacisima socio nur povos eliĝi siatempe el longedaŭra kunvivado paca de memstaraj nacioj, internaciece regataj. Alimaniere, ĝi ne estus naskita de normala akuŝo, sed nevivpova monstro eligata per aborto. Praktika laboro estas do, helpi al la disvolviĝo de forta sento de internacisima solidaro kaj kunlaboro inter la ŝtatoj kaj inter la popoloj, kiuj dum konservado daŭre siajn ecojn kaj apartajn karakterojn, ĝis kiam pli favoraj kondiĉoj ebligos, ke nia semado fruktiĝu.

Se Internaciismo estas rimado k Sennaciismo estas celo - tiel mi vidas la aferon - nia devizo estu :
 "Al Sennaciismo PER (ne kontraŭ) Internaciismo".

Ĉio alia, mi kredas, estas "diletantismo" k vana pretendó konstrui kastelon sur la sablo.

° °

Ni ne povas ne aludi aspekton de la agado de kamarado Lanti per siaj eldonaĵoj. Tiun, kiu koncernas lian sintenon antaŭ la Soveta Registaro.

Post rekono de mankoj en tiu reĝimo - kvankam mi persone ne konsentas al ĉiuj kritikoj de kamarado Lanti - mi ne povas aprobi, ke la organo de la Frakcio havu preskaŭ ekskluzivan taskon, sisteme ataki la sovetan povon. Por tio ĉi mankis inter la gvidpunktoj de HEREZULO, unu tekstanta jene : "La precipa rolo de "H" estas ataki senĉese la agadon de la Sovetaj instancoj k persiste ignori la ekziston de la aŭtokratioj alilandaj". Ne gravas, ke HEREZULO ne plu estas eldonata. Mi deziras konstati, ke la revueto senlace agis tiel, malgraŭ ke simila gvidpunkto ne estis publikigita en ĝi. Pri la pretekstoj, per kiuj oni celis pravigi la "ne-sinokupadon" pri la faŝistaj ŝtatoj en la Sennaciista bulteno, mi preferas silenti.

Konstateble k konstatinde estas, ke k-do Lanti difinis al sia vivo tiun ununuran celon : batali kontraŭ la "ruĝa faŝismo" (esprimo fervore elpensita de li) k forlasi ĉion, kio rilatas al la faŝismoj bruna, nigra k alikoloraj, kun kiuj li ne trovas esencan diferencon ĉe Sovetlando, eĉ se li iam diris, ke ne ĉiuj reĝimoj estas samaj. Ke li agu tiel per siaj paroladoj k verkoj, estas tute privata afero lia; sed ke la politiko de la frakcio estu persiste tia, tion mi, kiel sennaciisto, ne ŝatas. Laŭ mia opinio, la gazeto de Sennaciismo estu disvastigilo de nia doktrino, kleriga informilo objektiva k supertendenca, eksponilo de nia altcela teorio, propagandilo de nia idealo, neniam pamfleto.

De sennaciista vidpunkto, jen unu el la gravaj pekoj, kiun k-do Lanti riproĉas al la Soveta Registaro. Ĝi kreis potencon armeon ! Kiu ajn sagaca homo agnoskus sincere, ke

se Sovetio ne volis liveri sin sendefende al la avid-eco de la kapitalismaj ŝtatoj (jam intervenintaj malsukcese dum la civilmilito en Rusio) ĝi estis devigata organizi fortan militaparaton. Nuntempe la minacoj kreskis, pro la najbaraj impetegaj faŝismoj "ne ruĝaj". K-do Lanti, pli obstina ol sagaca observanto, ignoras, ke la faŝistaj potencoj armadas sin por satigi imperismajn apetitojn, dum la Ruĝa Armeo havas nur elementan defendan rolon.

Ĉio ĉi estas evidenta. Kaj se la sovetaj aŭtoritatoj ŝajne ekspluatis la denaskan emon de la homoj al sia naskiĝloko, tiel profitante la forton de la sentoj por igi pli fortika la militpovon de la lando, tio pruvas simple, ke la sovetaj instancoj aplikis al sia logika celo tiun memstaran miton, "ludanta gravan rolon en la Historio", k kiu estas nepre atentinda fakto por kiu ajn entreprenio homa "en la nuntempaj kondiĉoj". Ili do agis saĝe k prudente.

Verŝajne k-do Lanti preferus, ke Sovetio "sennaciigu", sin liverante senarme al Hitler k al Japanio. Sed tiun sennaciismon (mondunuigo sub tutmonda kapitalisma regno) mi ne ŝatas, k kredeble ankaŭ ne la plejmulto el la frakcianoj.

Kiam oni proklamas - kiel faris k-do Lanti - ke konstrui Socialismon en unu sola lando estas neeble, ankaŭ oni devas akcepti, ke enradiki Sennaciismon en Sovet-Unio, profite al la ŝovinista naciisma faŝismo eksterlanda, estus malspritaĵo. Natura amo al la patrolando, kia estas en Sovetio, ne signifas atakemon al alilandanoj k ne povas esti komparata kun la naciisma eduko en la faŝistaj nacioj, kie internaciismo (ĉiuj movadoj k organizoj tiucelaj aŭ kun tiu kvalito) estas persekutata k malpermesata. Patriotismo en Sovetio ne estas danĝera al alia popolo; ĝi estas memkompreneblaĵo en la nuna stato de la homaro k esence diferenca de la naciismo ŝovinista de la kapitalismaj faŝistaj ŝtatoj.

Malfortigi la nacian senton de la popolo, en la nomo de la bono de Socialismo (neante ties eblecon en nur unu sola lando, kiu cetere estas ĉirkaŭata de la malamikoj) estus neniel utila al la intereso de la laborista klaso

tutmonda, eĉ se oni rifuzas la valoron de la soveta eksperimento, kies gvidantoj profitis je la natura amonto al la patrolando, por starigi fortan defendocelan armeon.

Alia peko de la Soveta reĝimo, laŭ k-do Lanti, estas, ke Sovetio subskribis kontraktojn kun aliaj ŝtatoj, alianciĝis kun Francio kaj aliĝis al la Ligo de la Nacioj. Tiu klara konsekvenco de la situacio ĝenerala, montras "perfidon al certaj marksismaj principoj, forlason de la intereso de la proletaro", ktp. Sed agi male, t.e. praktiki sinmortigan politikon de izoligo, ĉu ne estus stulte ?

Sennaciismo diferencas de iu snoba "kosmopolitismo" en tio, ke ĝi unue postulas la ekziston de laboristara klasregado tutmonda. Sen tiu premiso, akcepti monduuniĝon kiel rezulton el perfortaj konkeroj de avida sukcesanta naciismo, same ol kiel sekvon de libervola decido de sendependaj popoloj, tion mi serioze ne povas nomi "sennaciismo" sed absurda samnaciismo.

Mi supozas ne senbaze, ke abundas la sennaciistoj, kiuj ne povas esti partianoj de tiu identigo de mia doktrino kun imperialismo.

"Vera revoluciulo" - mi legis en la Manifesto - "devas esti kapabla IDEE anticipi". Mi konsentas. Sed ne estas "vera revoluciulo", laŭ mia honesta vidmaniero, tiu, kiu nur ŝvebas en filozofiaj nebulaĵoj kaj ne praktike laboradas en akordiĝo kun la cirkonstancoj.

Disvastigi plej bonan, neaplikeblan teorion, en kontraŭstaro al alia pli modesta, eĉ malperfekta sed far- ebla, estas malhelpi la progreson, almenaŭ tion mi pensas. Tiu starpunkto estas fakte reakcia !

Vilh. BOSK (19.317)

P.S. - Skribinte la supran artikolon mi, kiel sennaciisto, statas en embaraso pri tio, kia estu mia sinteno antaŭ la atako de la Mondfaŝismo al Hispanio. Ĉu mi helpu, aŭ ne kontraŭstaru al "sennaciigo" aŭ "samnaciigo", de mia naskiĝlando ? Ĉu mi konsideru la invadon de la intervenistoj kiel krimon aŭ kiel benon ? (ĉar okaze de la aneksio^o de Abisenio fare de Italio, la plej

^o = aneksado (Kompil. noto)

elstara sennaciisto opiniis, ke tio favoras la planojn por Socialismo en Tutmondo). Mi hazarde estas hispano, tial mi timas ne objektive alrigardi la aferon. Ja estas terure... Se mi povus provizore loĝi en glacia zono... Sed ĉi tie estas treege varme. V.B.

.....

Noto de la kompilinto :

Pro la "personeca karaktero de tiu polemiko k pro la specialeco de la temo" la tiama Plenum-Komitato de SAT juĝis "ne oportuna ĝian publikigon en S-ulo" kaj transsendis ĝin al la Sennaciista Frakcio. E. Lanti respondis jene en la Sennaciista bulteno n° 2 de novembro 1937:

Ĉ I A D I L E T A N T I S M O

E S T U F O R !

Publika respondo al Kdo Vilh. BOSK.

Jamaŝiro-maĉi, aŭgusto 1937.

Estimata Kamarado,

Kun miksa intereso mi legis vian "publika letero pri sennaciismo". Iarilate ĝi tamen estas tre instrua, kvankam ne laŭ la senco, kiun eble vi opinias. Unue mi rimarku, ke viadire la Manifeston vi legis en 1934. Tri jaroj do forpasis. Nu, mi forte emas pensi, ke via memorkapablo ne estas tute senmanka. Aliel mi absolute ne povas kompreni, kial la leginto el 1934 k la aprobanto el 1937 estas la sama persono, kiu verkis la leteron al kiu mi nun respondas. Por konvinkiĝi pri tio, sufiĉas legi aŭ relegi la tekston de nia tezo pri sennaciismo por trovi plenan refuton al viaj asertoj. Ĝus farinte tiun eksperimenton mi povas nur rekomendi la saman al la legantoj. Ili ja povos konvinkiĝi, ke mia aserto ĝustas. En la Manifesto oni povas konstati, ke la gvidistoj de la labor-organizoj, kiuj ignoras esperanton, estis en 1931 (dato de la eldono) same vipataj kiel pli poste en

HEREZULO; ke la internaciistoj estis montrataj kiel senkonsciaj reakciuloj (pĝ. 26, ekz-e); ke pri Sovetio jam montriĝis forta dubo, rilate al ĝia socialismeco. Unuvorte, Kdo, vi povus trovi en la Manifesto la samajn motivojn por kritiki k riproĉi, kiel tiujn, kiujn vi trovis pli poste en HEREZULO. Kaj tio ne estas miriga, ĉar la tuto fontas el la sama inko, fluis el la sama plumo. Sufiĉe !... La legantoj mem faru la eksperimenton.

El la ĉi-supre dirita mi konkludos jene : Tial ke ni "kondamnas nenium sincerulon" (°) ni povus konsenti nur al jena via deklaro : "Depost mia aliĝo al la S.F. okazis grandaj ŝanĝoj en la internacia politiko; mia lando estis invadita de araboj, italoj k germanoj k tial mi ekkonsciis pri mia hispaneco k ne povas toleri tian invadon nek la perfidon de generalo Franko k.a. malbonaj hispanoj. Pro tio mi nun komprenas, ke la sennaciismo estas nur revo de utopiuloj, kiuj ne vidas la mondon tia, kia ĝi estas. Necesas ja batali por defendi la sendependecon de sia lando k sekve mi malkonfesas sennacismon k refariĝas internaciisto".

Se tiele vi parolus, Kdo BOSK, via sinteno estus konsekvenca k neniel "kondamninda". Sed aprobi la enhavon de la Manifesto k skribi vian publikan leteron, tio estas rilati al la sennaciismo vere tro diletante. Ĉu prave aŭ malprave - pri tio nun ne eblas diskuti - la sennacisima tezo celas montri, ke la internaciismo estas esence konservativa, eĉ reakcia (oni pensu pri la movadoj por la sendependeco de provincoj, kiuj jam delonge enkadriĝis en nacio); ke la homoj, kiuj volas pacigi la mondon, konservante la naciojn, iel similas al tiuj, kiuj volus elsekigi lagon per kribriloj. Kaj la samon oni povas diri pri la naivuloj, kiuj provas konstrui socialismon en iu anguleto de l'mondo k eĉ sur ĝia sesono.

(°) kio tute ne signifas, ke ni ne kontraŭbatalas sincerajn opiniojn, se ni opinias ilin eraraj k danĝeraj; Ŝajne Kdo BOSK ne tute komprenas la sencon de l'vorto "kondamni".

En via letero troviĝas parto, kiu ne rilatas rekte al la sennaciismo k ĝi sekve ne trovas anticipan respondon en la Manifesto. Temas pri mia sinteno al Sovetio. Dankon pro tio, ke vi donas al mi la okazon por eldiri denove mian opinion pri tiu demando. Mi jam publikigis broŝuron, kies konkludo estas, ke en Sovetio ne konstruiĝas socialismo, sed ke tie regas ruĝa faŝismo. Forpasis de tiam du jaroj k neniu refuto al mia tezo venis. Male, gravaj okazintaĵoj ĝin confirmis. Lastatempe en laboristaj ĵurnaloj k revuoj ankaŭ aperis la kvalifiko : ruĝa faŝismo. Kaj mi eĉ havis la amaran plezuron ricevi leterojn de ge-kdoj, kiuj konfesis : "rilate Sovetion, vi ja estis tute prava; nun ni pensas kiel vi post la lastaj okazintaĵoj, sed antaŭe ni opiniis, ke vi pasie troigis...". Bedaŭrinde tiel ne estis; eĉ ne sufiĉe mi akcentis pri la terura danĝero, kiun konsistigas por la homaro la jezuiteca bolŝevismo, la senetikeca perĉiarimedeco Lenina, tiom draste aplikata de Stalin. Mi jam diris k ripetas, ke en neniu alia lando la laboristoj k kamparanoj estas tiom servutigitaj kiom estas tiuj el Sovetio, fare de la kreiĝanta nova klaso, fare de la oligarkoj el la Kremlo, fare de la sangosoifanta diktatoro Stalin. En neniu lando krom en Sovetio ekzistas la interna pasporto. Japana laboristo ne bezonas tian legitimilon por iri el Tokio al Osaka, sed Sovetiano sen ĝi ne povas iri el Moskvo al Leningrado !... Kaj nur en Sovetio la familio estas respondeca pro la "krimoj" de unu el siaj anoj kontraŭ la Ŝtato.

Okaze de la procesoj, kiuj sendis al morto malnovajn bolŝevistojn, la tuta mondo estis tre mirigita pro tio, ke la akuzitoj konfesis mem siajn "krimojn". Por kompreni tion, necesas scii, ke per tiu konfeso la akuzitoj celis eviti al siaj parencoj, al siaj gefiloj persekutojn k turmentojn ĉiaspecajn... - Turmentojn ? Jes ! Kaj laŭ aserto de Eugeno Lyons en "The American Mercury", eĉ infanoj estis torturataj antaŭ la okuloj de akuzitoj, por devigi ilin konfesi siajn "krimojn" kontraŭ la Ŝtato. Musolini k Hitler ne ankoraŭ atingis tian gradon da kruelo en sia diktatoreco... La krimoj de l'ruĝa faŝismo estas nenombreblaj k apenaŭ priskribeblaj. Se vi fermas la okulojn por ne vidi la realon k ŝtopas al vi la orelojn, por ne aŭdi la kriojn de l'viktimoj de Stalin, tio

estas afero de via konscienco; sed tiom facilan mi ne havas k sekve konsideras kiel devon konigi la rezultojn de mia longa observado k diversmaniera enketado super Sovetiaj aferoj.

Sed mi ne forsilentu ion ajn el mia penso k mi demandu: "Ĉu hazardé vi mem estas ankaŭ ia ruĝa faŝisto? Ĉu vi aprobas la farojn de tiuj, kiuj buĉis 12 anojn de la Liberecana Junularo el Barcelono? kiuj murdis la K-dojn Berneri, Barbieri, Nin k multajn aliajn?" Jam longa estas la listo de l'viktimoj de la ruĝa faŝismo hispana, kiu estas importita el Moskvo.

Oni raportis al mi, ke dum la lasta SAT-Kongreso, Kdo HERNANDEZ via kunulo k eble amiko, eldiris, ke "ne necesas esti prava, sed forta", kio vekis indignon ĉe multaj kongresantoj (°). En tiu cinika eldiro ni trovas la ĝermojn de l'faŝismo. Tia senetikeco karakterizas la "moralon" de l'ĝangalo, la "moralon" de l'bolŝevistoj k de l'jezuitoj. Kiam via samlandano Ignaco de Lojola eldiris, ke "la celo pravigas la rimedojn", li ja estis la instruanto de Lenin, kiu rekomendis uzadon de ĉiaj rimedoj kontraŭ la "malamikon". Kiam Lenin faris sian jezuitecan rekomendon, tiam la "malamiko" konsistis el burĝoj, socialdemokratoj k anarkistoj; poste el la maristoj el Kronŝtad, kiujn mortpafigis Trocki; poste ĝi estis Trocki mem, kiun Zinovjev k Kamenev volis ke oni kondamnu je morto; poste, estis Zinovjev k Kamenev, kiujn Stalin mortpafigis; poste... La Tarpeusa Roko estas proksima de l'Kapitolo...

Estimata Kdo BOSK! Mi ne forgesis kiom afable k helpeme vi rilatis al mi, okaze de mia restado unusemajna en Valencio. Malfacile mi povas kredi, ke vi aprobas la krimojn de l'ruĝaj faŝistoj en Katalunio k alie. Via jesa aŭ nea respondo estos al mi tre valora. Tamen mi demandas: Ĉu vi aprobas aŭ ne? Mi havis la okazon observi k noti, kiom malbonfara estas la bolŝevisma senetikeco sur honestajn k bonfaremajn personojn iom simplanimaj. Al bona manĝaĵo ili aldonus venenon, se iu aŭtoritata persono klarigus, ke tio estas necesa por la sano de gasto. La perĉiarimedeco Lenina laŭ kiu bolŝevistoj devas menso-

(°) Vidu pĝ. 75 de la "protokolaro" (N°457 de S-JULO)

gi, kalumnii, ruzaĉi, murdi ktp... por venki la kontraŭulojn, sukcesis atingi similan rezulton ĉe kredemaj admirantoj. Mi ne pensas, ke vi apartenas al tia kategorio da homoj. Necesas do serĉi alian klarigon pri via sinteno. Ĉu do vi opinius, ke por praktikemulo, kiu volas ludi en la socio elstarantan rolon, necesas ke li apartenu ĉu al la ruĝa aŭ alikolora faŝismo, ĉar ŝajne la homaro devas trapasi tian regsistemon? Kvan-kam mi ne konas vin intime, tamen mi malemas pensi ke tia hipotezo estas ĝusta koncerne vin. Sed se mi estus konvinkita ke tia estas via kazo, tuj mi formetus la skribilon, dirante: "Je tia vidpunkto vi pravus k la elmonro de simpatio por la sennaciismo povas nur malutili al via kariero".

La sennaciismo ne bezonas diletantojn, sed pionirojn, kiuj klare konscias, ke ilia agado k laboro ne donos al ili gloron, famon iaspecajn. Se en 1934 vi estus tre atente k kompreneme leginta la Manifeston, vi certe substrekus k ne forgesus jenan alineon: "La plej esence grava laboro estas tiu de l'pioniroj, kiuj inventas, anticipas, dishakas en la arbaro el antaŭjuĝoj k tradicioj, kiu forsekigas la marĉon el rutino k tiel preparas la vojon, kiun pli poste sekvos la amaso..."

Sed vi ne sufiĉe atente legis aŭ verŝajne vi forgesis; aliel ne estas klarigeble, ke en via letero vi diras aprobi la enhavon de l'Manifesto k samtempe vokas al sennaciismo PER internaciismo. Estas kontraŭdiro en la esprimo mem. La celo de l'verketo ĝuste estas montri la esencan, fundamentan diferencon inter la du ismoj. En via letero vi parolas pri diletantismo, sed, estimata Kdo, per tio vi nur povas pensigi seriozan homon pri la biblia rakonto pri pajlo k trabo.

Mi emus diri ankoraŭ multon pri la temo, sed necesas, ke mi bridu mian rezonemon. Cetere la legantoj de ĉi tiu letero povas trovi kvazaŭ aldonon en artikolo kun la titolo "Ĉiu plenumu sian devon", kiu verŝajne aperos en S-UJO^o). Tamen mi ne volas fini, ne parolante pri via aludo al mia "morto". Estas tute vere, ke mi volis mortigi Lanti-n k refariĝi simple Adam, la nekonatulo. Mi deziris laŭpove helpi al la neŭtrala movado en Japanio, opiniante, ke "universala lingvo entenas econ revoluciigan"

^o) Tiu artikolo estas ĉi-sekve represita (Kompil. noto)

(pĝ. 16 en "For la Neŭtralismon!"). La japana Polico tion ne permesis. Tial ke mi malsukcesis en mia provo pri sinmortigo, tute nature mi do emas denove labori por la sennaciismo. Certe mi ne lasos sen respondo atakojn de internaciistoj; mi ne toleros konfuzon, misklarigojn k diletantismon en nia pionira laboro. Mi ne laciĝos ripeti, ke estas danĝera iluzio kredi, ke oni povas atingi daŭran pacon, konservante la naciojn; mi eventuale montros ke la sovetia patriotismo estas same danĝera kiel la japana, la germana, la itala k ĉiu cetera; ke plie la sovetiaj servutuloj havas absolute nenian intereŝon defendi sian servuton. Ĝuste pro tio ke ili ne havas intereŝon, Stalin decidis fari grandskalan agitadon porpatrian. Se la kompatindaj servutuloj fakte havus intereŝon, tia agitado ne estus necesa. Kaj la plej lerta sofisto ne kapabluŝ liveri ŝajnkontentigan klarigon pri tiu ĉi historia fakto : kiam Sovetio estis reale minacata de kapitalistaj ŝtatoj; kiam ĝi ne aliĝis al la Ligo de Nacioj k ne alianciĝis kun la kapitalistaj Francio k Ĉekoslovakio, tiam la patriotismo ne estis agitobjekto de Komintern. Se plaĉas al vi fermi la okulojn, nu faru, sed ne postulu, ke ĉiu ankaŭ blindiĝu...

Mi plie aldiru, ke ankaŭ la ĉinaj kulioj k kamparanoj neniel plibonigos sian sorton, defendante la regadon de Ĉang-kaj-Ŝek kontraŭ la japana invado. Unuvorte k konklude : saĝa homo ne elektas inter pesto k ĥolero, sed provas ŝirmi sin kontraŭ ĉia malsano. Kaj se sennaciisto falas viktimo dum milito, li almenaŭ povas ĝui la internan kontenton, ke la militistoj sklavigis nur lian korpon, ne lian spiriton, lian animon. Nenio ŝajnas al mi pli malsaĝa ol homoj, kiuj akceptas enkateniĝon, kredante, ke ili per tio liberiĝos. Se la milionoj da francoj, britoj kc., kiuj entuziasme batalis k mortis dum la milito por venki la "germanan imperialismon", por ke estu "la lasta milito", povus ekvidi la nunan staton de l'mondo, ili certe komprenus, kiagrade ili estis trompataj, kiagrade ili estis naivaj...

Nuntempe sennaciisto povas havi nur la senton, ke li troviĝas k devas vivi en granda frenezulejo. Ĉu pro tio li agu kiel la frenezuloj, kiuj ĉirkaŭas lin? Se mi juĝas laŭ la sencenhavo de via letero, Kdo BOSK, la nura logika

respondo al tia demando devas esti jesa; permesu, ke la mia estu nea...

Kun estimo k bonmemoro : E. LANTI

Ĉiu plenumu sian devon..

(Tiu ĉi artikolo, kiun E. Lanti subskribis per "E.L. ITANSA", aperis en "Sennaciulo" de 25. Nov. 1937)

Nenio ŝajnas al mi pli ridinda ol pacistoj, kiuj sin ĝeme turnas al la tuta mondo, dirante : "Ne batalu !... Ne mortigu !... Vivu paco !... Estu fratoj !..." Tiuj pacistoj unue ne havas sufiĉe fortan voĉon por aŭdigi ĝin trans la landlimojn; sed eĉ se ili havus, tio neniel signifus, ke la mondo aŭskultas, atentis, komprenas...

La bombastaj porpacaj alvokoj ja estas ne nur ridindaj k senefikaj, sed eĉ maltrafaj. Kial paroli pri frateco al homoj, kiuj fakte ne estas, nek povas esti fratoj? "Esti fratoj", tio signifas aparteni al la sama familio, havi saman patron - almenaŭ spiritan - saman moron, saman lingvon.

Ĉu tiel estas inter la homoj de malsamaj nacioj ? Certe ne ! Ne nur la nacioj diversspecaj havas malsamajn morojn k kutimojn, sed ankaŭ malsamajn lingvojn; ili do tute ne povas interkompreniĝi k sekve estas tre ridinde konsideri tiajn homojn kiel fratojn el sama familio.

Tian bedaŭrindan staton ni nun ne povas aliigi. Malgraŭ tio, ke esperanto ekzistas jam de 50 jaroj, tamen estas plorinda fakto, ke la esperantistoj - mi ne diras la esperantanoj - estas ankoraŭ tre malmultenombraj. Kaj kiom da ili komprenas la profundan signifon de l'samlingveco, de tiu fakto, ke per uzado, aplikado de esperanto

kun homoj el ĉiuj mondpartoj estas eble akiri menson de mondĉivitano ? Kiom da ili penadis senigi sin je ĉia naciemo k tiel fariĝi taŭgaj por interfratiĝo malgraŭ ĉiuj landlimoj ? Jes ja, nur samlingvanoj povas eksenti k fine kompreni, konscii, ke ili konsistigas la embrion de la "granda rondo familia", pri kiu parolis Zamenhof.

Inter esperantistoj estas logike paroli pri tutmonda interfratiĝo, pri paco k amo. Sed maltrafe, ridindege estas prediki fratecon al homoj, kiuj efektive ne povas esti fratoj, ĉar ili devas stari mutaj unuj apud la aliaj, pro neeblo interkompreniĝi.

Konsekvence, al la nacioj, kiuj povas esti fratoj nur inter difinitaj limoj, pli malpli longaj; al la homoj, kiuj volas konservi, defendi la naciecojn, ni ne rekomendu interfratiĝon, sed simple diru : "Vi plenumu vian devon. La sendependeco de via lando estas minacata k vi deziras, ke ĝi restu plene suverena; nu, bone, vi devas ja esti preta por oferi vian vivon tiucele. Vi devas akcepti loĝi en kazerno, vivaĉi en tranĉeoj, obedi blinde al ia ajn ordonoj diktatorecaj de l'milita stabo; vi devas unuvorte rezigni vian homecon por teni k konservi vian naciecon..."

Verdire, kiam naciistoj diversspecaj, diversnuancaj k diverslandaj buĉas unuj la aliajn por la gloro de sia respektiva patrio, tiam nia koro bedaŭras k kompatas, sed nia cerbo ne povas ne kompreni, ke tia buĉado estas tute normala... Mi eĉ konfesas, ke iafoje venis al mi la amara penso ke ju pli multe da patriotoj estas elmondigitaj per sia reciproka malsaĝo, des pli bone ! Ili plenumis sian devon. Kaj estas konstatebla fakto, ke naciistojn oni ne povas konvinki per raciaj argumentoj. Sekve...

Kio estas vere terura k priplorinda, tio estas, ke homoj, kiuj ellernis k praktikadis esperanton, kiuj penadis senigi sin je ĉia naciemo, t.e. la sennaciistoj, tiuj riskas esti perforte eldevigataj partopreni patriotan buĉadon. Ricipensante, oni nepre alvenas al la konkludo, ke nur tiaj homoj estas kompatindaj, tial ke dum milito ili ne plenumas sian devon, sed male agas kontraŭvole, k eĉ riproĉate de sia konscienco. La devo de

sennaciisto estas tute mala je tiu de patrioto, de internaciisto, de ĉiu ajn, kiu predikas, ke la nacioj gardu sian sendependecon. Internaciisto devas buĉi aŭ esti buĉata; sed sennaciisto devas nepre per ĉiuj fortoj penadi por eviti partoprenon en bataloj, kiuj por li estas tute sensencaj.

Kiam la Lenina k Uilsona (Wilson, prezidinto de Usono) principo pri sendependece de l'nacioj estas ie ajn minacata, tiam ĉiu internaciisto devas volontuliĝi por defendi k savi la sanktan principon. Kaj male estas la devo de ĉiu homo, kiu akiris la firman konvinkon, ke tia principo estas esence reakcia, resti nepre ekster la internaciaj bataloj. Nur la klasbatalon partoprenu sennaciisto; nur por defendi sian homecon li konsentu morti aŭ mortigi... Kaj tiurilate tre menciinda estas la fakto, ke homoj devis dum jarcentoj elbataladi la rajton ne aparteni al iu ajn eklezio. Similan batalon devos fari la sennaciistoj por akiri la rajton ne esti naciano. Ili devas organiziĝi tiucele k nenial imiti la internaciistojn, kies bonintenca agado estas tamen niaopinie esence reakcia...

Ĉiu ja plenumu sian devon k tion farante neniu rajtos riproĉi al la alia. Kiu kuraĝe agas laŭ sia konvinko k konscienco, tiu indas estimon.

Kaj aliparte SAT havas ankaŭ sian specialan devon : esti same akceptema al la tezo de l'sennaciistoj, kiel al tiu de la internaciistoj. Nia organizo estas laŭstature ekstertendenca k sekve ne havas, nek povas racie havi partiecan programon. Ni ĉiuj plenumu nian devon...

E. L. ITANŜA.

Mi gojas esti esperantisto

Dek-sep jaroj forpasis, de kiam finiĝis la granda hombuĉado. Post tiu krima katastrofo, rezultanta de homa volo, de malvarma decido de tre malmultaj regnestroj kaj diplomatoj - kaj eĉ de krudaj, eksplodemaj fortoj nebrid-eblaj - oni povis esperi, ke la homaro lernus el tiu terura, sangoplena leciono, profitus la sperton kaj akirus la necesan saĝon por finfine organizi pacan mondon.

Vana la espero !...

Malgraŭ la ekzisto de la Ligo de Nacioj ; malgraŭ la okazigo de senarmigaj konferencoj ; malgraŭ bombastaj deklaroj porpacaj de ĉiuj diktatoroj kaj ĉefministroj ; malgraŭ tio, ke abundas la vivnecesaĵoj kaj la maŝinoj por ilin plimultigi ; malgraŭ tio, estas pli kaj pli evidente, ke nova katastrofego milita prepariĝas tute malkaŝe antaŭ niaj okuloj. La tiacelaj signoj, kiujn oni povis rimarki ĝis la monato Julio 1914, estas denove videblaj por ĉiu atenta kaj observokapabla homo. Ĉiuj grandaj regnoj el la mondo, ĉiuj senescepte, pligrandigas siajn armeojn, pliperfektigas armilojn kaj akumulas montojn da municio.

Tre signife : militfakuloj diskutas senĝene kaj cinike en revuoj kaj eĉ en ĉiutagaj, milionekezemplere eldonataj ĵurnaloj, pri tio, ke verŝajne grandaj urboj kiel Berlino, Londono, Parizo estos detruataj la tagon de la militdeklaro, aŭ eĉ eble la antaŭtagon.

En laboratorioj cerbumas scienculoj kaj diligente eksperimentas por trovi la plej mortigajn, detruajn, neniigajn gasojn, venenojn, bacilojn, eksplodilojn. Tio ne estas inkubsonĝo, sed realo perceptebla de niaj sentorganoj. Kaj tion faras homoj, kiujn vi povas renkonti sur la strato, en kafejo, en teatro aŭ alie. Ili ne aspektas monstre, sed ĝentilhome kaj honestule. Helpemaj al vi ili estos okaze kaj en la hejmo ili kondukas bonkore kun la edzino kaj infanoj. Tamen tiuj homoj dediĉas sian tutan energion, sian

tutan eltrovkapablon por inventi la plej aĉajn kaj terurajn mortigilojn. Plie, ili estas pretaj uzi mem siajn inventaĵojn, mortigi aŭ morti, kiam ordonos la Patrio...

- "Nur kapitalistoj kaj burĝoj respondecas pri militoj, kiujn ili mem ne partoprenas", flustras en mian oreilon iu kredema K-do.

Nemalofte mi aŭdis tion el la buŝo de flamaj oratoroj en agitaj kunvenegoj ; nemalofte mi legis pri tio en laboristaj gazetoj. Tamen la vero estas iom alia. En ĉiuj landoj oni ja povas trovi ekzemplojn pri burĝoj kaj aristokratoj, kiuj volontiĝis en armeon kaj "glore mortis sur bataalkampo". Ankaŭ ne estas vere, ke ĉiuj burĝoj kaj alt-ranguloj artifice fortenis siajn filojn aŭ parencojn de la fronto. Tre tipa ekzemplo pri tio estas, ke la kvar filoj de Dumer, unu el la prezidintoj de l'franca respubliko "falas heroe por la Patrio" dum la lastdata milito.

Eĉ patrinoj konsentis kun fiero pri la morto de siaj idoj. Al unu el ili oni sciigis, ke ŝia kvara kaj lasta filo estis mortigata ĉe Verdun. Kun sekaj okuloj ŝi akceptis la informon kaj diris : "Mia plej granda bedaŭro estas, ke kvinan mi ne havas por oferi al la Patrio". Kaj oni ne kredis, ke tiu patrino estis senkora monstro. Male, ŝi bone prizorgis kaj dorlotis siajn filojn, kiam ili estis hejme. Ŝi dolore funebriis pro ilia morto dum longa tempo kaj ankoraŭ nun vizitas kaj florornamas iliajn tombojn. Sed la Patrio postulis...

- Kiu patrio ?

- Ha! estas ja multaj, sed ĉiuj estas same sangavidaj kaj ĵaluzas unuj la aliajn. Tiuj idoloj estas satigeblaj nur per homa karno kaj ties adorantoj ne povas rifuzi tian nutraĵon...

Estas tro supraĵa pensmaniero aserti, ke nur la kapitalismo kaŭzas militojn. Homoj buĉis sin reciproke antaŭ ol ekzistis kapitalisma sociordo. Kaj sekve, oni povas sen troa nigrevidemo pensi, ke militoj ankoraŭ povos okazi, post kiam regos alia socisistemo, se malgraŭ tio nacieca ideologio daŭre infektas la menson de l'homoj.

Sendube en la okazigo de militoj ludas grandan rolon la ekonomia faktoro. Tamen, miaopinie, ĝi tuĉe ne sufiĉas por klarigi, kial homoj konsentas kadavriĝi aŭ murdadi en la nomo de nacio. Tiurilate ideologiaj, psikologiaj faktoroj povas en iaj cirkonstancoj ludi tre gravan rolon kaj esti decidigaj. La amo por eterna gloro, la konscio pri socia devo, la timo antaŭ fremda regado kaj altrudo de fremdaj moro kaj lingvo, ia sange mistika sento el pratempa deveno inklinigas la homojn partopreni tiujn sangoplenajn epopeojn, kiujn prikantis ĉiuj popoloj.

La homoj ĝenerale ne estas unue kaj ĉefe homoj, sed anoj de klano, de tribo, de nacio. Tion ili pli malpli forte kaj akute sentas. Kaj en tia stato kuŝas la granda, latentata, eksplodema forto, kiun grandkapitalistoj, registoj kaj demagogoj scipovas utiligi por peli la popolojn sur batalempojn kaj en amasbuĉadojn.

Necesas esti blinda aŭ fermi vole la okulojn, por ne vidi, ke la naciismo estas la plej potenca ideo-forto el nia epoko. Per ĝi povis akiri la regadon Musolini, Mustafa-Kemal, Pilsudski, Hitler kaj aliaj naciaj herooj. En la nomo de l'rajto por la popoloj disponi pri si mem, mortis kaj mortigis milionoj da soldatoj dum la lastdata mondmilito. Tiu principo estas ja unu el la 14 punktoj de la usona prezidinto Uilson ; per ĝi li sukcesis entiri sian popolon en la milito. Laŭ ĝi li revis ordigi kaj pacigi la mondon.

Sed la sperto montras ĉiutage, ke tiu bela principo ne estas praktike aplikebla. Cetere estas granda trompo samigi la interesojn de burĝoj kaj proletoj en iu ajn nacio aŭ ŝtato. Estas plie danĝera iluzio kredi, ke solvoj al la mondkrizo povas esti aplikeblaj en naciaj kastroj, konservante la sendependecon kaj suverenecon de l'nacioj.

- Sed kion vi do proponas ?...

- Mi ne havas en la poŝo mirindan recepton, kiu povus tuj kuraci la mondon. Nenian panaceon mi reklamas. Faktu en ekonomio mi ankaŭ ne estas. Cetere tiu scienco estas ankoraŭ tro nova kaj mankohava, por ke ĝiaj princi-

poj povu esti agnoskataj kiel nepre obeendaj leĝoj. La fincelon de l'homaro neniu konas ; tutsimple mi vidas obstaklojn, kiuj malhelpas ĝian antaŭeniradon. Unu el tiuj malhelpoj, kaj mia opinio ne la malplej grava, kuŝas en la kapo mem de l'homoj. Ĝi estas la nacieca ideologio, kiu baras al ĉiu racia solvo de sociaj problemoj, konsidere la nunan staton de l'tekniko en la mondo. La naciismoj estas inter si neakordiĝeblaj. Tio estas nepre kontraŭ ilia naturo mem. Sekve, kia estas la plej urĝa tasko, se ne penadi por detrui tiun danĝeran ideologion ?

Por detrui, ekstermi la naciismon, ne ekzistas pli bona, pli efika rimedo ol faligi unue la lingvajn barojn, kiuj apartigas la popolojn. Ni posedas la necesan ilon por tio. Ĝin donacis al ni Zamenhof. Laŭsperte ni scias, ke Esperanto perfekte taŭgas por nia celo. Ĝia diskonigado, vastigado kaj lernigado estu do nia ĉiutaga tasko. Sed antaŭe, plej necese estas lertiĝi en ĝia uzado. Esperanto ne estu por ni nur helpa lingvo, per kiu oni balbutas ĉe hotelo aŭ en restoracio. Ĝi pli kaj pli fariĝu viva lingvo, per kiu ni pensas, rezonas kaj argumentas. La artefarita, racia, sennacieca lingvo eniĝu nian konscion tiel profunde, ke ĝi fariĝu nia preferata esprimilo, per kiu ni tute faligu la fremdon inter ni kaj niaj samlingvanoj el aliaj mondpartoj.

Unuvorte, ni estu veraj ĝisostaj Esperantistoj. Kiuj traktas la Zamenhofan kreaĵon, kiel nure helpan lingvon, tiuj estas filistraj Esperantanoj, ne Esperantistoj. Ili tute ne komprenis la profundan signifon de tio, kion la elpensinto de nia lingvo nomis la "interna ideo de Esperanto".

Estas ja vere, ke per Esperanto povas esti mensogoj dissemataj kaj malamo kreskigata. Diversspecaj faŝistoj uzas nian lingvon por sia eksterlanda propagando. Sed ili faras tion, tial ke Esperanto ekzistas, estas realaĵo. Kiu kredas, ke faŝisto povus elpensi mondlingvon ? Ĉu ĝi estas necesa, por pluigi, eternigi la naciismon ? Certe ne ! Sed ĉu oni povas prezenti al si mondon pacan, sen landlimoj kaj sen Esperanto ? Oni ne povas... Konkludu mem, kara Leganto.

La pesto, la plago de nia epoko estas la naciismo. Por trafe kontraŭbatali ĝin, Esperanto estas nepre necesa, tial mi ĝojas esti Esperantisto. Laborante por nia lingvo, praktikante ĝin kaj penante per ĝi akiri menson de mond-civitano, mi havas la certon, ke miaj tempo kaj energio ne estas maltrafe elspezataj. Mi ĝojas pro mia Esperant-isteco, tial ke ĝi donas al mi la eblon forigi la malagra-blan senton, kiun kaŭzas fremdo inter malsamlingvaj homoj. Per Esperanto mi akiris konatojn kaj amikojn en ĉiuj mondpartoj. Estas ja vere, ke per Esperanto mi ankaŭ havigis al mi kontraŭulojn en plej diversaj landoj. Sed prefere senti, sperti kontraŭecon ol fremdon !... Esti insultata en Esperanto, tio estas al mi preskaŭ pli agrabla ol esti laŭdata en franca lingvo...

Eble la nuna civilizo pereos, kiel pereis la egipta, la greka, la roma kaj aliaj ; eble neniam stariĝos mond-paco en la mondo ; almenaŭ per la imago mi povis, dank'al nia lingvo, vivi tiun idealan vivon ; per mia aliĝo al S.A.T. mi havas la agrablan senton esti konscia ero de tiu embrio de sennacieca socio, kiun konsistigas nia mondorganizo.

Jes, mi ĝojas esti Esperantisto kaj SAT-ano. Se mi ne havas, kiel Zamenhof, la iluzion, ke Esperanto povas pacigi la mondon, almenaŭ forta estas mia konvinko, ke sen ĝi ankaŭ ne povus la homoj interfratiĝi tra la tuta tero. Sekve nia lingvo estas necesa pacigilo, se ne tute sufiĉa. Mi ĝojas esti Esperantisto, tial ke la praktikado de nia lingvo donis al mi la senton, ke nenian respondecon mi havos en la abomenindaj frenezaĵoj, kiujn nun preparas ĉiaspecaj naciistoj.

E. Lanti

La ĉi-supra artikolo aperis en "Sennaciulo" de la 25a de aprilo 1935. (Komp. noto.)

TABELO DE ENHAVO

* Adamaĵoj

- Nobla sennaciulo (Sennacieca Revuo, dec.1921)...3
- Teoremoj (Sennaciulo, apr.1934) ...5
- Meti Esperanton serve al la Proletaro
(Sennaciulo, dec.1935) ...7
- La signifo de la esperantista laborista movado
kaj la rolo de S.A.T. (parolado, 1933) ..11
- K-do Lanti ĉe la Neŭtraluloj (Sennaciulo,
marto.1939) ..21
- Raciigado (Sennacieca Revuo, jan.1937)..29
- Sennaciismo (Sennaciulo, dec.1948, jan.1949) ..36
- Vivu la neŭtralismo! (Sennaciulo, 1929) ..43
- El la "Notlibreto de Alfesto"
(Sennaciulo, jun.1939, aŭg.1939) ..45
- Ni preparu nin al neeviteblo (Sennaciulo,
okt.1938) ..48
- Kaprompe... (Sennaciulo, nov.1949) ..50
- Memore al pioniro (Sennaciulo, mar.1955) ..52

* El leteroj

- Nia movado, ĝia granda signifo, la kondiĉoj
de ĝia venko ..57
- Filozofio kaj moralo. Necesoj de etiko ..60
- Klasbatalo ..68
- Naciismo, internaciismo, sennaciismo ..71
- Respondoj al demandoj pri sennaciismo ..82
- Konklude... ..87

* Absolutismo (parolado, 1934) ...89

* Herezulo - Herezaĵo

- Gvidpunktoj de "Herezulo" (1935/36) ..111

- Herezaĵo (1934) ..119

- Polemiko pri Sennaciismo (1937) ..137

* Ĉiu plenumu sian devon (Sennaciulo, nov.37)..149

* Mi ĝojas esti esperantisto ..152

(Sennaciulo, apr.1935)

SAT-BROŜURSERVO

adreso : Cercle espérantiste de l'Agenais
F 47340 Laroque Timbaut Francio
poŝtkonto : sama adreso, 3 371 74 M Bordeaux

mendoj : La prezoj, en francaj frankoj, inkluzivas la afrankon por minimume 50FF-mendo. Se malpli ol 50FF, aldoni 20%.

abonoj : Sendi minimume 50FF-provizon por ricevi kun 20% rabato la venontajn tekstojn ĝis elĉerpiĝo de la monprovizo.

* *

<u>Titoloj (Aŭtoroj)</u>	<u>kodo .FF</u>
La Aperoj de Ahasvero (Han Riner)	AA.15
Antropogenezo (Anton Pannekoek)	AG. 7
Abundo kaj konsumsocio (Duboin/PV.Berthier)	AK. 3
Anarkio kaj organizo kaj aliaj tekstoj (Malatesta)	AO. 3
Amo per proverboj (Azevedo)	AP. 1
Argentina Novelaro I kaj II (ĉiu volumo)	AR1.AR2. 5
La Bazoj de Anarkiismo (Balkanski)	BA.12
La Blankaj Gardistoj (Heiligstein)	BG. 5
Civila Malobeemo (HD.Thoreau)	CM. 3
Kiel diri...? (Lentaigne)	DI.15
Durruti, simbolo de la hispana revolucio (Pario)	DU. 2
Esperanto in 24 pages (angla inicilo)	EA. 1
Espéranto de poche (franca inicilo)	EF. 3
Esperanto en 24 páginas (hispana inicilo)	EH. 2
Esperanto su 24 pagine (itala inicilo)	EI. 2
Etiko I (Kropotkin)	ET.10
Eduko kaj vivsignifo (Krishnamurti)	EV. 4
La Forto de la Fortaj (Jack London)	FF. 3
Fronte al la Vivo (Krishnamurti)	FV. 3
Homa animo sub socialismo (Oscar Wilde)	HA. 2
Abrégé pratique de la grammaire espéranto(Lentaigne)	GE. 4
Historia materiismo (Anton Pannekoek)	HM. 3
Humanitaristaj principoj (Eugen Relgis)	HP. 2
Individuismo en Antikveco (Han Riner)	IA. 6
Initiation à l'espéranto (An Kaù)	IE. 3

La Parlamentisma Iluzio (G.A.Laisant)	IL. 1
Individuista Manlibreto (Han Riner)	IM. 3
Inter Sovetaj Popoloj (Diksztejn)	IS.20
La Krimoj de Dio (Sébastien Faure)	KD. 3
La Kvina Evangelio (Han Riner)	KE.12
Kontraŭflue (Valo)	KF. 8
El la kara infaneco...(Valo)	KI. 8
Katastroplano pri Fessenheim. Wyhl	KP. 5
Komuna Kantareto	KK. 2
Lingvaj anguloj (Baronnet)	LA. 6
La laborista esperantismo (Lanti)	LE. 2
Linguistique et non-violence (H.Masson)	LN. 1
La liberecana penso (citaĵoj)	LP. 2
Liberecanaĵ vivkonceptoj (Fontaura/Jean Grave)	LV. 3
La ingenia hidalgo Miguel Cervantes (Han Riner)	MC.12
Mistero de nia surtera ekzisto (Archdeacon)	ME. 3
La Migrantoj en Francio nuntempe (P.de Cazenove)	MI. 4
Migrante tra Metioj (Valo)	MM.10
Memvola Servuto (La Boétie)	MS. 3
Mia vivo. Artikolaro. Poemaro (Bartelmes)	MV. 5
Naciecaj problemoj (Roza Luksemburg)	NA. 3
Naciismo kaj Esperantismo (S.Aarse)	NE. 5
Manlibro de nova homo (Rufegon)	NH. 2
Nia Individuismo (Armand)	NI. 4
Nekombitaj pensoj (S.J.Lec)	NP. 2
Neperforta revolucio (T.Ebert)	NR. 2
Parabolo pri la cisterno (E.Bellamy)	PC. 1
La Rajto de Pigro (Paul Lafargue)	PI. 4
Pri la esperanta literaturo (Laval)	PL. 2
Por nia medito (Han Riner, Alain)	PM. 2
Politika Neperforto (M.A.N.)	PN. 5
Por la paco, kontraŭ la milito (citaĵoj)	PP. 3
La Piramido de l'tiranismo (Domela-Nieuwenhuis)	PT. 3
Revolucia registaro. La Pariza Komunumo (Kropotkin)	RA.5
Rimarki (Krishnamurti)	RI. 1
La rentumo, kiun ni pagas (W. Schmid)	RP. 1
Rido sanigas ! (Josef Burger)	RS. 3
Sepdek jaroj sub la verda stelo (Valo)	SJ. 8
Sindikatismo - Sovetoj (Pannekoek)	SS. 3
Sane vivi (agosfero de bioĥemio)	SV.0,5
Tabakismo kaj emancipiĝo (H.Masson)	TE. 3
La Triviala Homo (Ingenieros)	TH. 7
Tra la mondo per biciklo kaj esperanto (Alfa-Beta)	TM. 4

Veraj Interparoloj de Sokrato (Han Riner)	VI.12
Vivi en komunumo (H. Schneller)	VK. 1
Verkoj de Lanti 1.	VL1.15
Verkoj de Lanti 2. (Tri semajnojn en Rusio, Epiloge, Diskutejo, Tro Plena Gramatiko)	VL2.15
Vortoj de Kamarado E.Lanti	VO.15
El verkoj de Leo Tolstoj	VT. 6
Esperanto or English ? (H.Masson)(franca)	EE. 6

* *

Informoj pri la eldon-aktiveco de SAT-Broŝurservo regule aperas en la dumonata kultura informilo kaj esprimilo "Laŭte!" :

Per "Laŭte!" ĉiu abonanto povas sin esprimi tute libere, iel ajn (artikoloj, rebatoj, poemoj, anekdotoj, desegnoj), pri iu ajn temo, sen cenzuro. Krome, regule aperas en "Laŭte!" debatoj provizataj per "ĉen-leteroj". Ekzemple jam aperis : "Ĉu estonteco por Esperanto?", "Armado", "Mortpuno", "Strukturoj de la E-movado", "Ĉu bankrotis racio ?", "La virina problemo", "Ĉu la E-movado estas preta ?"...

La informoj de ĉiuj abonantaj grupoj aŭ unucpuloj aperas kiel eble plej frue en la bulteno, kiu, laŭ bezono, povas modifi sian aperdaton.

En "Laŭte!" la anoncetoj de la abonantoj estas senpagaj. Krome, aperas ĉiujare la adresaro de la abonantoj, kiuj povas en ĝi informi pri siaj ŝatokupoj, profesio, preteco gastigi, korespondi, interŝanĝi, sia telefonnumero, ktp...

La abono, malmulte kosta, estas ligita al neniuj aliĝoj.

Unujara abono kun adresaro : 18 FF (9 irpk).

Cercle espérantiste de l'Agenais * poŝtkonto :
 F 47340 Laroque Timbaut. * * 3 371 74 M Bordeaux.
 *

Directeur & imprimeur : Baudé F 47340 Laroque Timbaut.(CPPAP)
